

AZERBAYCAN CUMHURİYETİ EĞİTİM BAKANLIĞI
AZERBAYCAN DEVLET İKTİSAT ÜNİVERSİTESİ
TÜRK DÜNYASI İŞLETME FAKÜLTESİ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER

LİSANS BİTİRME TEZİ

**2008 ağustos olayları öncesinde ve sonrasında azerbaycan
medyasında türkiye (2007-2010)**

Hazırlayan

asef ceferli

1417.02041

BAKÜ-2018

AZERBAYCAN CUMHURİYETİ EĞİTİM BAKANLIĞI
AZERBAYCAN DEVLET İKTİSAT UNİVERSİTESİ
TÜRK DÜNYASI İŞLETME FAKÜLTESİ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER

LİSANS BİTİRME TEZİ

2008 AĞUSTOS OLAYLARI ÖNCESİNDE VE SONRASINDA
AZERBAYCAN MEDYASINDA TÜRKİYE (2007-2010)

Hazırlayan
Asef CEFERLİ
1417.02041

Danışman
Ögr.Gör. Araz ASLANLI

BAKÜ-2018

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNİVERSİTETİ

Kafedra “İqtisadiyyat və İşlətmə”

TƏSDİQ EDİRƏM

“ ___ ” _____ 2018

BURAXILIŞ İŞİ ÜZRƏ VERİLMİŞ TAPŞIRIQ

**“Türk Dünyası İşlətmə” fakültəsinin Beynəlxalq münasibətlər
(Uluslararası İlişkiler) ixtisası üzrə**

təhsil alan tələbəsi

Asəf Cəfərli Azad
(adı, soyadı, atasının adı)

Diplom işinin rəhbəri

m. Araz Aslanlı Azad
(adı, soyadı, atasının adı, elmi adı və dərəcəsi)

**1. İşin mövzusu 2008 ağustos olayları öncesinde ve sonrasında
Azerbaycan mediasında Türkiye (2007-2010)**

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti tərəfindən təsdiqlənsin
“ ___ ” _____ 2018 il **No**

2. Tələbənin sona yetirdiyi işin kafedraya təhvil müddəti: 8 ay

3. İşin məzmunu və həcmi (izahı, hesabı və eksperimental hissəsi, yeni təhlilə ehtiyacı olan müəssisələr) Özet, Giriş, Birinci bölüm, İkinci bölüm, Sonuç, Kaynakça

4. Buraxılış işi üçün lazımı materiallar

1. Ağacan, Kamil, (2009), “Ermenistan`la Protokoller ve Türkiye-Azerbaycan İlişkilerine Etkisi”, 21. Yüzyıl Dergisi, S. 11, ss. 1-14.
2. Babayeva, Vefa, (2013), Haydar Aliyev Dönemi Türkiye-Azerbaycan İlişkileri, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
3. Bulut, Ahmet, (2007), Türkiye-Azerbaycan İlişkilerinin Güvenlik Boyutu ve Geleceği, Harp Akademileri Komutanlığı, Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Müdürlüğü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
4. Chicky, E. Jon, (2009), “The Russian-Georgian War: Political and Military Implications for US Policy”, Policy Paper by Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program, Singapore, ss. 1-19.
5. Çelikpala, Mitat ve Veliyev, Cavid, (2015), “Azerbaycan-Gürcistan-Türkiye Bölgesel İşbirliğinin Başarı Örneği”, CIES Policy Brief, S. 03, ss. 1-25.
6. Dalkılıç, İlknur, (2015). Azerbaycan`ın Bağımsızlık Süreci ve Türkiye-Azerbaycan İlişkileri(1991-2000), Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
7. Dinçer, Osman Bahadır, ÖZDAL, Habibe, NECEFOĞLU, Hacali, (2010), Yeni Dönemde Türk Dış Politikası, Uluslararası IV. Türk Dış Politikası Sempozyumu Tebliğleri, USAK Yayınları, Ankara.
8. Erkan, Süleyman, (2016), “2008 Rusya-Gürcistan Savaşı ve Uluslararası Toplum”, UIİD-İJEAS, S. 17, ss. 41-64.
9. Hasanov, Ziyadhan, (2007), İlham Aliyev Döneminde Azerbaycan-Türkiye İlişkileri, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.

5. Qrafik materiallarının siyahısı dəqiq göstəricilərlə (vacib cədvəl, çertyojlar, yaxud qrafiklər, nümunələr və s.) 3 cədvəl, 3 şəkil

6. Buraxılış işi üzrə məsləhətçinin soyadı, adı, atasının adı, elmi adı və dərəcəsi (diplom işinin ona aid olan hissəsini göstərməklə)

m. Həsənov Ziyadxan Əli

7. Buraxılış işinin təqdimi üzrə təqvim planı:

Sıra No	İşin hissələrinin adı	Qurtarma faizi (yerinə yetirilmə)	İşin yerinə yetirilməsi müddəti	
			plan üzrə	faktiki

1. Bölüm (Ekim 2017 – Ocak 2018)
2. Bölüm (Şubat 2018 – Nisan 2018)
3. Bölüm (Mayıs 2018)

Buraxılış işinin rəhbəri _____
imza

Məsləhətçi _____
imza

Tapşırığı imza üçün qəbul etdim _____
(tələbənin imzası)

Tapşırığın qaytarılması tarixi “ _____ ” _____ 2018-ci il

- Qeyd 1. Buraxılış işi üzrə verilmiş tapşırıq 2 nüsxədən ibarətdir. Nüsxənin biri tələbəyə verilir, ikincisi kafedrada qalır.
2. Hazırlanmış buraxılış işini tapşırıqla birlikdə tələbə DAK təqdim edir.

BURAXILIŞ İŞİNİN PLANI

TUTANAK

ÖZET

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ

ŞEKİLLER LİSTESİ

KISALTMALAR LİSTESİ

GİRİŞ

BİRİNCİ BÖLÜM. 2008 AĞUSTOS OLAYLARININ AZERBAYCAN-TÜRKİYE İLİŞKİLERİNE ETKİSİ

1.1. AZERBAYCAN – TÜRKİYE İLİŞKİLERİNİN GENEL TARİHÇESİ

1.1.1. 1991-2017 Döneminde Siyasi İlişkiler

1.1.2. 1991-2017 Döneminde Ekonomik İlişkiler

1.1.3. 1991-2017 Döneminde Askeri-Güvenlik İlişkileri

1.1.4. 1991-2017 Döneminde Sosyal-Kültürel İlişkiler

1.1.5. Dağlık Karabağ Sorununa Türkiye'nin Yaklaşımı

1.2. 2008 AĞUSTOS OLAYLARI VE AZERBAYCAN-TÜRKİYE İLİŞKİLERİ

1.2.1. 2008 Ağustos Rusya-Gürcistan Savaşı

1.2.2. Rusya-Gürcistan Savaşı ve Uluslararası Toplum

1.2.3. Rusya-Gürcistan Savaşına Azerbaycan'ın Tepkisi

1.2.4. Rusya-Gürcistan Savaşına Türkiye'nin Tepkisi

1.2.5. Türkiye-Ermenistan Protokolleri ve İkili İlişkilere Yansıması

İKİNCİ BÖLÜM. AZERBAYCAN MEDYASINDA TÜRKİYE İMAJI (2007-2010)

2.1. 2007-2010 YILLARI ARASINDA AZERBAYCAN MEDYASINDA SİYASİ HABERLER

2.2. 2007-2010 YILLARI ARASINDA AZERBAYCAN MEDYASINDA EKONOMİ HABERLERİ

2.3. 2007-2010 YILLARI ARASINDA AZERBAYCAN MEDYASINDA ASKERİ-GÜVENLİK HABERLERİ

2.4. 2007-2010 YILLARI ARASINDA AZERBAYCAN MEDYASINDA SOSYAL-KÜLTÜREL HABERLER

SONUÇ

KAYNAKÇA

ÖZET

18 Ekim 1991`de bağımsızlık kazanan Azerbaycan Cumhuriyeti dünyanın birçok devletleri, özellikle kardeş Türkiye Cumhuriyeti ile ilişkiler kurmaya başlamıştır. “Azeri türklerinin derdi bizim derdimiz, onları sevinçleri bizim sevincimizdir” diyen Atatürk, “Türkiye Azerbaycan`ın dış politikasının başköşesinde yer alacaktır” diyen Elçibey ve “Biz bir millet, iki devletiz” diyen Haydar Aliyev`in sözleri Azerbaycan ve Türkiye arasındaki dostluk ve kardeşlik ilişkilerinin temel sloganlarıdır. Zaman-zaman küresel ve bölgesel olayların tepkisiyle, özellikle Türkiye-Ermenistan protokolleri ve sınırların açılması konusunun gündeme gelmesiyle iki ülke arasında ilişkilerin gergin dönemleri yaşansa da bu ilişkiler iki halkın bir birine sıkı bağlılığı nedeniyle tüm sınavlardan geçmiş ve günümüzde yüksek düzeyli stratejik ortaklık olarak karakterize edilmektedir. Bu çalışmada Azerbaycan ve Türkiye arasındaki siyasi, ekonomik, askeri-güvenlik ve sosyal-kültürel ilişkiler, özellikle 2008 Ağustos olayları öncesi ve sonrasında, başka sözle 2007-2010 yılları arasında Azerbaycan basınında yer alan ikili ilişkilerle ilgili haberler araştırılmış ve genel olarak Türkiye imajı incelenmiştir. Bu çalışma 2008 Ağustos tarihinde Rusya-Gürcistan savaşı ile ilgili yaşanan olaylarının öncesi ve sonrasında Azerbaycan ve Türkiye arasındaki ilişkileri, bu olayların etkisiyle atılan adımların ikili ilişkilere etkisini anlamak açısından önem taşımaktadır.

Anahtar kelimeler: Azerbaycan-Türkiye ilişkileri, 2008 Ağustos olayları, Azerbaycan gazetesi

İÇİNDEKİLER

TUTANAK	i
ÖZET.....	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

2008 AĞUSTOS OLAYLARININ AZERBAYCAN-TÜRKİYE İLİŞKİLERİNE ETKİSİ

1.1. AZERBAYCAN – TÜRKİYE İLİŞKİLERİNİN GENEL TARİHÇESİ.....	3
1.1.1. 1991-2017 Döneminde Siyasi İlişkiler	3
1.1.2. 1991-2017 Döneminde Ekonomik İlişkiler	9
1.1.3. 1991-2017 Döneminde Askeri-Güvenlik İlişkileri.....	12
1.1.4. 1991-2017 Döneminde Sosyal-Kültürel İlişkiler	16
1.1.5. Dağlık Karabağ Sorununa Türkiye`nin Yaklaşımı	19
1.2. 2008 AĞUSTOS OLAYLARI VE AZERBAYCAN-TÜRKİYE İLİŞKİLERİ.....	22
1.2.1. 2008 Ağustos Rusya-Gürcistan Savaşı.....	22
1.2.2. Rusya-Gürcistan Savaşı ve Uluslararası Toplum	25
1.2.3. Rusya-Gürcistan Savaşına Azerbaycan`ın Tepkisi	27

1.2.4. Rusya-Gürcistan Savaşına Türkiye`nin Tepkisi	29
1.2.5. Türkiye-Ermenistan Protokolleri ve İkili İlişkilere Yansıması.....	30

İKİNCİ BÖLÜM

AZERBAYCAN MEDYASINDA TÜRKİYE İMAJI (2007-2010)

2.1. 2007-2010 YILLARI ARASINDA AZERBAYCAN MEDYASINDA SİYASİ HABERLER	35
2.2. 2007-2010 YILLARI ARASINDA AZERBAYCAN MEDYASINDA EKONOMİ HABERLERİ	53
2.3. 2007-2010 YILLARI ARASINDA AZERBAYCAN MEDYASINDA ASKERİ-GÜVENLİK HABERLERİ	67
2.4. 2007-2010 YILLARI ARASINDA AZERBAYCAN MEDYASINDA SOSYAL-KÜLTÜREL HABERLER	73
SONUÇ	85
KAYNAKÇA	89

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Haberlerin Genel Dağılımı	86
Tablo 2. Haberlerin Niteliğine Göre Dağılımı	86
Tablo 3. Haberlerin Niceliğine Göre Dağılımı	87

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Haberlerin Genel Dağılımı	86
Şekil 2. Haberlerin Niteliğine Göre Dağılımı	87
Şekil 3. Haberlerin Niceliğine Göre Dağılımı	87

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AGİT	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
AHC	Azerbaycan Halk Cumhuriyeti
AKP	Adalet ve Kalkınma Partisi
ATAF	Azerbyacan-Türkiye-Amerika Fonu
ATİB	Azerbaycan Türkiye İşadamları Birliği
BM	Birleşmiş Milletler
BDT	Bağımsız Devletler Topluluğu
BOTAŞ	Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi
BTC	Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı
BTE	Bakü-Tiflis-Erzurum Doğalgaz Boru Hattı
BTK	Bakü-Tiflis-Kars Demiryol Hattı
DİK	Devlet İstatistik Komitesi
FETÖ	Fetullahçı Terör Örgütü
GGK	Güney Gaz Koridoru
KİP	Kafkasya İstikrar Paktı
KKTC	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
NATO	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
PKK	Kürdistan İşçi Partisi Terör Örgütü
SOCAR	Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Petrol Şirketi
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği
TANAP	Trans-Anadolu Doğalgaz Boru Hattı
TBMM	Türkiye Büyük Milletler Meclisi
TPAO	Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı

GİRİŞ

Medya ve basının algı oluşturma güç ve yeteneğine sahip olduğu bilinen bir gerçektir. Algı, ne kadar güncel bir kavram olarak görülse de, aslında bu kavram insanlık tarihi kadar eskidir ve propogandanın özüdür. Basın zamanla elde ettiği güçle var olan geleneklerle, toplumun genel değer yargılarıyla ve inançlarıyla çatışır hale gelse de, hem de bu değerleri telkin eden, yaymakta olan basından söz edilebilir. Bu bağlamda devlet ve muhalifet basın organları farklılaştırılabilir. Herhangi ülkenin iç ve dış politikasını, küresel ve bölgesel olaylara bakışını anlamak açısından devlet gazetelerinin taranması olumlu sonuçlar verebilir. Azerbaycan gazetesi Azerbaycan'ın ilk resmi devlet gazetesi olarak 3 Haziran 1918'de tesis edilmiş, 15 Eylül 1918'de Bakü'nün işgalcılardan temizlendiğinden sonra Gence'de faaliyete başlamıştır. Azerbaycan Halk Cumhuriyeti 1920'de dağıtıldıktan sonra faaliyetine son vermek zorunda kalan gazete 1991'de Azerbaycan Cumhuriyeti'nin bağımsızlık elde ettiğinden sonra yeniden faaliyete başladı. Kendisini AHC'nin devamcısı ilan eden Azerbaycan Cumhuriyeti'nin resmi gazetesine 1992'den itibaren "Azerbaycan" ismi verildi. Bu gazete Azerbaycan politikasının temel hatlarının öğrenilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışma kapsamında Azerbaycan Türkiye ilişkileri araştırılmış ve 2008 Ağustos olayları öncesi ve sonrasında Türkiye'nin Azerbaycan'daki imajının öğrenilmesi için basın incelemesi, yani resmi devlet gazetesi olan "Azerbaycan" gazetesinin 2007-2010 yıllarını kapsayan sayılarında bir inceleme yapılmıştır. Türkiye, 9 Kasım 1991'de Azerbaycan'ın bağımsızlığını tanıyan ilk devlet, aynı zamanda dost ve kardeş devlet olarak Azerbaycan'la farklı alanlarda ilişkiler kurmuştur. Günümüzde bu ilişkiler yüksek düzeyde stratejik ortaklık olarak nitelendirilmektedir.

Türkiye ve Azerbaycan arasında ilişkilerin her alanda, hem siyasi hem ekonomik hem askeri-güvenlik hem de sosyal-kültürel alanlarda en yüksek düzeyde geliştiği söylenebilir.

Çalışmanın birinci bölümünde Azerbaycan-Türkiye arasında siyasi, ekonomik, askeri-güvenlik ve sosyal-kültürel ilişkiler araştırılmış, Dağlık Karabağ sorunu ile ilgili Türkiye'nin yaklaşımı değerlendirilmiş, aynı zamanda 2008 Ağustos'ta yaşanan Rusya-Gürcistan savaşı, bu olayların uluslararası toplumda yansımaları, Azerbaycan ve Türkiye'den olaylara gelen tepki, özellikle Türkiye-Ermenistan protokolleri ve bu protokollerin Türkiye'nin Azerbaycan'la ilişkilerine etkisi incelenmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde 2007-2010 yıllarında Azerbaycan gazetesinde yayımlanan Türkiye ile ilgili haberler taranmış ve nitelik ve niceliğine göre incelenmiştir. Başka sözle, Türkiye ile ilgili haberler, siyasi, ekonomik, askeri-güvenlik ve sosyal-kültürel haberleri başlıklarıyla bölünmüş ve Azerbaycan açısından olumlu, olumsuz veya tarafsız olmasına göre değerlendirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

2008 AĞUSTOS OLAYLARININ AZERBAYCAN-TÜRKİYE İLİŞKİLERİNE ETKİSİ

1.1. AZERBAYCAN – TÜRKİYE İLİŞKİLERİNİN GENEL TARİHÇESİ

1.1.1. 1991-2017 Döneminde Siyasi İlişkiler

Azerbaycan ve Türkiye ilişkilerinin siyasi, iktisadi, askeri-güvenlik ve kültürel boyutlarından söz edilebilir. Fakat diğer alanlarda ilişkilerin gelişimi ilk olarak siyasi ilişkilerin oluşması ile mümkün olmuştur. Azerbaycan ve Türkiye halkı aynı Türk milletinin evlatları olarak uzun yıllar aynı çatı altında yaşamış, fakat devletleşme sürecinde belirli dönemlerden itibaren bu iki toplum farklı devletler kurmuş, farklı çatılar altında yaşamaya başlamışlar. Safevi Devleti'nin dağılmasından sonra ortaya çıkan hanlıklar döneminde Osmanlı Devleti ile küçük etkileşim söz konusu olmuş, Çarlık Rusya tarafından yönetilen dönemde Kafkasya'nın Müslüman topluluğunu oluşturan Azerbaycan Türkleri Osmanlı'dan yana tavır almış, 20. yüzyılın başlarında Osmanlı Azerbaycan Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasını desteklemiştir. Fakat AHC dönemi çok kısa sürdüğünden pek bir ilişki geliştirilememiştir. Bu dönemde Osmanlı İmparatorluğu dağılmış ve Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur. Azerbaycan ise, AHC'nin 1920'de Bolşevikler tarafından işgal edilmesinden 1991 yılına kadar Sovyetler Birliği'nin terkinde yaşamıştır. SSCB döneminde Azerbaycan-Türkiye ilişkileri tam kesilmiş olmasa da çok sınırlı, özellikle kültürel alanda mevcut olmuştur (Aslanlı ve Kurban, 2016: 33).

ABD ve SSCB'nin liderliğini yaptığı Batı ve Doğu Bloğu arasındaki Soğuk Savaş zamanı Türkiye Batı Bloğu, yani NATO üyesi olarak Azerbaycan'la fazla ilişkiler geliştiremezdi. Fakat bu savaş kapsamında Türkiye'de Azerbaycanca faaliyet gösteren radyo ve dergiler Batı propogandası yürütmüştür. SSCB'nin dağılmasından sonra Azerbaycan bağımsızlık kazandıkta onu ilk tanıyan devlet de Türkiye olmuştur. 30 Ağustos 1991'de Azerbaycan Cumhuriyetinin devlet bağımsızlığının berpa olunması hakkında Azerbaycan Cumhuriyeti Ali Sovyet Beyannamesinin kabul edilmesinden sonra bağımsızlığın yabancı devletler tarafından tanınması meselesi gündeme gelmiştir. Bu dönemde Azerbaycan'ın Türkiye'den iki temel beklentisi vardı: Karşılıklı şekilde büyükelçiliklerin açılması ve Azerbaycan'ın bağımsızlığının diğer devletler tarafından tanınması için Türkiye'nin arabuluculuk yapması. Fakat ilk başlarda Türkiye ihtiyatlı davranmış, bu konuda aceleci davranmaya çalışmamıştır. Şöyle ki, Türkiye Rusya ile ilişkilerini mahvetmek istememekte ve Moskova'nı "incitmeden" Azerbaycan'la ilişkiler kurmak istemekte idi. Aynı zamanda Batı devletleri de, özellikle ABD Türkiye'nin bu aşamada Azerbaycan bağımsızlığını tanımasına karşı idi. Bunun yanısıra Azerbaycan'da da bağımsızlığın tam olarak tanınıp tanınmayacağı ile ilgili iki bakış açısı mevcut idi. Bir grup SSCB'nin dağılmasını ve bağımsızlığın berpasını, diğer grup ise SSCB'nin korunmasını istemekteydi. Bu nedenle de Türkiye Dışişler Bakanlığının Basın sekreteri Murat Sungar, Azerbaycan'ın bağımsızlığının tanınması gibi bir talebin olmadığını bildirmişti. Fakat 18 Ekim 1991'de Azerbaycan bağımsızlığını resmen ilan etmiş, 1 Kasım 1991'de Azerbaycan bu konuda Türkiye'ye müracaat yapmış, 9 Kasım 1991'de ise Türkiye Azerbaycan'ı bağımsız devlet olarak tanımış ve siyasi ilişkiler geliştirilmeye başlamıştır (Veliyev, 2017: 97-100). 14 Ocak

1992`de Bakü`de Türkiye Büyükelçiliği açılması ile iki ülke arasında diplomatik ilişkiler tesis edilmiştir. 2 Kasım 1992 tarihinde ise Ankara`da Azerbaycan Büyükelçiliği faaliyete başlamıştır. Aynı tarihte iki ülke arasında iktisadi, ticari, ulaşım ve adli alanlarda işbirliğini öngören İşbirliği ve Dayanışma Antlaşması imzalanmıştır (Yılmaz, 2016: 10-12).

70 yıllık aradan sonra yeniden bağımsızlık kazanan Azerbaycan`da 7 Haziran 1992`de Cumhurbaşkanlığı seçimleri yapılmış ve Halk Cephesi lideri Ebülfez Elçibey iktidara gelmiştir. Onun yönetimi ile bir taraftan Ermenistan`la Dağlık Karabağ uğruna savaş devam ederken, diğer taraftan iç düzen sağlanmaya çalışılmış, SSCB döneminden kalma eski yapı değiştirilmeğe başlamış, Kiril alfabesinden Latin alfabesine geçilmiş, devlet dili “Türk Dili” ilan edilmiş (daha sonra Haydar Aliyev döneminde yeniden “Azerbaycan dili” olarak berpa olunmuştur), Rus Ordusu ülkeden çıkarılmış, ilk defa ulusal para birimi olarak “Manat” tedavüle çıkarılmış, uluslararası kuruluşlarla işbirliği geliştirilmiş ve başta Türkiye olmakla ikili ilişkiler de geliştirilmeye başlamıştır. “Türkiye Azerbaycan`ın dış politikasının başköşesinde yer alacaktır” diyen Elçibey, Azerbaycan`ın dış politikasında stratejik bir değişikliğe giderek, öncelikli konuma sahip Rusya`nın yerine Türkiye`yi koymuştur. Bu dönemde TC Cumhurbaşkanı olan Turgut Özal`ın “21. yüzyıl Türk yüzyılı olacaktır”, Başbakan Süleyman Demirel`in ise “Adriyatik`ten Çin`e kadar Türk Birliği” gibi açıklamaları da Türk dış politikasının temel görünümünü aks ettirmektedir. Bu dönemde Azerbaycan-Türkiye siyasi ilişkileri en yüksek düzeye ulaşmıştır. Fakat yaklaşık bir sene süren Elçibey döneminde Azerbaycan`ın durumu daha da kötüleşmiş, Kelbecer işgal edilmiş, bölgelerde ayrımcılık isyanları ortaya çıkmış, en son Suret Huseynov tarafından yapılan askeri darbe ile Elçibey iktidardan çekilmiştir (Mikayil ve Tazegül, 2012: 24-25; Kalafat ve Aslanlı, 2004: 383). Yönetime gelen

Haydar Aliyev döneminin ilk başlarında Rusya Azerbaycan'daki siyasi gelişmelerin en önemli aktörü idi. Bu nedenle zor bir siyasi koşullarda ülkeyi yöneten Aliyev dış politikasının genel çerçevesini belirlerken Rusya'yı esas unsur olarak dikkate almıştı. Rusya zaten Aliyev'den önceki Azerbaycan iktidarına kızgındı ve Batı yanlısı Elçibey'i deviren 4 Haziran 1993 darbesinin ardında da bu neden yatmaktaydı. Bu bağlamda Aliyev'in iktidar döneminin ilk yıllarında Türkiye ile ilişkiler soğumaya başlamış, Türkiye Azerbaycan dış politikasında ikinci sıraya indirilmişti. Fakat bu durum 1994'den sonra tamamen değişmiştir. Dağlık Karabağ savaşının ateşkesle sonlandırıldığı, "Asrın Anlaşması" gibi petrol anlaşmasının imzalandığı ve Türkiye'ye de bu anlaşmada pay verildiği bu dönemden itibaren Türkiye ile siyasi ilişkiler de en üst düzeye çıkarılmıştır. Bu kapsamda en önemli gelişme 8-10 Şubat 1994'de Haydar Aliyev'in Türkiye'ye resmi ziyareti sırasında yaşanmıştır. Türkiye-Azerbaycan ilişkilerinin geliştirilmesinde özellikle Haydar Aliyev ve Süleyman Demirel arasındaki ikili ilişkiler önemli rol oynamıştı. 13 Mart 1995'de Azerbaycan'da Özel Tayinatlı Polis Destesi (OMON) lideri Rovşan Cavadov tarafından darbe yapılacağı haberi de yurtdışında olan Aliyev'e Demirel tarafından verilmiştir. Geri dönen Aliyev karşısında şaşırın darbecilerin faaliyeti silahlı çatışma ile bastırılmıştır. Fakat bu darbe Türkiye ile ilişkileri gergin bir döneme sokmuştu. Şöyle ki, Aliyev, Türk İstihbaratının bu işte eli olduğu gerekçesiyle Türkiye Büyükelçisini geri göndermişti. Fakat bu dönemde Cumhurbaşkanı olan Demirel'in tavrı yakın gelecekte ilişkilerin yeniden iyileştirilmesinde önemli rol oynamıştı. 12 Nisan 1995'de Başbakan Tansu Çiller'in Asrın Anlaşmasında %1.75 alan Türkiye'nin payını %6.75'e yükselten anlaşmayı imzalamak için Bakü'ye gelmiş ve bu ikili ilişkilerin daha da gelişmesine önemli katkı sağlamıştır.

Çiller, “Ermeniler Azerbaycan`ın sınırlarını değiştirebileceklerine inanıyorlarsa yanılıyorlar. Biz buna izin vermeyiz” diyerek Dağlık Karabağ konusunda da Türkiye`nin Azerbaycan`ın yanında olduğuna dikkat çekmiştir. 1996`dan itibaren iki ülke arasındaki diplomatik görüşmeler trafiği hızlanmaya başlamıştır. 8-11 şubat 1999`da Aliyev, Demirel`in davetiyle Türkiye`de resmi ziyarette olmuştur. Bu ziyaret sırasında iki ülke arasında farklı alanlarda 16 anlaşma imzalanmış, Aliyev, Atatürk adına yüksek mükafata layik görülmüş ve Türk dünyası karşısındaki hizmetlerine göre “İstiklal nişanı” ile teltif edilmiştir. Tüm bunlar ikili ilişkilerin daha da pekişmesine yol açmıştır. Nisan 2000`de Demirel Azerbaycan`a resmi ziyarette bulunmuş ve Türkiye`nin her zaman Azerbaycan`a destek verdiğini vurgulamıştır. Özellikle Ocak 2000`de Rusya tarafından Çeçenistan`a destekle suçlanan Azerbaycan Hkmeti zerinde Rus baskısını zayıflatmak için Aliyev Ankaraya ziyaret yapmış, Demirel`le görüşmüş ve ardından Demirel`in Gürcistan`a giderek Kafkasya İstikrar Paktı (KİP) nerisinde bulunmasına neden olmuştur. Böylece Kafkasya`da istikrarın sağlanması ve Rus baskısının azaltılmasında Türkiye`den inisyatif gösterilmesi istendiği anlaşılmıştır. Bundan iki yıl sonra, yani 29-30 Nisan 2002`de Türkiye, Gürcistan ve Azerbaycan Cumhurbaşkanılarının Zirve görüşünde 3 ülke arasında terörizmle mücadele, uluşturucu, silah, insan kaçakçılığı ve ticareti ve diğer cinayetlerle mücadele için KİP imzalanmıştır (Babayeva, 2013: 64-75).

2003 yılında Azerbaycan`da Cumhurbaşkanı seçilerek iktidara gelen İlham Aliyev döneminde de Azerbaycan-Türkiye ilişkileri en yüksek düzeyde devam etmiştir. İlham Aliyev, babasının denge politikasını yürütmeğe devam etmiştir. Aliyev`in seçimler bitmeden önce Türk yetkilileri tarafından tebrik alması, durumun Türkiye mhalifleri

tarafından kınanmasına yol açmıştır. Aliyev iktidarına karşı gösterilerde yaşanan insan hakları ihlallerinin ortadan kaldırılması ile ilgili Türkiye'nin hiçbir adım atmadığı da kınanmıştır. Bundan başka Aliyev'in 2004 Türkiye ziyareti sırasında bir sıra anlaşmalarla ikili ilişkiler daha da pekiştirilmiştir. Fakat Aliyev'in bu ziyaret zamanı "Kıbrıs'ta yapılan halkoylaması sonucuna göre KKTC'yi ilk tanıyan ülkeler arasında olacağız" demesi, lakin daha sonra bu tanınmanın gerçekleşmemesi, söylemin gerçek olmadığını, hem de "KKTC'yi tanıyan veya KKTC ile ilişkiye geçen ilk ülkenin Azerbaycan olacağı" anlamına gelmediğini gösterdi. Aynı yıl Kars'ta Azerbaycan Başkonsolosluğu'nun açılması diplomatik ilişkilerde yaşanan en somut gelişme sayılabilir. 2006 Cumhurbaşkanı Sezer'in Bakü ziyareti sırasında herhangi bir anlaşma imzalanmasa da açılacak BTC, BTE enerji hatları ve BTK demiryol hattı projelerinin gerçekleşmesi için atılacak veya atılmış adımlar görüşülmüştür (Hasanov, 2007: 64).

16 Ağustos 2010 tarihinde Türkiye Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün Azerbaycan ziyareti sırasında "Strateji işbirliği ve karşılıklı yardım hakkında" Anlaşma imzalanmıştır. Bundan bir ay sonra ise, yani 15 Eylül 2010 tarihinde İstanbul'da geçirilen Türkdilli Ülkelerin Devlet Başkanlarının Zirvesinde Azerbaycan ve Türkiye Cumhuriyetleri arasında Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi Kurulmasına dair Ortak Deklarasyon imzalanmıştır. (Kılıç, 2011: 12). Bunun yanısıra Konsey bazında ikitaraflı siyasi ilişkilerin geliştirilmesi ve küresel konularda işbirliğinin temellerinin atılması amacıyla Ortak Strateji Planlama Grubu'nun tesis edilmesi de öngörülmüştür. Özellikle bundan az önce Ermenistan'la Türkiye arasında sınırların açılması ve "Sürüh protokolleri" konusunun gündeme gelmesinden sonra böyle bir anlaşmanın

imzalanması ikitaraflı ilişkileri uzun süreliğine çok sık bir şekilde birbirine bağlamıştır (Paşayeva, 2011: 56).

Türkiye'nin 2009-2010, Azerbaycan'ın ise 2012-2013 yıllarında BM Güvenlik Konseyi'ne daimi olmayan üyeliğe seçilmesi, her iki ülkenin uluslararası alanda elde ettiği başarının, aynı zamanda gerçekleştirdikleri işbirliğinin göstergesidir (Kılıç 2011: 14).

Özellikle Türkiye'de 15 Temmuz 2016'de yaşanan darbe girişiminin ardından Türkiye'nin FETÖ'yle mücadelesinde Azerbaycan'dan gelen destek ikili ilişkilerin daha da gelişmesine katkı sağlamaktadır. Hatta darbe girişiminden sonra FETÖ lideri Fetullah Gülen'le röportaj hazırladığı için Azerbaycan'da faaliyet gösteren ANS telekanalı bağlanmıştır. Bundan başka aynı yıl Nisan'da Azerbaycan-Ermenistan çatışmaları zamanı Azerbaycan'a sadece Türkiye'den destek gelmiş ve Aliyev bu desteğe göre Türkiye hükümetine teşekkür etmiştir. 2016'da yaşanan en önemli temaslar Şubat'ta Türkiye-Azerbaycan-Gürcistan Üçlü Dışişleri Bakanları Konseyi ve iki ülke arasında Yüksek Düzeyli İstişare Konseyi'nin faaliyete başlaması olmuştur. İlk kez Haydar Aliyev tarafından söylenen "bir millet iki devlet" kelimesi, hala Azerbaycan ve Türkiye arasındaki siyasi ilişkilerin temelini teşkil etmektedir (Ulutaş vd., 2017: 120-122).

1.1.2. 1991-2017 Döneminde Ekonomik İlişkiler

Azerbaycan-Türkiye ekonomik ilişkilerinin oluşumu daha SSCB dağılmadan önce, 10 Ocak 1990 tarihinde imzalanan "Türkiye ile Azerbaycan Arasındaki Ekonomik ve Ticari İlişkilerin Geliştirilmesine Yönelik Protokol" ile bağlıdır. Fakat bu alanda işbirliğinin gelişimi 1991'de bağımsızlık elde edildikten sonra gelişmeye başlamış ve

günümüzdeki farklı alanlarda 200 civarında ekonomik işbirliğini öngören anlaşma ve protokol imzalanmıştır. 1 Kasım 1992`de “Ticari, Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması” imzalanmıştır. Bu anlaşma iki ülke arasında ekonomik alanda ilişkilerin geliştirilmesi için önemli bir temel niteliği taşımaktadır. Bu anlaşmaya göre iki ülke birbirine “en çok gözetilen ülke” statüsü vermiştir (Bulut, 2007: 142-143).

Azerbaycan ve Türkiye ekonomilerinin bir birini tamamladığı söylenebilir. Nitekim, fosil enerji kaynakları açısından yoksun Türkiye ekonomisi dışa dönük ve imalat sanayi ağırlıklı iken, petrol ve doğalgaz zengini Azerbaycan ekonomisi daha çok hammadde ağırlıklıdır. 1991 yılında Azerbaycan`ın dış ticaretinde SSCB üyesi olmayan ülkelere ve yeni pazarlara yönelim yaşanmıştır. 1991`de SSCB ülkeleri Azerbaycan`ın ana ihracatında %94, ithalatta %80 oranında yere sahip iken, 2000 yılında BDT ülkelerinin Azerbaycan`ın toplam dış ticaretinde payı %20.9 olmuştur. Fakat bu dönemde Azerbaycan`dan Türkiye`ye ihracat oranında da düşüş yaşanmıştır. Azerbaycan`ın Türkiye`ye ihracat oranı 1998`de %22.8 idi, 2000`de bu rakam %6 olmuştur. Türkiye`den yapılan ithalat da toplamda azalmış, 1998 yılında %20.4 oranında olan ithalat değeri 2000`de %11`e düşmüştür. 2000 yılında Azerbaycan Türkiye`nin toplam ihracatı içerisinde %0.84, ithalatı içerisinde ise %0.16 paya sahip olmuştur (Oğan, 2001: 73-76). Özellikle İlham Aliyev`in iktidara gelmesinden sonra, yani 2003`den itibaren Türkiye ve Azerbaycan arasındaki ticari ciro yeniden artmaya başlamış ve yeni enerji projelerinin de faaliyete başlamasıyla birlikte 2006 yılı itibarıyla 1 milyar doları geçmiştir. Azerbaycan-Türkiye arasındaki ticari denge 1991`den 2006`a kadar hep Türkiye`nin lehine olmuş ve Türkiye için ticaret fazlası söz konusu olmuştur. Fakat 2006`dan itibaren Türkiye`nin

Azerbaycan`dan yaptığı ithalatın hacmi, özellikle enerji kaynakları ithali nedeniyle, Azerbaycan`a yaptığı ihracatın hacminden çok daha hızlı bir şekilde arttığı görülebilir (Bulut, 2007: 144).

2009`da Türkiye`nin Azerbaycan`a yaptığı ihracat 1.4 milyar dolar, 2013`de 2.8 milyar dolar olmuş, 2015`de ise azalarak 1.8 milyar dolara olmuştur. Aynı yıllarda, yani 2009, 2013 ve 2015`de Türkiye`nin Azerbaycan`dan yaptığı ithalatı ise sırasıyla 141 milyon dolar, 334 milyon dolar ve 232 milyon dolar değerinde olmuştur. Azerbaycan DİK verilerine göre, ticari ciro açısından Türkiye, İtalya, Almanya ve Rusya gibi ülkelerin ardından dördüncü sırada yer almış ve Azerbaycan`ın dış ticaretinde toplam %7.15 paya sahip olmuştur. 2013`de Azerbaycan toplam ithalatının %13.7`ni, 2014 yılında %14`nü, 2015 yılında ise %12.7`ni Türkiye`den yapmıştır (Karaca vd., 2015: 55-58).

Azerbaycan`ın petrol dışı sektörüne yatırılan doğrudan yabancı yatırım açısından ilk sırada Türkiye yer almaktadır. Azerbaycan Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı verilerine göre, Azerbaycan`da 2700 civarı Türk şirketi faaliyet göstermektedir. Azerbaycan`daki Türk şirketleri 2016`a kadar ülke ekonomisine toplam 9 milyar dolar civarı yatırım yapmış ve bunun 6 milyar doları enerji sektörüne ait olmuştur (İzmir Ticaret Odası, 2016: 4).

Azerbaycan`ın petrol ve doğalgaz sektöründe de Türkiye`nin önemli miktarda yatırımları bulunmaktadır. Özellikle, 1994`de imzalanan “Asrın Anlaşması” olarak bilinen Azeri-Çırag-Güneşli petrol sahalarında üretimin pay bölgesi anlaşmasında TPAO % 6.75`lik paya sahip olmuştur. Bunun yanısıra TPAO 1996 yılında imzalanan ve doğalgaz üretimini öngören projede de %9`luk paya sahip olmuştur. Bundan başka Azerbaycan`da Türk telekomünikasyon şirketlerinin de önemli faaliyetleri vardır. Azerbaycan Cumhuriyeti Ulaştırma Bakanlığı ile Turkcell Ericson

şirketi arasında 1996`da imzalanan 50 milyon dolarlık bir anlaşma ile Azersell şirketi kurulmuş ve şirket günümüzdeki faaliyettedir. Aynı yılda Koç grubu ile imzalanan anlaşma ile Bakü`de Ram Store isimli dev süpermarketler ağı faaliyete başlamış ve günümüz itibariyle bu ağ Bazarstore marka adı ile tanınmaktadır (Dikkaya, 1999: 6-7).

Azerbaycan ve Türkiye arasında gerçekleştirilen enerji projeleri Türkiye`nin diğer devletlerden, özellikle Rusya`dan enerji bağımlılığın azaltılması, enerji çeşitliliğinin sağlanması, aynı zamanda Türkiye`nin “enerjide merkez ülke” olma stratejinin uygulanması açısından büyük önem taşımaktadır. Örneğin, 2013`de Türkiye doğalgaz ihtiyacının %58`ini Rusya`dan, %19`unu İran`dan ve %9`unu Azerbaycan`dan karşılamaktaydısa, 2016`da bu rakamlar değişerek Rusya`dan %55, İran`dan %16, Azerbaycan`dan ise %13 oranında olmuştur. Artık büyük kısmı gerçekleşmiş olan TANAP projesi tam olarak faaliyete başladıktan sonra (2018`in sonuna kadar) Türkiye`nin Rusya`dan enerji bağımlılığının daha da azalacağı söylenebilir. Şöyle ki, Avrupa`ya doğalgaz taşımayı öngören GGK`nın bir parçası olan TANAP projesi faaliyete başladıktan sonra Azerbaycan Türkiye`ye önce 6.6 milyar m³, daha sonra ise 10 milyar m³ doğalgaz ihraç ederek, Türkiye`nin toplam doğalgaz ihtiyacının %16`sını karşılayacaktır (Öztürk, 2017: 24).

1.1.3. 1991-2017 Döneminde Askeri-Güvenlik İlişkileri

Azerbaycan, Türkiye, İran ve Rusya`nın ortak buluşma noktası, Kafkasya`nın Orta Asya`ya açılan kapısıdır. Bu bağlamda Azerbaycan bölge ülkelerinin güvenlikleri açısından önemli bir stratejik konuma sahiptir. Özellikle petrol ve doğalgaz zenginliğine sahip olan Azerbaycan Kafkasya`nın diğer ülkeleri ile kıyasla daha büyük önem taşımaktadır. Bu

nedenle farklı zamanda küresel güçlerin mücadele alanına dönüşen Azerbaycan uğruna günümüzde de mücadele devam etmektedir. Bu bağlamda özellikle Rusya, Azerbaycan'ı Türkiye'nin etki alanına bırakmak ve bu durumun diğer Orta Asya Cumhuriyetlerine de örnek teşkil etmesini istememektedir. Azerbaycan'ın güvenliğini en fazla etkileyen konu Dağlık Karabağ sorunudur. Bu sorunun çözülmesi Azerbaycan'ın siyasi ve askeri istikrarı temel olmak şartıyla tüm alanlarda etki gösterecektir. Zira Azerbaycan'ın güvenliği komşu ülkelerin de güvenliği demektir (Hasanov, 2007: 85-88).

Azerbaycan ile Türkiye arasında askeri ve güvenlik ilişkilerinin geliştirilmesi kapsamında ilk adım 25 Ocak 1992'de Azerbaycan'ın ilk Cumhurbaşkanı Ayaz Mutallibov'un Türkiye'ye ilk resmi ziyareti sırasında atılmıştır. Ziyaret zamanı Mutallibov, Azerbaycan'ı Ermenistan'a karşı savunabilmek için mili ordunun acil olarak yapılandırılması gerektiğini ve bu konuda Türkiye'den destek beklediğini bildirmiş, fakat Rusya yönümlü politika izleyen Mutallibov döneminde Azerbaycan-Türkiye ilişkilerde bu konuda herhangi bir gelişme kayd edilmemiştir.

26 Şubat 1992'de Rusya'ya ait 366 numaralı moto alayın desteğiyle Ermeniler tarafından Hocalı Katliamı'nın gerçekleştirilmesinden sonra Türkiye'nin askeri desteği Azerbaycan için bir ölüm kalım meselesi olmuştur. Buna rağmen Türkiye Azerbaycan herhangi askeri yardım yapmaktan imtina etmiştir. 3 Mayıs 1992'de Bakü'de "Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Arasında Eğitim, Öğretim, Uzmanlık Hizmetleri, Teknik ve Bilimsel İşbirliği Anlaşması" imzalanmıştır. Bu anlaşma sadece askeri eğitim alanında işbirliğini öngörmekte idi ve askeri-güvenlik ilişkileri bu anlaşmanın öngördüğü

eğitici, öğretmen ve yönetmen değişimi yolu ile açılmıştır (Dalkılıç, 2015: 133).

Türkiye'nin Azerbaycan'a yönelik güvenlik politikası Azerbaycan'da yaşanan iç gelişmeler ve uluslararası ortamda oluşan faktörlerden etkilenmiştir. Özellikle 11 Eylül 2001'de ABD'de yaşanan terör saldırılarından sonra ABD'nin Kafkasya yönelimi ve bölgesel güvenlik konusunda Türkiye ile işbirliği kapsamında Azerbaycan ve Gürcistan'a yönelik dikkat artmıştır. 2007'de Azerbaycan'da Türkiye'ye doğalgaz akışının başlanması ve 2008'de Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Bakü ziyartisi sırasında doğalgaz akışının daha da artırılması anlaşmasının imzalanmasından sonra bölgesel güvenlik konularına dikkat daha da artırılmıştır (Kasım, 2009: 99).

Türkiye, Azerbaycan ve Gürcistan'ın Batı ile yakınlaşması ve güvenlik alanında entegrasyonun sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle Türkiye'nin bölgeye yönelik politikasında enerji güvenliği meselesi birincil önem taşımaktadır. Nabucco projesi iptal edildikten sonra gündeme gelen ve inşa sürecinde olan GGK projesi Türkiye'nin enerji güvenliğinin garantisi olacaktır. Bu projenin gerçekleşmesi için ise genel olarak Kafkasya'da ve özel olarak Azerbaycan'da istikrarın sürekliliğinin sağlanması gerekmektedir. Bu nedenle Türkiye'nin bölgeye ve özellikle Azerbaycan'a yönelik politikasında enerji güvenliği ve politik istikrar faktörleri dikkate alınmaktadır (Laçiner vd., 2009: 73).

İlham Aliyev'in cumhurbaşkanlığı döneminde diğer alanlarda olduğu gibi askeri-güvenlik alanlarında da Türkiye ile işbirliği üst düzeye çıkarılmıştır. Özellikle NATO kapsamında Azerbaycan ordusunun eğitilmesinde Türk subaylarının önemli rolü olduğu söylenebilir. Bakü'deki askeri okul ve akademinin de Türkiye yardımıyla geliştirildiği bilinmektedir. Bağımsızlıktan günümüze kadar Azerbaycan bütçesinden

savunmaya ayrılan para miktarı %11-15 arasında değişmektedir. Örneğin, 1992`de bu oran %11.5, 1999`de %13.4, 2005`de %12.1, 2005`dan bu yana ise %15 civarı olmuştur (Hasanov, 2007: 89).

Dağlık Karabağ konusundaki siyasi desteğin yanısıra Azerbaycan`la sınırları olmayan, fakat Türkiye ve Ermenistan ile sınırları olan Azerbaycan`a bağımlı NÖC`ün korunmasında Türkiye büyük önem taşımaktadır. Bu korumanın hukuki temeli daha 1921`de imzalanan Kars ve Moskova anlaşmalarına dayanmaktadır. 2009`da Türkiye-Ermenistan sınırlarının açılması konusu Azerbaycan-Türkiye ilişkilerinde bürhane neden olsa da, bu sorun az bir zaman içerisinde çözülmüş ve 2010`da “Strateji işbirliği ve karşılıklı yardım hakkında” anlaşma ile güvenlik ilişkileri de en üst düzeye çıkarılmıştır. Bu anlaşmaya göre taraflardan biri tehdit ve tehlike ile yüzleşirse BM Tüzüğü 51. maddesi ile öngörülen meşru-müdafaa hakkı gereği diğer tarafla ortak adımların atılması kararlaştırılmıştır (Veliyev, 2011: 19-20).

Taraflar arasında askeri-güvenlik ilişkilerinin en önemli kısmını askeri sanayi alanında işbirliği oluşturuyor. Türkiye Azerbaycan`a en fazla silah satan ülkelerden biridir. Fakat bu yönde işbirliğine uluslararası engeller konulmaya çalışılıyor. Örneğin, Türkiye Azerbaycan`a “Fırtına T-155” otomatik top Stinger satmak isterken, Almanya, Dağlık Karabağ savaşını neden göstererek bu topun motorunu üretmekte olan şirketin satış işlemini gerçekleştirmesine izin vermemiş, fakat daha sonra satış işlemi başka yolla gerçekleştirilmiştir (erişim tarihi: <http://newtimes.az/tr/views/2341/>, 11.04.2018).

Bunun yanısıra Azerbaycan ve Türkiye`nin üst düzey askeri yetkililerinin gerçekleştirdikleri karşılıklı ziyaretler bu ülkeler arasındaki askeri-güvenlik ilişkilerinin geliştirilmesine, aynı zamanda Azerbaycan`ın

NATO`ya entegrasyonuna önemli katkı sağlamaktadır (Askerzade, 2009: 7).

1.1.4. 1991-2017 Döneminde Sosyal-Kültürel İlişkiler

I Dünya Savaşı sırasında Azerbaycan Çar Rusyası terkinde, Türkiye ise Rusya ile savaşan taraf olsa da Azerbaycan`da Türklere destek veren kuvvetler vardı. 1915 Sarıkamış askeri hareketinde Bakü`de tesis edilen “Kardeş Kömeği Komisyonu” ve bu komisyon aracılığıyla Türk esirlerine yapılan yardımlar, Kafkas İslam Ordusu ile Azerbaycan`ın bağımsızlığı ve Bakü`nün azat edilmesi uğruna vuruşan, aynı zamanda Çanakkale`ye giderek Anadolu`nun bağımsızlığı uğruna can veren şehitler Azerbaycan ve Türkiye Türkleri arasındaki duygusal bağların kopmadığını ve güçlü temellere sahip olduğunu gösteren önemli bir örnektir. Bu iki devlet hem bağımsızlığın kazanılması hem de ülkelerinin düşmana karşı savunulmasında çiyin çiyine savaşmış ve kader birliği yapmıştır. 1991`de SSCB`nin dağılması ile bağımsızlık kazanan Azerbaycan`ı ilk tanıyan ülkenin Türkiye olması da bu ilişkilerin önemliliğini göstermektedir. Bu tarihten itibaren iki ülke arasında sosyal, ekonomik, kültürel ve sanat alanında birçok anlaşmalar yapılmış, olumlu yönde birçok gelişmeler günümüzdek devam etmektedir. Azerbaycan ve Türkiye, tarihi ve kültürel bağları nedeniyle birbirlerini kardeş ve iyi dost olarak görmektedir. Azerbaycan ile Türkiye arasında Dede Korkut tarihi mirasının canlandırılması, tarihsel İpek Yolu`nun berpası, Köroğlu`nun UNESCO listesinde her iki ülkenin ortak mirası olarak yer alması konusunda ve birçok ortak projelerin gerçekleştirilmesinde işbirliği yapılmaktadır. İki ülkede “Türkiye Kültür Haftası” ve “Azerbaycan Kültür Günleri” gibi tedbirler gerçekleştirilmekte, ortak kültüre ait

değerler paylaşılmakta, “bir millet iki devlet” sloganı her geçen gün artarak devam ettirilmektedir

([www.altinmiras.com/?syf=26&syz=550191&/türkiye-azerbaycan-kültür-sanat-ilişkileri-süleyman-merdanoğlu-*](http://www.altinmiras.com/?syf=26&syz=550191&/türkiye-azerbaycan-kültür-sanat-ilişkileri-süleyman-merdanoğlu-*,), erişim tarihi: 12.04.2018).

Azerbaycan ve Türkiye arasındaki kültürel ilişkiler 10 Ocak 1990`da imzalanan “Kültürel ve Bilimsel Değişim programı” ve 1992`den günümüzedek imzalanan çeşitli protokoller ve anlaşmalarla hukuksal düzene oturtulmuştur. 29 Şubat 1992`de Azerbaycan Cumhuriyeti Başbakanı ve Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanı arasında eğitim alanında yönelik bir mutabakat zaptı imzalanmıştır. Bu belge ile Türkiye Azerbaycan`lı öğrencilere burs vermek, uzman değişimi, eğitim reformu için gerekli destek sağlamak gibi görevleri üstlenmiştir (Bulut, 2007: 163). 2016 verilerine göre Türkiye`de toplam 88 bin civarı öğrenci eğitim alıyordusa, bunun 12.5 bini Azerbaycanlı öğrenciler olmuştur (<http://www.hurriyet.com.tr/yabanci-ogrenci-sayisi-yuzde-182-artti-40118709>, erişim tarihi: 13.03.2018).

Azerbaycan`da ilk kez 19. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren Hasan bey Zerdabi Türklere ait bir hayır cemiyeti kurmuş, özellikle bu cemiyetin amacı fakir öğrencilere destek olmakmış. 1905`de Hacı Zeynalabdin Tağıyev`in de yardımıyla ilk Müslüman cemiyeti olan “Bakü Müslüman Cemiyet-i Hayriyesi” tesis edilmiştir. Bu cemiyetin de amacı fakir ve muhtaç Müslümanlara yardım etmekmiş. 1920`de AHC yıkıldıktan sonra ülke lideri Mehmet Emin Resulzade başta olmakla Milli Hükümetin siyasi ricali tarafından İstanbul`da toplanan Azerbaycan Türklerinin siyasi birliğini sağlamak amacıyla burda “Azerbaycan Milli Merkezi” tesis edilmiştir. Ankara`da da kurulan Azerbaycan cemiyetlerinden birisi Azerbaycan Müdafaayı Hukuk Cemiyeti idi. 1950`lı yıllarda İstanbul`da Azeri Kardeşler Yardımlaşma Derneği, Azerbaycan Kültürünü Tanıtma

Derneği, Azerbaycan Milliyetçiler Derneği gibi kuruluşlar faaliyete başlamıştır. Tüm bu kuruluşlar SSCB`nin dağılmasına kadar olan dönemde Azerbaycan-Türkiye kültürel ilişkilerinin devam etmesini sağlamıştır. Günümüzde de ikili ilişkilerin kültürel boyutunun güçlendirilmesinde bu tür dernekler ve sivil toplum kuruluşları byk önem taşımaktadır. Günümüzde Azerbaycan Kültür Derneği, Türk Ocağı, Azerbaycan Dayanışma Derneği, KKSAV, Türkiye-Azerbaycan Dostluk ve Dayanışma Derneği vd. dernek ve vakıflar iki ülke arasındaki sosyo-kültürel ilişkilerin derinleştirilmesinde önemli rol oynamaktalar. Bunların yanısıra Gençliğe Yardım Fonu, Türkiye Sanayisi ve İşadamları Birliği (TSİAB), Azerbaycan Türkiye İşadamları Birliği (ATİB), Bakü`de de ofisi olan Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) gibi kuruluşların da bu kapsamda önemi vurgulanabilir. Türk dünyasının temel kültürel kuruluşlarından olan TÜRKSOY da Azerbaycan-Türkiye kültürel ilişkilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır (Aslanlı ve Kurban, 2016: 35-39). 1993 yılında tesis edilen ve Türk dünyasının UNESCO`su olan TÜRKSOY, Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Kırgızistan Cumhuriyeti Kültür Bakanları tarafından imzalanmış anlaşmayla kurulmuştur. Burda KKTC, Rusya Federasyonu`na bağlı Tataristan, Başkurdistan, Saha, Tıva, Altay, Hakas gibi Türk Cumhuriyetleri ve Moldova`ya bağlı Gagavuz Yeri de gözlemci statüye sahiptir. TÜRKSOY, kurulduğu andan itibaren Türk halklarının gönül birliktelikleri ve kardeşliğini daha da güçlendirmek ve ortak Türk kültürünü gelecce nesillere aktarmak ve tüm dünyaya tanıtılmak için çalışıyor. 2016 yılında Azerbaycan`ın şeki şehri Türk Dünyası Kültür Başkenti ilan edilmiştir (<https://www.turksoy.org/turksoy/about>, erişim tarihi: 13.04.2018).

1.1.5. Dağlık Karabağ Sorununa Türkiye'nin Yaklaşımı

20. yüzyılın başlarından itibaren gelişmeye başlayan Dağlık Karabağ sorunu SSCB döneminde, 1923 yılında Dağlık Karabağ'a özerklik verilmesiyle geçisi olarak dondurulmuş, fakat bu adım gelecekte bölgede ayrımcılık sorunun gündeme gelmesinin temeli atılmıştır. SSCB'nin çöküş dönemine girdiği 1987'de Erivan'da Karabağ'ın Ermenistan'a verilmesi ve Ermenistan'ın Türklerden temizlenmesi için mitingler düzenlenmişti. 1988 yılında ise Ermenistan'ın Azerbaycanlılardan temizlenmesinin son dalgasına başlandı. Daha önce de birkaç kez, özellikle 1948-1953 yıllarında Ermenistan'dan Azerbaycanlılar zorla göç ettirilmişti. Fakat bu göçler karşılıklı şekilde yapılmış, Azerbaycan'dan da Ermeniler göç etmiştir. Şöyle ki 1959'da bölge nüfusunun %84.4'ü Ermeniler, %13.8'i Azerileri, %1.4'ü Ruslar, 1970'li yıllarda ise %80.5'i Ermeniler, %18.1'i Azeriler, %0.9'u Ruslar, daha sonra 1979 sayımlarında %75.9 Ermeniler, %23 Azeriler, %0.8 Ruslar idi. 1988 yılındaki ikitaraflı göçten sonra silahlı saldırılar başladı. Şubat 1988'deki Sumgayıt olayları Azerbaycanlıların Ermenilere karşı katliam yaptığı gibi provokasyonlarla olaylar daha da gerginleşti. 1 Aralık 1989'da Ermenistan Parlamentosu'nda Dağlık Karabağ'ın Ermenistan'a bağlanması ile ilgili karar alındı. Tüm bu olayların üzerine 26 Kasım 1991'de Azerbaycan Ali Sovyeti Dağlık Karabağ'ın özerklik statüsü fesh etti. 25-26 Şubat 1992 gecesi Ermeniler tarafından Azerbaycanlılara karşı Hocalı Katliamı'ndan sonra Ermeniler bölgede daha da ilerlemeye başladılar. Mayıs 1992'de Dağlık Karabağ'la Ermenistan arasında bulunan Laçın rayonu işgal edilmesiyle Dağlık Karabağ'ın Ermenistan'la direk kara yolu açıldı. Bundan sonra ise diğer 6 rayon da, toplam 7 rayon

(Laçın, Kelbecer, Gubadlı, Cebrayıl, Zengilan, Ağdam, Füzuli) işgal edildi (İbadov, 2007: 69-125).

Ermeni kuvvetlerinin Azerbaycan topraklarını işgali ve burda ilerleyişi bölgesel sorunların oluşumuna yol açmıştır. Zor durumda kalan Azerbaycan Türkiye'yi bir komşudan ziyade müttefik ülke olarak görmekteydi. Azerbaycan'a diplomatik açıdan tam destek veren Türkiye'de askeri desteğin sağlanması konusunda görüş ayrılığı yaşanmaktaydı. Özellikle Dağlık Karabağ'ın işgali Azerbaycan enerji kaynaklarının Batıya taşınmasının geleceğini tehlike altına alıyor, Türkiye de bunu endişeyle karşılıyordu. Mayıs 1992'de Ermenilerin Nahçıvan'a saldırması Türkiye'nin endişesini daha da artırmış, askeri müdahale konusunu gündeme getirmiş, bu ise dolayısıyla konuda ilişkili olan Rusya'nın karşı çıkmasına neden olmuştur. BDT Güçleri Komutanı, Rus Shaposhnikov, Türkiye'nin müdahale etmesinin üçüncü dünya savaşına yol açacağını bildirmiştir. Türkiye bu nedenle Dağlık Karabağ konusunda Azerbaycan'a sadece siyasi destek sağlayabilmiş, fakat Nahçıvan'ın da Ermeniler tarafından işgaline engel olmuştur. En önemli gelişme ise 27 Mart 1993'de Türkiye'nin Ermenistan'a giden insani ve diğer yardımların geçişini durdurması ve kara sınırını kapatması ile yaşanmıştır. Ermenilerin Dağlık Karabağ dışındaki işgal ettiği 7 rayondan biri olan Füzuli'yi tutması ve askeri operasyonların İran sınırına yaklaşması İran'ı da endişeye sokmuştur. İran kuvvetleri Azerbaycan'ın da izniyle sınırı geçip Füzuli rayonuna ait Goradiz'e gelmiş ve burda güvenlik koridoru oluşturmuşlar. Bu durum Türkiye tarafından da olumlu karşılanmıştır (Kasım, 2009: 33-34).

12 Mayıs 1994'de Dağlık Karabağ savaşı ile ilgili Azerbaycan ve Ermenistan arasında "Bişkek Protokolü", yani ateşkes anlaşması imzalanmasına rağmen bir çözüm hala bulunamamıştır. 1828 yılında Çar

Rusyası ve İran arasındaki Türkmençay, 1828-1829 Rus-Osmanlı savaşlarında sonra imzalanan anlaşmalar ve daha sonraki bölgesel çatışmalardan sonra Azerbaycan'a, özellikle Dağlık Karabağ'a göç ettirilerek bölgede nüfusları artırılan Ermeniler, daha sonra ise bölgeden göç ettirilen Azerbaycanlılar ve en son SSCB'nin bölgeye özerklik statüsü verilmesi ve ayrımcılık hareketinin başlamasıyla günümüze kadar devam eden sorun hala bir çözüme ulaştırılamamıştır. Ocak 1992'den günümüzedek hiçbir dünya devleti, hatta Ermenistan tarafından bile tanınmayan de-fakto var olan Dağlık Karabağ Cumhuriyeti faaliyet göstermektedir. Fakat Ermenistan DKC'nin tanınması uğruna baya çaba harcamaktadır. Nisan 2016'da Ermenistan-Azerbaycan arasında ateşkes bozulmuş ve önemli kayıplara neden olan çatışma yaşanmıştır (Kurt, 2017: 10,16).

Hocalı Katliamına kadar Türkiye'nin Azerbaycan ve Ermenistan'a karşı aynı mesafede durduğu söylenebilir. Fakat bundan sonra Türkiye'nin Ermenistan'la ilişkileri pek gerilmiştir. Etraf rayonların işgali ise bu ilişkileri tamamen koparmıştır. Günümüzde Türkiye Ermenistan'la sınırlarını kapalı tutmakta ve ekonomik embargo uygulamaktadır. Nisan 2016 çatışmaların yenilenmesinden sonra Türkiye TBMM Dışişler Komisyonu tarafından Ermenistan'ı Kınama Ortak Bildirisi yayımlanmıştır. Konuyla ilgili "Türkiye, Azerbaycan'ın toprak bütünlüğünü tanıyor ve Dağlık Karabağ konusunda en başından beri Azerbaycan'ın yanındadır" ifadeleri kullanılmaktadır (Bozkuş, 2016: 153).

1.2. 2008 AĞUSTOS OLAYLARI VE AZERBAYCAN-TÜRKİYE İLİŞKİLERİ

1.2.1. 2008 Ağustos Rusya-Gürcistan Savaşı

SSCB'nin dağılmasından sonra Dağlık Karabağ misali bağımsızlığını ilan eden Abhazya ve Güney Osetya ile Gürcistan arasında arazi sorunu oluşmuştur. Gürcistan'dan bağımsızlığını ilan eden bu iki bölge uluslararası alanda tanınmamış ve bu konu günümüzedek kalıcı bir seyir haline gelmiştir. Gürcistan günümüzedek birkaç kez, 1991-1992, 2004 ve 2008 yıllarında olmakla bu konuda askeri çözümlere başvurmuş ve bölge halkı ile karşı karşıya gelmiştir. Bu çatışmalardan en önemlisi 3. Dünya Savaşı senaryolarını gün yüzüne çıkaran Ağustos 2008 savaşıdır. Bu savaşın temel nedeni ise ABD'de eğitim görmüş, bir yıl süre orda çalışmış ve daha sonra Gürcistan'da "Gül Devrimi"ni gerçekleştirerek 2004 yılından itibaren Gürcistan'ın Cumhurbaşkanı olan Mikhail Saakaşvili'nin AB, ABD ve NATO yönümlü dış politika hattı izlemeğe başlamasıdır. Bu durum Rusya tarafından tabii hoşnutsuzlukla karşılanmıştır(www.academia.edu/10219700/2008_Rusya_Guercistan_Savaşı_ve_Savaş_Sonrası_Büyük_ve_Bölgesel_Güçlerin_Politikası_Tepkileri, erişim tarihi: 16.04.2018).

Batı'ya yakın dış politika uygulamaya çalıştığı dönemlerde Gürcistan bölgede en çok reformlar yapan bir ülke konumuna gelmiştir. Özellikle 2007-2008 yıllarında askeri bütçe baya artırılmıştır. Eskiden, örneğin 2000'de bütçenin sadece %0.6'sı, 2004'de %1.4'ü askeri harcamalar için ayrılmaktaydısa 2007'de bu rakam %9.2, 2008'de %8.5'e yükselmiş, daha sonraki yıllarda yeniden azalarak 2013'de %2.8 olmuştur (<https://www.sipri.org/databases/milex>, erişim tarihi: 16.04.2018). Gürcistan, Bush hükümetinin Özgürlük Ajandasının uygulandığı "uslu

çocuğu”ydu. ABD de kendi sırasıyla Gürcistan ordusunun gelişimi ve askeri kapasitesinin yükseltilmesinde büyük katkı sağlamakta, onun NATO üyeliği için (Membership Action Plan) çalışmalar yapmaktaydı. Burada Rusya'nın tavrının nedeni sadece Gürcistan'ı cezalandırmak değil, hem de ABD'nin bu kadar Rusya sınırlarına yaklaşamayacağını göstermek idi (Chicky, 2009: 4).

Kasım 2003'de yaşanan Gül Devrimi ile iktidarı ele alan ve Batı ekseninde Gürcistan dış politikasını kaymaya aparan Saakaşvili önce NATO'ya, sonra AB'ye üye olmak üzere hazırlıklar yapıyor, ülkeyi Rusya etki alanından tamamen kurtarmaya çalışıyordu. Doğalgaz politikaları ve ekonomik ambargolarla Gürcistan'ı sıkıştıran Rusya, daha sonra Gürcistan'ın sorunlu bölgeleri olan Abhazya ve Güney Osetya'yı kullanmaya başladı. Özellikle 2004'de Güney Osetya iktidarını bağımsızlık taraftarı ve Rusya yanlısı Eduard Kokoytin kazandıktan sonra Rusya'nın bölgedeki etkisi daha da artmıştı. Bölgedeki statüko Şubat 2008'de Kosova'nın bağımsızlık ilanı ile başlamıştı. Putin, Batı'nın Kosova'yı bağımsız devlet olarak tanımasını “ahlak dışı ve yasadışı” ilan etti. Rusya'nın tüm karşı çıkmasına rağmen, ABD Dışişleri Bakanı Condoleezza Rice'in “Kosova asla Sırbistan'ın parçası olmayacaktır” demesi Rusya'dan da benzer adımların gelmesine olanak sağladı. Alexander Dugin, o zaman Ukrayna'daki Rusların da kendi devletlerini kurma haklarının olduğunu bildirdi ve bu durum Rusya'nın çok ciddi prestij kaybına neden oldu (Özertem, 2008: 24-25). Kosova'nın bağımsızlığının ABD ve birçok AB ülkeleri tarafından tanınması Güney Osetya tarafından bir fırsat olarak değerlendirildi. Güney Osetya 3 Mart 2008'de BDT'ye, AB'ye ve BM'ye kendi bağımsızlığının tanınması için çağrıda bulursa da 15 Nisan 2008'de BM GK, Gürcistan'ın egemenliğine ve toprak bütünlüğüne saygı duyduklarını, aynı zamanda bu tanınmanın

dünyadaki ayrımcılık dalgasını domino etkisiyle artıracakını gerekçe göstererek tanımayı reddetti. Rusya ile ilişkiyi daha da zorlaştırmamak için Nisan 2008`de Gürcistan`ın NATO üyelik talebi de o dönem için reddedilmişti. Bu dönemde hem Gürcistan hem Rusya uluslararası dengeleri bozacak kararlar alıyorlardı. Rusya Güney Osetya ve Abhazya`nın nüfusunun büyük kısmının Ruslardan oluştuğunu ve Rusya`nın dünyanın tüm noktasındaki Rusları koruma görevi taşıdığını bildirmekte ve Gürcistan ile özerk cumhuriyetler arasındaki gelişmelere taraf olduğunu ima etmekteydi. Gürcistan ise Rusya`nın bu bölgelere yardımını kendi iç işlerine müdahale sanıyordu. ABD askeri desteğini arkasında hisseden Gürcistan, Ağustos 2008`de Güney Osetya topraklarına girdi. 1 Ağustos`ta Gürcüler ve Osetinler arasında çatışma başlaması ile birçok kişi hayatını kaybetti. 7 Ağustos`da ise Güney Osetya`nın başkenti Şinvali`ye giren Gürcistan kuvvetleri şehri kontrol altına aldıklarını açıkladılar. Aynı tarihte Gürcü ve Osetler arasında ateşkes elde olundu. Fakat birkaç saat içerisinde Gürcüler sürpriz saldırıya uğradılar. Rusya Gürcülerin bu saldırısını 1992`de elde olunan ateşkes anlaşmasının bozulması olarak algılayarak “Anayasal düzeni sağlama operasyonu” başlatmıştı. Bir kaç gün içerisinde Güney Osetya`daki Gürcü birlikleri çıkarıldı, Abhazya`da Rus askerleri konuşlandırıldı ve askeri kuvvetlerin bir kısmı Batı Gürcistan`a yol aldı. Saakaşvili, Rusya`yı Osetleri kışkırtmakla suçlarken, Rusya da Gürcülere asla güvenilmeyeceğini bildirdi. Rusya bu müdahaleyi yaparken Batının hep kullandığı anayasal düzenin temin edilmesi gerekçesini kullansa da, fakat müdahale zamanı orantısız güç kullandığı gerekçesiyle birçok aktörler tarafından kınanmıştır. Gürcistan bu olayları NATO`ya üyeliğinin hızlanacağı açısından yaklaşırsa da, böyle birşey olmamış ve Batı`dan istediği desteği de alamamıştır (Özertem 2008: 6-9; Oğurlu, 2010: 104-

107). Rusya ise bu savaşın sorumlusu olarak direk Saakaşvili'yi grdgn bildirmiş, o dönem Rusya Devlet Başkanı olan Medvedyev, "Masaya oturmaya hazır olmadığım tek kişi Saakaşvili'dir" demiştir. Beş Günlük Rusya-Gürcistan savaşından sonra Gürcistan BDT'den ayrılmıştır. Bundan sonra Saakaşvili Batılı kurumlara katılmayı dış politika, ayrımcıların yönetimi altında tutulan Güney Osetya ve Abhazya'yı yeniden Gürcistan'a birleştirmeyi ise iç politika açısından öncelikli hedef olarak ilan etmiştir. Gürcistan ve Ukrayna'nın NATO'ya yeliği ile birlikte Rusya'nın güvenliğinin tehlikeye gireceği düşüncesi ve buna engel olmak amacıyla yaşanan Gürcistan Savaşı, Rusya'nın uluslararası alanda büyük güç olarak geri dönmek istediğinin göstergesi olarak değerlendirilmiştir. Bu olay Gürcistan ve Ukrayna'nın Batı'ya entegrasyonunun maliyetli olacağı mesajını verirken, aynı zaman Rusya'nın kendi yaşamsal çıkarlarını korumak için g kullanabileceğini de göstermiştir (zdal, 2016: 203, 216).

1.2.2. Rusya-Gürcistan Savaşı ve Uluslararası Toplum

Rusya'nın olaya müdahalesinin üçüncü gününde, yani 10 Ağustos'ta ilk tepki ABD'den gelmiş ve ABD yetkilileri Rusya'yı suçlayarak bu durumun ikili ilişkilere olumsuz etki yapacağının kaçınılmaz olduğunu söylemiştir. Bundan bir gün sonra, yani 11 Ağustos'ta Fransa Dışışler Bakanı Bernard Kouchner başkanlığında Avrupalı diplomatlar Gürcistan'a gelmiş ve ateşkes anlaşması metnini Saakaşvili'ye sunmuşlar. Avrupalı heyet Rus bombardımanından mahvolmuş Gori mahallelerini gezmışler. Gürcistan "Rus askerleri Gori'ye girdi" diyorken Rusya iddiaları yalanlıyordu. ABD'de savaş nedeniyle BTC petrol hattının güvenliği endişe doğurmuş ve bu konuda Azerbaycan ve Türkiye ile

birlikte çalışma yapılmasının gerekliliği vurgulanmıştır. 12 Ağustos Fransa Devlet Başkanı Nicolas Sarkozy'nin yaptığı görüşmeler sonucu Rusya Devlet Başkanı Dmirti Medvedyev, Gürcistan'dan Rus askeri kuvvetlerinin çıkarılacağını ve ateşkes anlaşmasını imzalayacağını bildirmiştir. Fakat Rusya uzun bir süre Saakaşvili'yi taraf olarak kabul etmekden vaz geçmiştir. Saakaşvili ise aynı gün 100 binlik gösteride Rusya'yı suçlayarak, Ukrayna'yı da Gürcistan'la aynı yolu izlemeye davet etmiştir. Saakaşvili, Rusya'nın BTC hattına saldırdığını da söylemiş, fakat Rusya bunu Türkiye'yi de savaşa çekmek için uydurulan yalan ve iftira adlandırmıştır. 16 Ağustos 2008 tarihinde Rusya ve Gürcistan arasında barış anlaşması imzalanmıştır. Fakat bu anlaşmaya rağmen Rus güçlerinin Gürcistan'dan çıkarılmadığı için 19 Ağustos'ta NATO üyeleri dışişleri bakanları toplantısında Rus güçlerinin Gürcistan'dan çıkıncaya kadar NATO-Rusya ilişkilerinin normalleşmeyeceği açıklanmıştır. 20 Ağustos 2008'de Polonya ve ABD füze savunma sisteminin Polonya topraklarında kurulması hakkında anlaşma imzaladılar. Daha Rusya-Gürcistan savaşından önce bu adımın atılmasına karşı Rusya korkusuyla ülke içerisinde %65'lik sert bir muhalefet vardı. Fakat bu savaş böyle bir anlaşmanın imzalanmasını hızlandırdı. Bundan sonra Rusya Parlamentosu Abhazya ve Güney Osetya'nın bağımsızlığını tanıyabileceğini açıkladı. Pentagon, 15-23 Ağustos tarihlerinde Japon Denizi'nde Rusya, Fransa, ABD, İngiltere'nin birlikte Frukus deniz tatbikatını iptal etti. Ayrıca Rusya'nın G-8'den dışlanması ve Dünya Ticaret Örgütü dışında tutulması kararları gündeme geldi. Fakat ABD'nin Gürcistan'a önemli bir destek sağlamaması ülke prestijinin düşmesine neden oldu. Buna rağmen ABD'nin Rusya'yı kuşatma politikası günümüzde devam etmektedir (Özertem, 2008: 10-32).

Rusya-Gürcistan savaşı ile ilgili BM'nin herhangi bir aktif politika izleyemediği söylenebilir. Bunun temel nedeni alınan kararların BM GK'da Rusya'nın veto silahıyla karşılaşmasıydı. Güney Osetya ve Abhazya sorunlarında 1992-2008 yılları arasında herhangi bir gelişimin yaşanmamasının nedeni de temel olarak buydu. Bu savaş uluslararası hukukta kuvvet kullanma konusunun yeniden gündeme gelmesine neden oldu. İlk tartışma ise bu savaşta hangi tarafından daha önce diğerine karşı kuvvet kullandığı hususu ile ilgili idi. Gürcistan'ın Güney Osetya'ya askeri müdahalesi bir takım hukuksuzlukları içerse de Rusya'nın Gürcistan'a BM kararı olmadan aynı şekilde saldırısı da hukuk dışı idi. 15 Ekim 2008'de Cenevre'de Gürcistan, ABD, Rusya ve ayrılıkçı bölgelerin filli yönetimlerinin iştirakiyle 3+ formatında (BM, AB, AGİT + ABD, Rusya, Gürcistan) görüşmeler başlatıldı. Fakat bu görüşmelerden de bir sonuç alınamadı (Erkan, 2016: 43-45).

1.2.3. Rusya-Gürcistan Savaşına Azerbaycan'ın Tepkisi

Azerbaycan'ın Gürcistan'la ilişkileri özellikle enerji alanında Gürcistan'ın transit ülke olması nedeniyle samimi bir şekilde seyretmiştir. Zira Azerbaycan enerji kaynakları Gürcistan üzerinde Türkiye'ye aktarılmakta, yeni projelerin hepsinde bu üç ülke işbirliği içerisinde yer almaktaydı. Bu nedenle, hem de Azerbaycan'ın da ayrımcılık sorunu ile yüzleştiği için Azerbaycan, Abhazya ve Güney Osetya'nın bağımsızlığını tanımamaktadır. Fakat buna rağmen, Ermenistan Cumhurbaşkanı Serj Sarkisyan, bu iki bölgenin bağımsızlığını tanımasa da içindeki ulusların self-determinasyon, yani kendi kaderini tayin etme hakkına sahip olduğunu bildirmiştir. Fakat Ermenistan'ın hemen tüm ithalatı Rusya'dan sağlandığı ve Gürcistan üzerinden geçtiği göz önünde bulundurulursa, bu

açıklamalar onun Gürcistan`la ilişkilerini zorlaştırmıştır. Ne Gürcistan ne de Azerbaycan SSCB dağıdıktan sonra onun eski üyelerinin iştirakiyle kurulan BDT`nin askeri kanadı olan Kolektif Güvenlik Örgütü`nde üyeliği kabullenmezken, Ermenistan bu yapının da aktif üyesi olmuştur. Bundan başka her üç devlet NATO Barış için Ortaklık Programı çerçevesinde işbirliği içerisinde olsalar da, taraflar bu işbirliğini farklı düzeylerde tutmuşlar (Çelikipala ve Veliyev, 2015: 3). Bu durum, özellikle Azerbaycan`ın yeni enerji projeleri, Güney Kafkasya bölgesinde Ermenistan`ın dışlanmasına ve Azerbaycan-Gürcistan ilişkilerinin pekişmesine getirip çıkarmıştır. Bundan başka, Azerbaycan`ın enerji projeleri Gürcistan üzerinden geçtiği için bu bölgenin güvenliği ve savaşın bir anda durdurulması Azerbaycan`ın ve aynı zamanda Batı ülkelerinin temel çıkarlarından biri olmuştur. Bu nedenle, savaştan hemen sonra 20 Ağustos 2008`de Erdoğan Bakü`ye gelerek Kafkasya İstikrar ve İşbirliği Platformu oluşturulması konusunda mutabakat sağlamıştır. Erdoğan bu önerisini ilk olarak Rusya`ya önermiş, ardından Gürcistan ve Azerbaycan`a gelerek teklif etmiştir. Erdoğan Ermenistan`ın da ittifaka davet edileceğini açıklamış, fakat ilgili devletlerin karşı çıkmasıyla bu amaç gerçekleşmemiştir (www.academia.edu/10219700/2008_Rusya_Gürcistan_Savaşı_ve_Savaş_Sonrası_Büyük_ve_Bölgesel_Güçlerin_Politikası_Tepkileri,erişim tarihi: 16.04.2018).

16 Eylül 2008`de Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Medvedyev`in daveti ile Rusya`ya ziyaret yaptı. Rusya-Gürcistan savaşının ardından gerçekleşen bu ziyaret sırasında Azerbaycan ve Rusya arasında önemli siyasi pazarlıkların yapıldığı düşünülmektedir. Görüşmede Dağlık Karabağ, Azerbaycan`ın dış politika seçenekleri, enerji projeleri ve bu gibi konular görüşülmüştür. Görüşün temel amacı

ise Rusya'nın Azerbaycan'a ortak hareket etme çağrısında bulunması idi. Rusya'yı devre dışı bırakacak enerji projelerine ve NATO'nun doğuya genişlemesine karşı Azerbaycan'dan destek bekleniyor, Azerbaycan ise kendi sırasıyla toprak bütünlüğü konusunda destek arıyordu. Rusya'nın Ermenistan'a olan desteği ve Gürcistan'la savaştan sonra Kafkasya'da etkinliğini artırması, Azerbaycan'ın bölgesel politikalarını Rusyasız gerçekleştirebileceği ihtimalini azaltıyor ve bu işi zorlaştırıyordu. Özellikle Rusya-Gürcistan savaşından sonra Rusya'nın Güney Osetya ve Abhazyanın bağımsızlığını tanınması, Azerbaycan'da da Dağlık Karabağ'ın tanınma endişesini artırıyordu. Fakat Rusya yetkilileri bu savaştan sonra gerçekleşen ikili görüşlerin hepsinde "Rusya Azerbaycan'ın toprak bütünlüğünü tanıyor" yanıtını vermiştir (http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/12958/Azerbaycan_yol_ayri_minda.html, erişim tarihi: 25.04.2018).

1.2.4. Rusya-Gürcistan Savaşına Türkiye'nin Tepkisi

Rusya-Gürcistan savaşı başlamadan önce Türkiye ve Rusya arasındaki ilişkilerin genel seyrini anlamak gerekir. Ankara ve Moskova'nın 2000'lerden itibaren yoğun işbirliği içerisinde olduğu söylenebilir. Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, 2004'de Ankara'yı ziyaret etmiş, daha sonra 2005'de Türkiye Başbakanı R.T. Erdoğan Moskova'da olmuştur. Bu dönem Türkiy-Rusya ilişkilerinde hem rekabet hem de işbirliği unsurları görülebilir (Özdal vd., 2013: 22).

Ağustos 2008'de Rusya-Gürcistan savaşı patlak verdiği sırada Washington Karadeniz üzerinde Gürcistan'a insani (askeri) yardım ulaştırmak için harekete geçmeye çalışsa da Rusya Genelkurmay Başkanı Yardımcısı onlara Monteux Anlaşmasını hatırlatmıştır. Bu anlaşmada

Karadeniz güçlerine ait olmayan savaş gemilerinin her hangi amaçla olur olsun Karadeniz`de 21 günden fazla bir süreliğine kalamayacağı belirtilmiştir. Gürcistan savaşı sırasında Türkiye bu anlaşmanın şartlarına uyarak teknik gerekler karşılanmadığından ABD`ye ait 2 büyük hastane gemisinin boğazları geçerek Karadeniz`e girmesini engellemiştir. Bu tavrı ile Türkiye, bölgesel krizlerin sadece bölgesel güçlerin iştirakiyle çözülebileceğini göstermiştir. Aynı zamanda Türkiye Montreux Anlaşmasına saygı duyduğunu göstererek kendi tavrını bir daha ortaya koymuştur. Bundan başka, Türkiye`nin bölgesel gelişmeler fonunda ihtiyatlı davranmaya çalıştığı görülebilir. Hem de Türkiye, bölgesel çatışmaların çözümü için Kafkasya İstikrar ve İşbirliği Platformu`nun oluşturulmasını teklif etmişti. Türkiye`nin Rusya-Gürcistan savaşı ile ilgili bu tavrı ve genel olarak bölgesel dış politika hattı olumlu karşılanmıştır. Bundan sonra 2009-2010 yıllarında iki ülkenin resmilerinin ikitaraflı temasları daha sıkı bir hal almaya başlamıştır. Sadece Şubat 2009 – Aralık 2012 tarihleri arasındaki dönemde Rusya devlet başkanı ve başbakanı görevlerini değiştirmiş Vladimir Putin ve Dmirti Medvedyev`in Türkiye Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan`la 8 resmi görüşü olmuştur (Özdal vd., 2013: 23).

1.2.5. Türkiye-Ermenistan Protokolleri ve İkili İlişkilere Yansıması

Güney Kafkasya`da yaşanan jeopolitik denklem ve güvenlik dengelerini kökünden değiştirecek kadar önem taşıyan bir gelişme Türkiye ile Ermenistan arasında ilişkilerin geliştirilmesi olmuştur. Bu sürecin kim tarafından ve ne zaman başlatıldığı ile ilgili net bir fikir yoktur. Fakat AKP hükümeti süreci kendisinin başlattığını, aynı zamanda bazı yazarlar

tarafından bu sürecin 2006 Ağustos ayına kadar gittiğini bildirenler vardır. Eski Dışişler Bakanı Ahmet Davutoğlu ise protokollerin hazırlanması sürecinin 2007`de başladığını bildirmektedir. Fakat bazı yazarlara göre bu süreç yeni değildir ve SSCB dağıldıktan sonra Ermenistan`ı ilk tanıyan devletlerden biri Türkiye olmuş, hatta Azerbaycan`la savaş döneminin ilk başlarında insani yardım da sağlamış, fakat daha sonra Rusya`nın karşı çıkmasıyla, aynı zamanda Azerbaycan`a ait toprakların işgali nedeniyle bu ilişkiler sınırlandırılmıştır. Ağustos 2008`de yaşanan Rusya-Gürcistan savaşı Moskova`nın Türkiye ile Ermenistan arasındaki ilişkilerle bağlı tutumunun değişmesine neden olmuştur. Dağlık Karabağ savaşı nedeniyle Türkiye ve Azerbaycan`la sınır kapıları bağlı olan Ermenistan günümüze kadar dış dünya ile ilişkilerini Gürcistan ve İran üzerinden yürütmüştür. Türkiye, Ağustos savaşının hemen ardından KİP teklifi ile sahneye çıkmıştır. Daha önce dönemin Türkiye Cumhurbaşkanı Demirel tarafından da dile getirilen KİP projesinin içi doldurulamamış, umulan ilgiyi kazanamamıştır. Fakat Rusya, bunalımlı bir dönem içerisinde Ermenistan`ı da kaybetmemek için Türkiye ile sınırlarının açılmasına ve bölgesel güvenlik projesinin yeniden gündeme gelmesine izin verdi. Türkiye-Ermenistan sınırlarının açılması ile Rusya Gürcistan`ı çökertecek, Ermenistan`ı rahatlatacak, Azerbaycan`ı da yanına çekecekti. Fakat Azerbaycan yönetimi Türkiye`ye kıyasla Ermenistan konusunda çok daha hassastır. Dağlık Karabağ savaşının anıları ve acıları halen canlı olmasında askeri yenilmişliğin katkısı da büyük olmaktadır. Ayrıca, Türkiye`den farklı olarak Azerbaycan için “Ermeni” konusu en önemli meselelerdendir. Bundan başka Türk yetkilileri defalarca Ermenistan tarafından işgal edilmiş topraklar geri verilmeyince Ermenistan`la sınır kapılarının açılmayacağını beyan etmişlerdi. Ermenistan`la protokollerde

Dağlık Karabağ meselesine de yer verildiği iddia edilse de daha sonra bunun böyle olmadığı anlaşılmıştır (Ağacan, 2009: 3-10).

İlk zamanlarda bağlı kapılar arkasından ve kamuoyundan habersiz yapılan görüşmeler Ermenistan Cumhurbaşkanı Sarkisyan'ın Türkiye Cumhurbaşkanı Gül'ü 6 Eylül 2008'de Ermenistan-Türkiye futbol karşılaşmasını birlikte izlemek için Erivan'a davet etmesi ve Gül'ün de bu davet üzerine Erivan'a gitmesi ile gün yüzüne çıkmıştır. 14 Ekim 2009'da ise Sarkisyan rövanş maçını izlemek için Türkiye'ye geldi. Bu ziyaretler "futbol diplomasisi" olarak gündem yarattı. 22 Nisan 2009'da iki ülke arasındaki ilişkilere dair bir yol haritası kamuoyuna açıklandı. 31 Ağustos 2009'da ise İsviçre'de Türkiye-Ermenistan ilişkilerinin normalleşmesini öngören "İlişkilerin Geliştirilmesi Hakkında Protokol" ve "Diplomatik İlişkilerin Kurulmasına Dair Protokol" parafe edilerek, 10 Ekim 2009 tarihinde Zürih kentinde imzalandı. Bu protokoller Türkiye ile Ermenistan arasında diplomatik ilişkilerin kurulması ve sınırların açılmasını öngörüyordu. Bundan sonra protokollerin her iki ülkenin parlamentosu tarafından onaylanması gerekiyordu. 12 Ocak 2010'da Ermenistan Anayasa Mahkemesi protokollerini uygun bulduğunu açıklarken, Türkiye Dışişler Bakanlığı sözkonusu protokollerin kısıtlayıcı hükümler içerdiği gerekçesiyle uygun bulmadığını belirtti. Günümüz itibariyle bu protokoller iki ülkenin parlamentosun tarafından askıya alınmış ve süresiz olarak beklenmeye bırakılmıştır. Bu protokollerin reddedilmesinde önemli etkenlerden biri Azerbaycan'ın tepkisi olmuştur. 20 yıldır Bakü tarafından Erivan'a uygulanan siyasi, ekonomik ve psikolojik baskının bir anda iflas edeceğinden endişelenen Azerbaycan Türkiye'ye yoğun bir tepki ve protesto süreci başlatmıştır. Bu süreç Türkiye'ye karşı mitingler, Azerbaycan'ın Rusya ile ilişkilerinin yakınlaşması, Türkiye'ye satılacak doğalgazın fiyatının artırılması gibi

geniş yelpazede yayıldı. Protokoller Ermenistan kamuoyunda da sert tartışmalara neden oldu. Neticede protokollerin askıya alınması ile birlikte Ermenistan`la ilişkilerin normalleşme süreci de durduruldu (Özbay, 2011: 3-7).

Türkiye-Ermenistan sınırının açılması Gürcistan için de tehlike arz etmektedir. Nitekim sınırlar açılırsa Rusya Ermenistan`daki Gümrü askeri üssünün teçhizi için Türkiye topraklarını kullanabilir. Bu halde Gürcistan, Türkiye`nin Rusya tarafından baskılara uğrayacağından ve Gümrü`deki üssün kendisine karşı kullanılacağından endişe etmekteydi. Rusya kendisine ait üssleri bulunduğu ülkeden izin almadan etkin biçimde kullanmaktadır. Örneğin, Ağustos 2008`de Rusya Ukrayna`nın protestolarına rağmen ordaki askeri deniz üssünü etkin olarak kullanmıştı. Türkiye`nin NATO üyesi olması, onun Rus askeri yüklerinin kendi topraklarından geçmesine izin vermeyeceği demek değildir. Zira Rusya da NATO askeri yüklerinin Afganistan`a transitine izin vermiştir (Dinçer vd., 2010: 368).

Rusya-Gürcistan savaşının da etkisiyle Ermenistan`la ilişkilerin normalleştirilmesi sürecinin Azerbaycan`ın inisiyatifi ile sonlandırılması ve Ermenistan`ın bölgesel güvenlik ve işbirliği çerçevesinden uzaklaştırılmasından sonra 16-17 Ağustos 2010 tarihlerinde Abdullah Gül`ün Bakü`ye ziyareti sırasında Stratejik Ortaklık ve Karşılıklı Yardım Anlaşması imzalanmış, 8 Haziran 2012`de ise Trabzon Deklarasyonu ile Türkiye-Azerbaycan-Gürcistan üçlü stratejik işbirliğinin temeli atılmıştır. Üç ülkenin karşılıklı olarak birbirlerini tanımaları ve ilişkiler kurmalarının 20. yılına denk gelen bu deklarasyon, üçlü bir Dışişleri Bakanları mekanizmasının tesis edilmesini, daha sonra ise bu ilişkilerin kurumsal bir işbirliğine dönüşmesini sağlamıştır. BTC petrol boru hattı, BTE doğalgaz boru hattı, BTK demiryol hattı gibi projeleri ve GGK`nın da dahil olduğu

daha büyük bir bölgesel proje bu üç ülkenin işbirliğinin en somut örnekleridir. Bu bağlamda Ermenistan`ın dışlandığı ile ilgili eleştiriler reddedilmekte ve bu ülkenin komşusunun sınırlarına saygı duyarak barışçıl çözümleri destekleyeceği halde projelerin Ermenistan`a da açık olacağı ifade edilmektedir (Çelikpala ve Veliyev, 2015: 8, 19).

İKİNCİ BÖLÜM

AZERBAYCAN MEDYASINDA TÜRKİYE İMAJI

(2007-2010)

Bu bölümde Azerbaycan basınında Türkiye imajı değerlendirilmiştir. Türkiye'nin imajının ölçülmesi için 2007-2010 yılları döneminde Azerbaycan gazetesinin sayılarında yayınlanan haberler taranmış ve analiz edilmiştir. Haberler dört ana başlıkta bölünmüş: siyasi haberler, ekonomik haberler, askeri-güvenlik haberler, sosyo-kültürel haberleri. Taranmış haberler, Türkiye'nin Azerbaycan'daki imajını etkilemesi açısından olumlu, olumsuz ve tarafsız olarak değerlendirilmiştir.

2.1. 2007-2010 YILLARI ARASINDA AZERBAYCAN MEDYASINDA SİYASİ HABERLER

Azerbaycan gazetesinin 23 Ocak 2007 tarihli, 13 (4530) numaralı (s.6) sayısında Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in Türkiye'nin yeni Büyükelçisi Hüseyin Avni Karşlıoğlu'nun diplomatik kimliğini kabul ettiği hakkında haber yayımlanmıştır. Haberi Türkiye imajı açısından tarafsız olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 8 Şubat 2007 tarihli, 27 (4544) numaralı (s.1) sayısında Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in Türkiye Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'la Tiflis'te görüştüğü, görüş zamanı Azerbaycan ve Türkiye'nin küresel enerji projelerinde ve Bakü-Tiflis-Kars demiryolunun tikilmesinde imzalacak projelerde birlikte katılımı ve bu işbirliklerinin iki ülke arasındaki ilişkileri daha da pekiştireceği hakkında haber yayımlanmıştır. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Gazetenin aynı sayısında (s.1) Azerbaycan-Gürcistan-Türkiye arasında üçtarafli görüşün gerçekleştirildiği hakkında haber yayımlanmıştır. Habere göre Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Gürcistan Cumhurbaşkanı Mikhaıl Saakaşvili ve Türkiye Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan arasında yapılan üçlü görüşte BTK demiryolunun önemi vurgulanmış, bu projenin bölgeye sabitlik ve barış getireceği, işbirliğini daha da artıracığı bildirilmiştir. Erdoğan ise BTK projesini “Demir İpek Yolu” adlandırmıştır. O, BTC ve BTE gibi enerji hatlarıyla birlik te BTK'nın da bölgede sabitlik ve ekonomik gelişime önemli katkı sağlayacağını, bölgesel işbirliğini artıracığını söylemiştir. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 8 Şubat 2007 tarihli, 27 (4544) numaralı (s.2) sayısında yayımlanan habere göre 7 Şubat tarihinde gerçekleştirilen Azerbaycan-Gürcistan-Türkiye arasındaki üçtarafli görüş zamanı bölgesel işbirliği zirvesi belgeleri imzalanmış, bundan önce ise her üç ülkenin liderleri beyanatlarla çıkış etmişler. Erdoğan, kendi beyanatında BTK projesinin bölgesel işbirliğinin üçüncü başarısı olarak değerlendirmiştir. Bunlardan ilki BTC projesi, ikincisi BTE veya “Şahdeniz” projesi idi ki, üçüncü işbirliği de yeni demiryolu hattının çekilmesiyle başlamıştır. Erdoğan, BTK demiryolunun çekilmesi için biryere toplanmış liderleri Çerçeve Anlaşmasının imzalanması ile bağlı

kutlamıştır. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 10 Mart 2007 tarihli, 52(4569) numaralı (s.3) sayısında Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev ve Türkiye Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Bakü görüşü hakkında haber yayımlanmıştır. Görüşte dost ve kardeş ülkeler arasında ilişkilerin bütün alanlarda başarılı bir şekilde geliştiği bildirilmiş, BTC petrol boru hattı, BTE doğalgaz boru hattı ve BTK demiryolu projesinin gerçekleştirilmesini ülkelerimiz arasında ve genel olarak bölgede refahın gelişimi, sabitliğin artması, güvenliğin daha da iyileşmesine hizmet ettiği vurgulanmıştır. Her iki lider bu günlerde gerçekleştirilen Dünya Azerbaycan ve Türk diaspor teşkilatları başkanlarının Bakü'deki I. Forumunun iki halk arasında dostluk ve kardeşlik ilişkilerinin daha da geliştirilmesi, diaspor teşkilatları arasında sıkı ilişkilerin kurulması açısından önem taşıdığını bildirmiştir. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Gazetenin aynı sayısında (s.5) İlham Aliyev'in Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti lideri Mehmet Ali Talat'ı kabul ettiği ve bu görüşün Türk ve Azerbaycan halkaları arasında dostluk ve kardeşlik ilişkilerinin daha da pekişmesine hizmet edeceğini bildirmiştir. Aynı sayıda (s.5) yer alan diğer bir habere göre ise 9 Mart tarihinde Bakü'de Nesimi rayonu bölgesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin Azerbaycan'daki Büyükelçiliği'nin yeni binasının açılışı yapılmıştır. Bu haberlerin hepsini Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 30 Mart 2007 tarihli, 65 (4582) numaralı (s.7) sayısında yayımlanan habere göre Türkiye, Ermeni soykırımının gerçekten olup-olmadığını araştırmaya yardım etmek için Ermenistan'ı 1915'de yaşanan olaylara ait arşivleri açmaya davet etmiştir. Daha 2005

yılında Türkiye Ermenistan`a Osmanlı İmparatorluğu döneminde guya Türkler tarafından Ermenilere karşı soykırımın yapılması iddialarını araştırmak için tarihçilerin ortak komisyonunu oluşturmayı teklif etmiştir. Bunun için ise Ermenistan tarafı Türkiye`den bazı ön koşullar talep etmiş, ilişkilerin normalleştirilmesini teklif etmiştir. Haberi Türkiye imajı açısından tarafsız olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 3 Mayıs 2007 tarihli, 94 (4611) numaralı (s.12) sayısında yayımlanan habere göre Erdoğan, 24 Haziran 2007`da zamanından önce parlamento seçimlerinin gerçekleştirilmesini destekleyecektir. Bundan başka o, Türkiye Hükümet Başkanı, yani Başbakanın halk oylamasıyla seçilmesini teklif etmiştir. Haberi Türkiye imajı açısından tarafsız olarak değerlendirebiliriz.

Gazetinin bir sonraki 4 Mayıs 2007 tarihli, 95 (4612) numaralı (s.8) sayısında ise Türkiye`de birinci seçkilerde seçilemeyen cumhurbaşkanı seçimlerinin yeni tarihinin onaylandığı hakkında haber yayımlanmıştır. Haberde Türkiye cumhurbaşkanının Parlamento tarafından tayin edildiği bildirilmiştir. Bu haberi de Türkiye imajı açısından tarafsız olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 8 Mayıs 2007 tarihli, 99(4616) numaralı (s.12) sayısında Abdullah Gül`ün Türkiye cumhurbaşkanlığına adaylığını geri götürdüğü hakkında haber yayımlanmıştır. Nitekim, 1 Mayıs`ta Türkiye Anayasa Mahkemesi seçimlerin ilk turunu feshetmiştir. Bundan sonra Gül`ün cumhurbaşkanı seçilmesi için Parlamento üyelerinin 2/3 (367 milletvekili) oyu gerekliydi ki, bu oyları toplayamayan Gül Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden çekilmiştir. Haberi Türkiye imajı açısından tarafsız olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 2 Haziran 2007 tarihli, 119 (4636) numaralı (s.8) sayısında yayımlanan habere göre TBMM Anayasa değişikliği hakkında

kanun kabul etmiştir. Yeni değişikliğe göre Türkiye Cumhurbaşkanı bundan sonra halk oylaması ile seçilecektir. Daha önceki kanuna göre Cumhurbaşkanı sadece 1 kez ve 7 yıl müddetine Türkiye Parlamentosu tarafından seçilebilirdi. Anayasa değişikliğinden sonra Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Cumhurbaşkanlığına adaylığı AKP tarafından ileri sürülmüştür. Parlamento 10 Mayıs'ta değişikliği desteklese de, iki hafta sonra Türkiye Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer bu kanuna veto koydu. Ülke başkanı bildirmişti ki, bu kanun Türkiye'de parlamento demokrasisini tehdit ediyor. Fakat vefo bir kez Parlamento tarafından def edildikten sonra Cumhurbaşkanı Anayasa değişikliğinin karşısını alamaz. Haberi Türkiye imajı açısından tarafsız olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 26 Haziran 2007 tarihli, 138 (4655) numaralı (s.1) sayısında Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev ve Türkiye Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in 25 Haziran'da İstanbul'un Çırağan sarayında gerçekleştirilen görüşü hakkında haber yayımlanmıştır. Her iki devlet başçısı aynı tarihte gerçekleştirilen Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü'nün Zirve görüşünden memnunluğunu bildirmiş, iki ülke arasındaki ilişkilerin devamlı gelişmesinden hoşnutluklarını ifade etmiş ve bu ilişkilerin gelecekte daha da geliştirileceğini belediklerini ifade etmişler. Bundan sonra

Aliyev, Türkiye Başbakanı Erdoğan`la da görüşmüştür. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 18 Temmuz 2007 tarihli, 156 (4673) numaralı (s.3) sayısında Türkiye`nin Dağlık Karabağ`da gerçekleştirilecek sahte “cumhurbaşkanı” seçimlerini tanımayacağı hakkında haber yayımlanmıştır. Bu haber Türkiye Dışişler Bakanlığı tarafından yayımlanan beyanata istinaden verilmiştir. Beyanata göre 10 Aralık 2006`da Dağlık Karabağ`da gerçekleştirilen sahte Anayasa halkoylamasından sonra şimde de 2007`de sahtekarcasına cumhurbaşkanı seçimlerinin geçirilmesi BM Güvenlik Konseyi ve AGİT kararlarının açık şekilde bozulduğunu gösteriyor. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 24 Temmuz 2007 tarihli, 161 (4678) numaralı (s.1) sayısında İ. Aliyev`in R.T. Erdoğan`a telefon açarak AKP`nin Parlamento seçimlerini kazanması münasebetiyle tebrik ettiği ve birsıra diğer konuları görüştüğü hakkında haber yayımlanmıştır. Haberi Türkiye imajı açısından tarafsız olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 22 Ağustos 2007 tarihli, 186 (4702) numaralı (s.8) sayısında yayımlanan habere göre Türkiye`nin hakim AKP partisinden cumhurbaşkanı adayı olarak Abdullah Gül ilk parlamento oylamasında yetersayı toplayamadığı için ikinci tur yapılacaktır. Bundan birkaç gün sonra ise, yani gazetenin 29 Ağustos tarihli 192 (4708) numaralı (s.1) sayısında Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev`in Abdullah Gül`e gönderdiği tebrik mektubu yayımlanmıştır. Aliyev tarafından 27 Ağustos`da gönderilen mektupta Gül`ün Cumhurbaşkanı makamına seçildiği için tebrik sözleri yer almaktadır. Her iki haberi Türkiye imajı açısından tarafsız olarak değerlendirebiliriz.

Azərbaycan gazetesinin 13 Ocak 2008 tarixli, 7 (4818) numaralı (s.3) sayısında "Ermenistan parlamentosunda anti-Türk mitingi" isimli yazı yayımlandı. Habere göre, Ermenistan'ın Kanada'da eski büyükelçisi Ara Papyan yapılan müzakerelerde Türkiyeden alınacak tazminatın 14 514 230 940 dollar seviyesinde belirlenmesini, Taşnakların temsilcisi Kiro Manoyan ise Türkiye-Ermenistan sınırının Ermenistan lehinde

ılmış, sahibkarlıq tə- lənməsinə və iqtisadi rəu mənşəsinin keyfiyyət- ləndirilməsinə və s. kimi məqsətlərlə həyata keçirilmişdir.

inin inkişafı istiqamə- tənəməsinə və iqtisadi rəu mənşəsinin keyfiyyət- ləndirilməsinə və s. kimi məqsətlərlə həyata keçirilmişdir.

sertifikatı ilə buraxıldığı vur- daki səfiri Nikolay Pastke- mişdir.

Levon Ter-Petrosyan: Türkiyə yalnız Dağlıq Qarabağ probleminin həllində irəliləyiş əldə olunacağı təqdirdə Ermənistanla sərhədlərini açacaqdır

Dağlıq Qarabağ problemi həll olunmayana qədər Türkiyə ilə münasibətlərin normallaşacağını gözləməyin mənası yoxdur. AzərTAc xəbər verir ki, "Regnum" agentliyinin yaydığı məlumata görə, bu- nu Ermənistanın sabiq prezidenti Levon Ter-Petrosyan yanvarın 11- də keçirilmiş mətbuat konfransında bildirmişdir. O demişdir ki, Tür- kiyə danışıqlar prosesində hər hansı irəliləyişə nail olunacağı təq- dirdə belə Ermənistanla sərhədlərini açacaqdır.

Ter-Petrosyan hesab edir ki, Ankara Dağlıq Qarabağ nizamlaşmasında gələcək irəliləyişə kömək göstərməyə çalışacaqdır. Qarabağ probleminin həlli yolunu necə gördüyündən danışarkən L.Ter-Petrosyan vurğulamışdır ki, prezident seçilsə, danışıqların indiki mərhələsinin məzmununa olmasa da, ən azı məntiqinə əsaslanacaqdır. O, ATƏT-in Minsk qrupu həmsədrlərinin təqdim etdikləri sənədə toxunaraq demişdir ki, həmin sənəd, Minsk qrupunun son 10 ildə təqdim etdiyi ilk sənəddir, bu isə o deməkdir ki, proses getdikcə daha ciddi xarakter almağa başlayır. Ermənistanın sabiq başçısı qeyd etmişdir ki, sənədin məzmunu ilə tanışdır, lakin irəli sürülmüş təklifləri qiymətləndirmək səlahiyyətində deyil. O demişdir: "Yalnız bir şeyi deyə bilərəm ki, bu, əla həmin mərhələli nizamlaşma variantıdır və sənədə yalnız bir element - Dağlıq Qarabağda aydın olmayan sxem, aydın olmayan məsələ və müddətlər əsasında referendumun, sorğunun keçirilməsi haqqında söhbətlər əlavə edilmişdir".

L.Ter-Petrosyan hesab edir ki, Dağlıq Qarabağ probleminin həlli Ermənistan üçün həyati zərurətdir. Ermənistanın milli təhlükəsizliyi məsələsinin yeganə və daha təsirli həlli yolu müxtəlif təhlükəsizlik sistemlərinə üzvlük deyil, onun bilavasitə qonşuları olan Azərbaycan, Türkiyə, Gürcüstan və İranla mehriban qonşuluq şəraitində dinc yanaşı yaşamaqdır. Ermənistan kimi bir ölkəyə çoxsaylı ordu saxlamaq çətindir, ona müqavilə əsasında peşəkar ordu lazımdır, lakin münaqişələr üzündən belə sistemə keçid qeyri-mümkündür. O vurğulamışdır ki, Ermənistanın qonşularla belə münasibətlər quracağı vaxtın arzusundadır. Bu isə ölkəyə cəmi 10-15 min adamdan ibarət ordu saxlamaq imkanı verədir.

değiştirilmesi teklifinde bulundu. Müzakerelerde bulunan bir çok temsilciler Ermenistan-Türkiye ilişkilerinde sorunların olduğunu fakan halledilemez bir sorunun olmadığını belirttiler. Görevi biten Türk diplomatı Özdem Sarıberk Ermenistan-Türkiye ilişkileri açısından en büyük sorunun Dağlık Karabağ savaşı olduğunu belirtmişdir. Sarıberk`e göre, Türkiye`nin bu sorunun halledilmesi için çaba yürütmesi bu konuda uzlaşmanın yapıla bilmesinden ümitli bir durum olarak nitelendirilebilir. Sarıberk önceden Türk diplomatlarına karşı Ermeni teröristlerin saldırısının bitmesini bu konuda Türkiye`nin çabasının arttığı düşüncesindedir. Bu haberi Türkiye imajı açısından olumlu değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 12 Ocak 2008 tarihli, 6(4817) numaralı (s.3) sayısında Ermenistan eski cumhurbaşkanı Levon Ter-Petrosyan`ın açıklaması yer aldı. 11 Ocak 2008 tarihinde “Regnum” haber ajansına verdiği demeçte Petrosyan Dağlık Karabağ sorunu hall edilmediği sürece Türkiye-Ermenistan sınırlarının açacağına inanmadığını belirtti. Petrosyan cumhurbaşkanı seçildiği takdirde AGİT Minsk grubu çerçevesinde Azerbaycan`la Karabağ sorununu halletmeye çalışacağını, Ermenistan ordusunun hizmet kategorisini artırmak için zorunlu askerlikten profesyonel askerlik sistemine geçmek istediklerini, ancak Karabağ sorunu kaldığı süreçte bunun olma olasılığının az olduğunu söylemiştir. Petrosyan komşularla iyi ilişkiler kurulması Ermenistan`ın 10-15 bin askeri olan küçük bir ordusunun olması yeterli olması kanaatindedir. Bu haberi Türkiye imajı açısından olumlu değerlendirilebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 30 Ocak 2008 tarihli, 21(4832) numaralı (s.7) sayısında Türkiye Dışişleri Bakanı Ali Babacan`ın Ermenistan sınırlarının açılması meselesiyle ilgili düşünceleri yayımlandı. Ali Babacan Erivan`dan İstanbul`a uçuşların başladığını, Türkiye mallarının Gürcüstan içerisinden Ermenistan`a ulaştığını söyledi. Babacan Türkiye`de 70 bin üzeri Ermeninin yaşadığını, Türkiye`de Ermenilere sıkıntı oluşturulduğu takdirde bu sayıda insanın Türkiye`ye gelemeyeceğinin altını çizdi. Türkiye`nin bu olumlu adımlarına rağmen Ermenilerin soykırım iddiasının 2 ülke arasında ilişkilere zarar verdiğini və Türkiye`nin asla bu iddiaları kabul etmeyeceğini söyleyen Babacan Azerbaycan`ın % 20 topraklarının işgalinin ilişkilerin düzelmesinde diğer önemli bir etken olarak görmektedir. Babacan Ermenistan`daki cumhurbaşkanlığı seçimlerinden sonra Ermenistanın dış siyasetinde

olumlu değişikliklerin olmasından ümitli olduğunu söyledi. Bu haberi Türkiye imajı açısından olumlu bir haber gibi değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 13 Şubat 2008 tarihli, 33(4847) numaralı (s.2) sayısında Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev`in 12 Şubat tarihinde Azerbaycan`da yetki dönemi sona eren Türkiye büyükelçisi Hüseyin Avni Karşlıoğlu`nu kabul etmesiyle ilgili haber yayımlandı. Azerbaycan Cumhurbaşkanı Azerbaycanla kardeş Türkiye arasında ikili ilişkilerin seyrinden memnun olduğunu, Hüseyin Avni Karşlıoğlu döneminde bu ilişkilerin daha da ilerlediğini belirterek Karşlıoğlu`ya teşekkürünü ilettili. Elçi Karşlıoğlu Azerbaycan-Türkiye ilişkilerinin bundan sonra daha çok artacağına ümit ettiğini, diplomatik dönemde kendisine gösterilen dikkatten memnun olduğunu ve bunun için Cumhurbaşkanı İlham Aliyev`e kendi teşekkürünü ilettili. Bu haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 17 Şubat 2008 tarihli, 37(4848) numaralı (s.1) sayısında 26 Şubat tarihinde Hocalı katliamı meselesiyle ilgili Türkiye Parlamentosu`nda görüşmelerin başlanacağı duyuruldu. Bu haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 27 Şubat 2008 tarihli, 37(4856) numaralı (s.4) sayısında Türk Dili Konuşan Ülkelerin Parlamenter Assemblesi kurulmasıyla ilgili toplantı sekreterler seviyesinde Mart ayında yapılmasıyla ilgili haber yayımlandı. Bu mevzuyla ilgili karar 21-22 Şubat tarihinde Antalya`da yapılan toplantıda karar verildi. Toplantıda bulunan Azerbaycan Millet vekili Ziyafet Askerov gazetecilere verdiği açıklamada bu kurumun yapılması ideolojisinin Azerbaycan Ümummilli lideri Haydar Aliyev`e ait olduğunu belirtmiş, maksadın aynı köke ve dile mensup olan ülkelerinin biri-biriyle daha sık iletişime geçilmesi olmuştur. Askerov anlaşmanın imzalanması sonucu TÜRKPA`nın resmi

olarak açılacağını, ayrıca kuruma gözlemci olarak katıla bilecek ülkelerin statüsünün belirleneceğini, toplantıların alfabetik sırayla tüm ülkelerde yapılacağını açıklamıştır. Bu haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 28 Şubat 2008 tarihli, 45(4856) numaralı (s.5) sayısında 26 Şubat tarihinde Hocalı soykırımının Türkiye parlamentosunda müzakere edildiği ile ilgili haber yayımlandı. TBMM Başkan Yardımcısı Gürdal Mumçu'nun başkanlığı yaptığı toplantıda Ardahan millet vekili Ensar Öyüt Hocalı faciasının sadece Azerbaycanda değil tüm Türk halklarında anıldığını ve bunu yapanların kendi cezasını alacağıyla ilgili açıklama yaptı. Parlamento toplantısında Azerbaycan büyükelçisi Zakir Heşimov ve millet vekili Ganire Paşayeva da bulunmaktaydı. Bu haberi Türkiye imajı açısından olumlu haber gibi değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 7 Mart 2008 tarihli, 53(4864) numaralı (s.1) sayısında Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in Türkiye'nin Azerbaycanda yeni büyükelçisi olan Hulusi Kılıç'ı kabul etmesiyle ilgili haber yayımlandı. Hulusi Kılıç kendisine gösterilen ilgiden memnun olduğunu açıklamış, Türkiye-Azerbaycan ilişkilerinin daha da ilerlemesi için tüm gayretiyle çalışacağını dile getirmiştir. Bu haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 3 Ekim 2008 tarihli, 219(5030) numaralı (s.1) sayısında Türkiye Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün açıklaması yayımlandı. New York şehrinde 27 Eylül'de yapılan BM toplantısında bulunan Abdullah Gül, Azerbaycan temsilcilerinin de bulunduğu diaspora üyeleriyle görüşmüştür. Azerbaycan diasporası Başkanı Zemine Mırhadıyeva Abdullah Gül'e Ermenistan-Türkiye sınırının yakın dönemlerde açılması haberleriyle ilgili kaygılarını iletmiştir. Türkiye Cumhurbaşkanı Abdullah Gül Ermenistan'ın işgal edilen Azerbaycan topraklarından çıkmadığı sürece Türkiye-Ermenistan sınırının açılmasından söz konusu bile olmayacağını açık bir dille belirtti. Bu haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 10 Ocak 2009 tarihli, 6(5110) numaralı (s.1) sayısında Azerbaycan ve Türkiye'nin stratejik partner, kardeş ve dost ülkeler olduğu hakkında makale yayımlanmıştır. Özellikle komşu ülkelerle ilişkilerin geliştirilmesinde Türkiye ön sırada yer alıyor. İkitaraflı ilişkilerin geliştirilmesinde BTC petrol, BTE doğalgaz hattının, BTK demiryol hattı projesinin, "Yüzyılın Antlaşması", "Büyük İpek Yolu", TRACECA, TASİS gibi uluslararası projelerin, TÜRKSOY'un, Türk Yazarlar Birliği'nin tesis edilmesinin büyük önemi vardır. Haydar Aliyev 1999'da Uluslararası Atatürk Barış Ödülüne layık görülmüş, Ankara'nın Batıkent mahallesindeki küçeye onun ismi verilmiştir. Geçen yıllarda iki ülke arasında 250'den çok belge imzalanmış, bölgede hayata geçirilen uluslararası kapsamlı projelerde iki ülke işbirliği içerisinde yer almıştır. Türkiye ve Azerbaycan küresel ortak faaliyet göstermektedirler. Özellikle BM Genel Kurulu çerçevesinde yapılan oylamalarda iki devlet birbirini desteklemektedir. 14 Mart tarihinde BM Genel Kurulu'nun 62. oturumu gündemine 20. bent olarak dahil edilen "Azerbaycan'ın işgal edilmiş topraklarında güncel durum" konusunda Türkiye diğer dünya

devletlerini Azerbaycan`ın toprak bütünlüğünü tanımaya ve desteklemeye çağırıştır. Türkiye aynı zamanda 2009-2010 yıllarında Azerbaycan`ın BM Güvenlik Konseyi daimi olmayan üyeliği konusunda destek vermiş, aynı zamanda 2011-2012 yıllarında da böyle bir destek vereceğini bildirmiştir. Kardeş Türkiye Ermenistan`ın Azerbaycan`a karşı işgalci politikasını daim eleştirmiştir. İki ülke arasında ilişkiler ikitaraflı ziyaretler ile daha da yüksek düzeye çıkarılmaktadır. Haberi Türkiye imajı açısından oldukça olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesi`nin 8 Mayıs 2009 tarihli, 99(5203) numaralı (s.1) sayısında Azerbaycan ve Türkiye Cumhurbaşkanı İ. Aliyev ve A. Gül`ün görüştüğü ve görüş zamanı Ermenistan-Azerbaycan, Dağlık Karabağ sorununun halledilmesi, Türkiye ile Ermenistan arasında gerçekleştirilen görüşmeler ve enerji konuları ile ilgili müzakereler yapıldığı hakkında haber yayımlanmıştır. Haberi Türkiye imajı açısından olumsuz olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 13 Mayıs 2009 tarihli, 101(5205) numaralı (s.7) sayısında yayımlanan habere göre Türkiye Başbakanı R.T. Erdoğan bundan bir gün önce Azerbaycan`ı ziyaret etmiş ve yalnız Dağlık Karabağ`daki işgale son verildikten sonra Ermenistan`la sınırların

açılacağını açıklamıştır. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azərbaycan gazetesinin bir sonrakı 14 Mayıs 2009 tarixli, 102(5206) numaralı (s.1) sayısında Erdoğan'ın Azərbaycan'a seferi, İlham Aliyev'le görüşü, hər iki liderin ayrıca verdikləri bəyanatları və ortaq basın konferansları haqqında geniş xəbər yayımlanmışdır. Erdoğan, Türkiyə'nin Azərbaycan'ın çıxarlarına zıt bir politika yürütülməyəcəyini və Dağlıq Qarabağ sorununun ədalətli şəkildə çözülməsində Türkiyə'nin pozisyonunun dəyişməz olduğunu açıqlamışdır. Erdoğan'ın bu ziyarəti Türkiyə'nin Azərbaycan'ın yanında olduğunu bir daha kanıtlamışdır. Haberi Türkiyə imajı açısından olumlu olaraq dəyərləndirə bilərik.

Azərbaycan gazetesinin 27 Eylül 2009 tarixli, 214(5318) numaralı (s.2) sayısında yayımlanan xəbərə görə Türkiyə Azərbaycan'ın çıxarlarına zıt heçnəbir addım atmayacaqdır. Bu sözlər TBMM Başkanı Mehmet Ali Şahin'in Azərbaycan Başbakanı Artur Rəsizadə ilə görüşündə ifadə edilmişdir. 26 Eylül'də Milli Məclis'i ziyarət edən M.A. Şahin, Ermənistan işğal etdiyi toprakları geri verməyincə Türkiyə'nin sınırları açmayacağını bildirmişdir. Haberi Türkiyə imajı açısından olumlu olaraq dəyərləndirə bilərik.

**ABŞ dövlət katibinin gərgin
söylərindən sonra Türkiyə-Ermənistan
protokolları imzalanmışdır**

İsveçrədə Türkiyə-Ermənistan protokollarının imzalanması mərasimində gərginlik meydana gəlmişdi.

Sürix Universitetində keçirilməsi nəzərdə tutulan mərasimə Fransanın, Türkiyənin və Rusiyanın xarici işlər nazirləri Bernar Kuşner, Əhməd Davudoğlu və Sergey Lavrov təyin olunan vaxtda gəlsələr də, ermənistanlı nazir Edvard Nalbandyan imzalanma mərasimində oxunacaq Türkiyə tərəfinin bəyanatının mətni ilə razı olmadığını əsas göstərərək problem yaratmışdır.

Problemin Türkiyə tərəfinin imzalanma mərasimindən sonra çıxış mətnində "Dağlıq Qarabağ məsələsi"nin yer almasından qaynaqlandığı xəbərləri yayılmışdır.

ABŞ-ın dövlət katibi Hillari Klintonun Er-

mənistan nümayəndə heyətləri ilə 3 saatdan çox davam edən danışıqlarından sonra problem həllini tapmışdır. İmzalanma mərasimində nəzərdə tutulan çıxışlar təxirə salınmışdır.

Ermənistan hökuməti diasporun qəzəbinin qarşısını almaq üçün imzalanma mərasiminə Ermənistanın İsveçrədəki təmsilçisi, müğənni Şarl Aznavuru da gətirmişdir.

Türkiyədəki şərhçilər siyasi iradənin zəif olması səbəbindən bu qalmaqallı protokolların iki ölkənin parlamentlərində ratifikasiya ediləcəyinə böyük şübhə ilə baxırlar. Bundan başqa, protokollarda nəzərdə tutulan tarixçilərdən ibarət komissiyanın yaradılacağı təqdirdə bu cür münaqişələrin tez-tez təkrar olunacağını bildirirlər.

AzərTAc

Azerbaycan gazetesinin 11 Ekim 2009 tarihli, 226(5330) numaralı (s.1) sayısında ABD devlet sekreterinin gergin çabalarından sonra İsviçre`de Türkiye-Ermenistan protokollerinin imzalandığı hakkında haber yayımlanmıştır. Habere göre Sürih Üniversitesinde gerçekleştirilmesi planlanan tedbire Fransa, Türkiye ve Rusya dışişleri bakanları Bernar Kuşner, Ahmet Davutoğlu ve Sergey Lavrov zamanında gelseler de Ermenistan dışişleri bakanı Edvard Nalbandyan Türkiye tarafının beyanat metnini kabul etmek istemediği için sorun yaşanmıştır. Bu sorunun metinde Dağlık Karabağ`la bağlı müddeanın yer aldığından ortaya çıktığı haberi yayılmıştır. Türkiyeli yorumcular bu protokollerin her iki ülkeni parlamentosunda onaylanacağına şüpheyle yaklaşmaktalar. Haberi Türkiye imajı açısından olumsuz olarak değerlendirebiliriz.

Gazetenin aynı sayısında (s.1) Azerbaycan Dışişler Bakanlığı`nın konuyla ilgili beyanattı yayımlanmıştır. Beyanatta Türkiye`nin 1993 yılında Azerbaycan topraklarının Ermenistan tarafından işgal edildiği gerekçesiyle Ermenistan`la sınırlarını kapattığı, sadece işgal faktörü ortadan kaldırıldıktan sonra sınırlarını açacağı hakkında söylemleri ve vaadlerini hatırlatılmış, her bir devletin diğer devletle ilişkileri onun egemen hakkı olduğu bildirilmiş, fakat Ermenistan`ın işgali sonlandırmadan Türkiye`nin ilişkilerini normalleştirilmesi direk Azerbaycan çıkarlarına zıt olduğu, bölgede barış ve güvenlik ortamını mahv edeceği bildirilmiştir. Bu haberi de Türkiye imajı açısından olumsuz olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 15 Kasım 2009 tarihli, 256(5360) numaralı (s.1) sayısında yayımlanan habere göre Türkiye`de Dağlık Karabağ sorununun çözümünde herhangi bir ilerleyiş olmadan Ermenistan`la imzalanan protokollerin TBMM`de onaylanması zor olacaktır. Bu fikir ABD Devlet

Departmanının resmi Philip Gordon tarafından seslendirilmiştir. Haberi Türkiye imajı açısından tarafsız olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 17 Ocak 2010 tarihli, 12(5408) numaralı (s.1) sayısında yayımlanan habere göre Ermenistan`la imzalanmış protokollerin Türkiye parlamentosunda müzakereye çıkarılmasının hiçbir önemi yoktur. TBMM dışişler komisyonu başkanı Murat Mercan tarafından bildirilmiştir ki, büyük ihtimalle bu protokoller reddedilecektir. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 31 Ocak 2010 tarihli, 24(5425) numaralı (s.3) sayısında yayımlanan habere göre 30 Ocak tarihinde Türkiye ve Rusya Cumhurbaşkanları Dağlık Karabağ sorununun çözüm yollarını müzakere etmişler. Haberde Rusya cumhurbaşkanının yakın zamanlarda Türkiye`ye resmi ziyaret yapacağı bildirilmiştir. Haberi Türkiye imajı açısından tarafsız olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 23 Nisan 2010 tarihli, 86(5487) numaralı (s.1) sayısında Türkiye Başbakanı R.T. Erdoğan`ın Ermenistan`ın Sürih`te imzalanmış protokolleri dondurmakla ilgili kararını onların kendi işi olduğunu bildirmesi hakkında haber yayımlanmıştır. Erdoğan bildirmiştir ki, Türkiye protokollere sadıktır ve hiçkimse kendi düşüncelerini Türkiye`ye telkin edemez. “Bölgede barış hedefine nasıl ulaşmak istediğimizi tüm taraflara açıklamışız” diyen Erdoğan`ın bu konuşmasını Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 24 Nisan 2010 tarihli, 87(5488) numaralı (s.2) sayısında yayımlanan habere göre “Azerbaycan-Türkiye birliği zamanın sınavından başarıyla çıkmıştır”. Nitekim Azerbaycan`ın başarılı diplomasisi sonucu Ermenistan birtaraflı şekilde Sürih protokollerini dondurma kararı almıştır. Ermenistan Cumhurbaşkanı televizyonda

konusarak 2009 Ekim`inde elde olunan protokollerin parlamentoda onaylanma sürecinin durdurulduğunu açıklamıştır. Ermenistan Parlamentosu protokollerin imzalanmasını Dağlık Karabağ`la ilgili belirli sorumluluklara yol açacağını öngörerek uluslararası tepkilerin etkisiyle onaylamaktan vaz geçmiştir. Habere göre Ermenistan`la Dağlık Karabağ sorunu tam olarak çözülmeyen Türkiye ile sınırların açılmasının mümkünsüzlüğü ifade edilmiştir. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 18 Mayıs 2010 tarihli, 106(5507) numaralı (s.3) sayısında 17 Mayıs tarihinde Türkiye Başbakanı R.T. Erdoğan`ın Azerbaycan`a resmi seferi hakkında geniş haber yayımlanmıştır. Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev`le görüşen Erdoğan, Azerbaycan`la Türkiye arasında dostluk ve kardeşlik ilişkilerinin gelişmesinden memnunluk ifade etmiştir. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz. Aynı tarihte Türkiye Cumhuriyeti`nin banisi Atatürk`ün Bakü`de heykelinin açılışına katılan Erdoğan, Türkiye-Azerbaycan ilişkilerinin benzersiz karakter taşıdığını Atatürk`ün sözleriyle ifade etmiştir. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Gazetenin sonraki, 19 Mayıs 2010 tarihli, 107(5508) numaralı (s.1) sayısında yer alan habere göre Erdoğan`ın Bakü ziyareti sırasında Aliyev`le görüşünde Türkiye-Azerbaycan ilişkilerini yeni bir aşamaya geçirmek istediği, bu amaçla iki ülke arasında Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi kurulması isteğini açıklamıştır. 7-8 Haziran`da İ. Aliyev`in Türkiye`ye ziyareti sırasında bu kurumun tesis edilmesi için belirli belgeler imzalanacaktır. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azərbaycan qəzetesinin 8 Haziran 2010 tarixli, 122(5523) nömrəli (s.1) sayında yayımlanmış habərə görə 7 Haziran tarixində İlham Aliyev Türkiyə`yə ziyarət yapmış, Türk rəsmiləri, özəlliklə Erdoğan və Gül ilə görüşmüşdür. Bu ziyarət zamanı Azərbaycan`la Türkiyə arasında enerji alanında işbirliyinin yeni aşamasına keçilmiş, SOCAR və BOTASŞ şirkətləri arasında doğalgaz satışı və nakli konusunda Anlaşma Memorandumu imzalanmışdır. Doğalgaz satışı və nakli ilə ilgili Beyanname isə Azərbaycan`ın Sənaye və Enerji Bəkanlığı ilə Türkiyə`nin Enerji və Doğal Kaynaklar Bəkanlığı arasında imzalanmışdır. Habəri Türkiyə imajı açıısından olumlu olaraq dəyərləndirə bilərik.

Azərbaycan qəzetesinin 17 Ağustos 2010 tarixli, 178(5579) nömrəli (s.1) sayında Türkiyə Cümhurbaşkanı A. Gül`ün 16 Ağustos tarixində Azərbaycan`a rəsmi ziyarət yaptığı və İ. Aliyev`lə görüş keçirdiyi haqqında habər yayımlanmışdır. Bu ziyarət iki ölkə arasında stratejik ortaklıq və qarşılıqlı yardım haqqında anlaşmanın imzalandığı için oldukça önəmli sayılmaktadır. Habəri Türkiyə imajı açıısından olumlu olaraq dəyərləndirə bilərik.

Türkiyə prinsipiallıq və qətiyyətlilik nümayiş etdirməlidir
Qardaş ölkənin işğalçı Ermənistanla sərhədlərini müvəqqəti olsa belə açması, Türkiyə və Azərbaycanın maraqlarına tamamilə ziddir

Əvvəlki 1-ci səh.

Milli Məclisin deputatı Elman Məmmədov: "Türkiyə-Ermənistan sərhədlərinin müvəqqəti də olsa açılması bütün hallarda qəbul edilə bilməz. Otən illər ərzində bir neçə dəfə sərhədlərin açılması məsələsi gündəmə gətirilib. Mən bu məsələyə münasibət bildirmişəm. Türkiyənin baş naziri Rəcəb Təyyp Erdoğan Azərbaycanda səfərdə olarkən bir sıra yüksək səviyyəli görüşlər keçirdi, o cümlədən də Milli Məclisdə oldu. Türkiyənin Baş naziri Milli Məclisdə belə bir ifadə işləmişdi ki, bu gün Türkiyədə 70 min Ermənistan vətəndaşı yaşayır və müxtəlif sahələrdə çalışaraq çörək pulu qazanırlar. Məntiqlə fikirləşsək belə bir nəticəyə gəlmək mümkündür ki, əgər iki ölkə arasında diplomatik əlaqələr yoxdursa, 70 min Ermənistan vətəndaşı qeyri-qanuni olaraq Türkiyədə necə yaşaya bilər. Qeyd edim ki, Türkiyədə bir aydan artıq xarici ölkə vətəndaşı yaşayırsa, həmin an onu qeyri-qanun mürəkkəbi kimi ölkədən deportasiya edirlər. Ermənistan vətəndaşlarının bu sayda Türkiyə ərazisində normal işləməsi son dərəcə maraqlı görünür. Bir məsələni də bildirim ki, heftədə dörd dəfə İstanbuldan Yerevana və əks istiqamətə təyyarələr uçur. Erməni mənşəli türk sahibkarlar Ermənistanla böyük bizneslə məşğul olurlar. Türkiyə-Ermənistan sərhədlərinin müvəqqəti də olsa açılması istər NATO təlimləri qarşısında olsun, istərsə də digər beynəlxalq təşkilatın tədбири olsun, bunu bəhanə gətirərək yanlış addımın atılması düzgün deyil. Sərhədlərin açılması Azərbaycanla Türkiyə arasında strateji tərəfdaşlığa, əməkdaşlığa xələl gətirən məsələdir. Bu addımın atılması boğulan Ermənistanla dəstək verilməsi kimi də başa düşülə bilər. Həsab edirəm ki, bu gün dünyanın idarə olunmasında söz sahibi olan dövlətlərin Türkiyə təzyiqinin nəticəsidir ki, qardaş ölkənin daxili və xarici siyasətində bir çətinlik yaranıb. Əlbəttə ki, nə qədər təzyiqlər göstərilərsə də, Türkiyə cavab verməlidir. Çünki o, cümlədən dövlət deyil, Dünya siyasətində xüsusi çəkisi, mövqeyi olan böyük dövlətlərdən biridir. Türkiyə dövləti hər hansı bir təzyiq qarşısında aciz qalıb hansısa tərəfə güzəştə gətməməlidir. Rusiya Ermənistanla tərəfdaşlıq haqqında müqavilə imzaladı. Konkret olaraq mövqeyini ortaya qoydu ki, Rusiya ordusu yalnız öz dövləti mənafehlərini deyil, eyni zamanda Ermənistanın da təhlükəsizliyini qoruyacaq. Türkiyə də birmənalı olaraq öz mövqeyini bildirməlidir ki, Azərbaycanın yanındadır və real əməli ilə bunu sübuta yetirməlidir. İndiki məqamda Azərbaycan-Türkiyə tərəfdaşlığını daha da gücləndirmək lazımdır. Düşünəndə heç bir mənada güzəştə gətmək olmaz".

Göründüyü kimi, Türkiyənin işğalçı Ermənistanla müvəqqəti olsa belə sərhədlərini açması birmənalı olaraq məntəfi qarşılıqlı və qarşılıqlı yardım haqqında müqavilə imzalayan qardaş ölkənin belə bir məqamda prinsipiial və qətiyyətlili mövqeyi indiyə qədər itdirməyəcəyi indiyə qədər maraqlıdır.

E.HACIYEV, "Azərbaycan"

Azərbaycan qəzetesinin 26 Ağustos 2010 tarixli, 186 (5587) nömrəli (s.4) sayında və bundan bir gün sonrakı 27 Ağustos tarixli sayıda

187(5588) (s.1) yayımlanan haberlere göre Türkiye ile Ermenistan arasında sınırın açılması ile ilgili kamuoyuna yayılan haberler Azerbaycan`da yeniden hoşnutsuzluk oluşturmuştur. Nitekim sınırların açılması hatta küçük süreliğine olsa bile, NATO eğitimleri çerçevesinde olsa bile kabuledilemez ve Azerbaycan çıkarlarına tamamen zıttır. Haberleri Türkiye imajı açısından olumsuz olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 16 Eylül 2010 tarihli, 201(5602) numaralı (s.2) sayısında Azerbaycan ve Türkiye arasında Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi`nin tesis edilmesi hakkında Ortak Beyanname`nin imzalanması hakkında haber yayımlanmıştır. Beyanname 15 Eylül tarihinde İstanbul`da Azerbaycan Cumhurbaşkanı İ.Aliyev ve Türkiye Başbakanı R.T. Erdoğan`ın görüşünden sonra imzalanmıştır. Haberleri Türkiye imajı açısından oldukça olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 1 Aralık 2010 tarihli, 263(5664) numaralı (s.1) sayısında Türkiye Dışişler bakanı Ahmet Davutoğlu`nun "Ermenistan`la

imzalanmış protokollerin üç ayağının var olduğu” söylemesi hakkında haber yayımlanmıştır. ABD'nin Brooklyn Üniversitesi'nde konuşmasında bu ifadeyi kullanan Davutoğlu'ya göre, protokollerin birinci ayağını Türkiye ve Ermenistan arasında, ikinci ayağını tüm dünyadaki Türkler ve Ermeniler arasında ilişkilerin normalleşmesi, üçüncü ayağını ise Güney Kafkasya'da barışın tesis edilmesi oluşturuyor. Davutoğlu'ya göre önce bu sorunlar çözümlenmelidir, aksi takdirde normalleşme süreci başarısız olacaktır. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 23 Aralık 2010 tarihli, 282(5683) numaralı (s.1) sayısında Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in Türkiye'ye ziyareti hakkında haber yayımlanmıştır. Türkiye Cumhurbaşkanı Gül ve Başbakan Erdoğan'la görüşte iki ülke arasında dostluk, kardeşlik ilişkileri ve Dağlık Karabağ sorununun çözümü konuları müzakere edilmiştir. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

2.2. 2007-2010 YILLARI ARASINDA AZERBAIJAN MEDYASINDA EKONOMİ HABERLERİ

Azerbaycan gazetesinin 16 Ocak 2007 tarihli, 8 (4525) numaralı (s.6) sayısında Kars-Ahalkalaki-Tiflis-Bakü demiryolunun 2-3 yıl içerisinde kullanıma verileceği ile ilgili haber yayımlanmıştır. Habere göre Tiflis'de gerçekleştirilen görüşmeler sonrası taraflar hattın çekilmesi ile ilgili razılaşmış ve protokol onaylanmıştır. Bu protokol yakın zamanlarda Azerbaycan, Türkiye ve Gürcistan hükümetlerine iletilecektir. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 14 Şubat 2007 tarihli, 32 (4549) numaralı (s.5) sayısında Bakü-Tiflis-Kars demiryol hattının inşasının Azerbaycan ve Gürcistan'ın stratejik önemini daha da artıracığı ile ilgili haber yayımlanmıştır. Habere göre, proje çerçevesinde 98 km (68 km Türkiye, 30 km Gürcistan arazisinden) uzacak demiryol hattının inşası Azerbaycan ve Türkiye tarafından malileştirilecektir. Azerbaycan Gürcistan hattının inşası için yıllık %1'le 25 yıl müddetine 200 milyon dolar güzeştli kredi ayırmıştır. Demiryolunun projelendirilmesi harçlarını ise Türkiye almıştır. Demiryolu ile ilk olarak 5 milyon, daha sonraki yıllarda ise 15 milyon ton yük taşınacağı planlanmaktadır. Hattın daha sonra Boğaziçi'nden (Bosfor boğazı) tunel aracılığıyla Avrupa'ya kadar uzatılması da planlanmaktadır. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 21 Şubat 2007 tarihli, 38(4555) numaralı (s.7) sayısında Türkiye'nin Azerbaycan'daki yeni Büyükelçisi Hüseyin Avni Karşlıoğlu'nun Devlet Emlakının İdaresi üzere Komite başkanı Kerem Hasanov'la görüştüğü, görüş zamanı iki ülke arasında ekonomik ilişkilerin daha da geliştirilmesi, özelleştirme prosesinde Türk iş adamlarının katılımı perspektifleri ve bu alanda gelecekte işbirliği perspektifleri konuları müzakere edilmiştir. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 10 Mart 2007 tarihli, 52(4569) numaralı (s.8) sayısında ABD Devlet sekreteri yardımcısı Metyu Brayza'nın İstanbul'da gerçekleştirilmiş 6. Enerji Toplantısı'nda konuşmasında Azerbaycan'ın zengin doğalgaz ihtiyatlarının Türkiye-İtalya-Yunanistan doğalgaz hattının faaliyeti için yeterli olduğunu söylemiştir. Brayza hem de gelecekte Irak doğalgazının da Türkiye üzerinden Avrupa'ya taşınması ile ilgili Ankara ile Vaşington arasında stratejik işbirliğinin

güçleneceğini söylemiştir. Haberi Türkiye imajı açısından tarafsız olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 17 Mart 2007 tarihli, 58(4575) numaralı (s.8) sayısında yayımlanan habere göre Türkiye ve Rusya'dan Azerbaycan'a getirilen gıda ürünlerine konulan yasaklardan bazıları kaldırılmıştır. Haberi Türkiye imajı açısından tarafsız olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 17 Mayıs 2007 tarihli, 106(4623) numaralı (s.4) sayısında yayımlanan habere göre Azerbaycan doğalgazını Avrupa'ya taşıyacak Türkiye-Yunanistan boru hattının açılışı 14 Haziran 2007 tarihinde Türkiye ve Yunanistan Başbakanları R.T. Erdoğan ve Konstantinos Karamanlis'in katılımıyla yapılacaktır. Türkiye'nin Karacabey bölgesinden başlanan boru hattının uzunluğu 300 km civarındadır. Hattın 17 km'lik hissesi Marmara denizinin dibinden geçerek Yunanistan kıyısına uzanmaktadır. Haberi Türkiye imajı açısından tarafsız olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 18 Mayıs 2007 tarihli, 107(4624) numaralı (s.7) sayısında BTK demiryolu projesi uzmanlarının Bakü'de 15 Mayıs'ta yapılan görüşünün başarıyla tamamlandığı hakkında haber yayımlanmıştır. Habere göre Türkiye'nin proje yapımı şirketi olan "Yuksel Domonik" demiryolunun Türkiye-Gürcistan sınırından Ahalkalaki'ye kadar olan kısmının inşası için tüm proje belgelerini, özellikle toprak alınması, hattın inşası ile ilgili belgeleri hazırlayacaktır. BTK demiryolunun inşası üzere proje koordinatörü olarak Azerbaycan'ın Ulaşım Bakanlığı atanmıştır. Azerbaycan Devlet Petrol Fonu tarafından Gürcistan kısmının proje harçları için 200 milyon dolar kredi ayrılacaktır. "Yuksel Dominik" tarafından proje belgeleri hazırlandıktan sonra Türkiye-Gürcistan sınırından Ahalkalaki'ye kadar demiryolunun

inşası ihalesi ilan edilecektir. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 15 Haziran 2007 tarihli, 130(4647) numaralı (s.16) sayısında yayımlanan habere göre Azerbaycan`ın Dünya Ticaret Örgütü`ne dahil olması ile ilgili görüşmelerin sonucu olarak Azerbaycan ve Türkiye arasında ikitaraflı Protokol imzalanmıştır. Habere göre taraflar DTÖ pazarına dahil olma teklifinde belirtilen mal ticaretinde karşılıklı güzeştlerle bağlı anlaşmışlar. Tüm diğer konularda olduğu gibi DTÖ üyeliği konusunda da Türkiye en başından itibaren Azerbaycan`ı desteklemiş, her türlü yardım göstermiştir. Azerbaycan`ın DTÖ`ye üyeliği konusunda ilk ikitaraflı Protokol de Türkiye`yle imzalanmıştır. Bu belge Azerbaycan`ın örgüte üyeliğinin hızlandırılmasına hizmet edecektir. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 21 Haziran 2007 tarihli, 134(4651) numaralı (s.7) sayısında yayımlanan habere göre Karadeniz`in Türkiye kıyılarında doğalgaz rezervleri bulunmuştur. ABD şirketi tarafından yeni kazılan “Gulus 1” adlanan kuyu günde 17 milyon m³ doğalgaz çıkarma kapasitesine sahiptir. Bundan başka TPAO “Alaplı-1” kuyusundan da her gün 6.8 milyon m³ doğalgaz çıkarıyor. Bu kuyu Akkaya`dan kuzey-doğu`da bulunmaktadır. Haberi Türkiye imajı açısından tarafsız olarak değerlendirebiliriz.

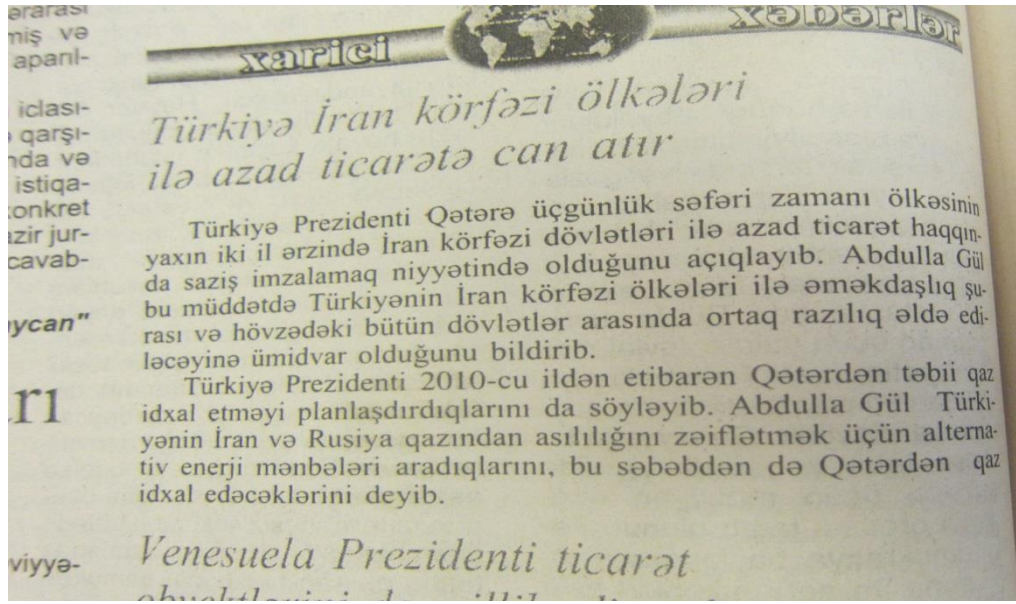
Azerbaycan gazetesinin 24 Haziran 2007 tarihli, 137(4654) numaralı (s.4) sayısında BTC hattıyla hergün dünya pazarına 870 bin barel petrol çıkarıldığı hakkında haber yayımlanmıştır. Habere göre Türkiye`nin Akdeniz kıyısında bulunan Ceyhan terminalinde “Azeri-Çırag-Güneşli” petrolü ile doldurulan tankerlerin sayısı artık 165`i geçiyor. Bu tarihe kadar artık 131 milyon barel (yani 17.6 milyon ton) petrol dünya

pazarına ihraç olunmuştur. Haberde 2008'in sonunda BTC hattıyla günlük 1 milyon barel (yani 50 milyon ton civarı) petrol taşınacağı öngörülmüştür. Haberi Türkiye imajı açısından tarafsız olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 29 Haziran 2007 tarihli, 140(4657) numaralı (s.5) sayısında Azerbaycan ve Türkiye'nin işadamlarının işbirliklerinin daha da genişlenmesi hakkında haber yayımlanmıştır. Habere göre İstanbul'da Azerbaycan ve Türkiye işadamları forumu gerçekleştirilmiş ve iki ülke arasında ekonomik ilişkilerin daha da gelişmesi için işadamları arasında direk görüşmeler yapılmıştır. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 19 Temmuz 2007 tarihli, 157(4674) numaralı (s.5) sayısında yayımlanan habere göre 18 Temmuz Ulaştırma Bakanlığı'nda BTK demiryolu hattı projesi ile ilgili Azerbaycan ve Gürcistan arasında imzalanmış anlaşmanın hayata geçirilmesi ile ilgili Koordinasyon Konseyi işe başlamıştır. Koordinasyon Konseyi'nin ilk toplantısında yeni demiryolunun Marabda-Kartsahi kısmının finansmanı konusu görüşülmüştür. Bundan başka Türkiye tarafı Kars-Gürcistan sınırına kadar olan kısımda hattın inşası için ihale ilan etmiş ve ihale sonuçları 45 gün içerisinde belli olacağı açıklanmıştır. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 2 Ağustos 2007 tarihli, 169(4685) numaralı (s.5) sayısında yayımlanan habere göre Türkiye BTK demiryolunun uzatılması teklifi yapmıştır. Habere göre Türkiye'nin Odalar ve Borsalar Birliği Trabzon limanının büyük önem taşıdığını belirterek BTK demiryolunun bu şehire kadar uzatılmasını teklif etmişti. Böyle birşey gerçek olsaydı Karadeniz'in Trabzon limanı Orta Asya ve Çin için açılmış olurdu. Haberi Türkiye imajı açısından tarafsız olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaijan gazetesinin 5 Ağustos 2007 tarixli, 172(4688) numaralı (s.1) sayısında BTK demiyolunun Türkiyə kısmının inşası için ihale yarışına 50 şirkətin katıldığı haqqında xəber yayımlanmışdır. Haberi Türkiyə imajı açısından tarafsız olaraq dəyərləndirə bilərik. Azərbaycan gazetesinin 8 Şubat 2008 tarixli, 29(4840) numaralı (s.6) sayısında Türkiyə Cumhuriyeti Başkanı Abdullah Gül`ün Katar ziyarəti haqqında bilgi verilmişdir. Haberdə Abdullah Gül`ün Katar`a yaptığı 3 günlük ziyarəti sonrasındadır Türkiyə`nin İran körfəzi dövlətləriylə 2 il içərisində sərbəst ticarət anlaşması imzalamak istedikləri haqqında açıqlamasına yer verilmişdir. Ayrıca Abdullah Gül Katar`dan doğalgaz ithal etmək istediklərini bildirmişdir. Ayrıca Gül, İran və Rusya`dan qaz bağımlılığını azaltmaq üçün bu qərarı aldığını söyləmişdir. Bu xəberi Türkiyə imajı açısından tarafsız olaraq dəyərləndirə bilərik.

Azerbaijan gazetesinin 12 Şubat 2008 tarixli, 32(4843) numaralı (s.1) sayısında Azərbaycan telekommünikasyon şirkəti olan Azercell`də payı olan Azərbaycan`ın öz hissələrinə satması haqqında bilgi verilmişdir. Habərə görə, 2001 yılında Azərbaycan Cümhurbaşkanı`nın imzaladığı "Azərbaycan Cümhuriyətində İletişim Bəkanlığı`na tabi bulunan bazı

işletmelerin özelleştirilmesi” hakkında kanuna atıfta bulunarak “Azercell Telekom” müşterek şirketinde %35.7 hissenin satılması kararı alınmıştır. Uluslararası gözlemci komisyon oluşturulduktan sonra %35.7 hissenin 180 milyon ABD doları olduğu mutabakatına varılmıştır. Bu pay Azercell Telekomun kurucusu olan Türk şirketi “Azercell Telekommunikasyon Yatırım Dış Ticaret A.S.” şirketine teklif edilmiş ve bu şirket tarafından olumlu olarak değerlendirilmiştir. 11 Şubat 2008 yılında 2 taraf arasında alım-satım hakkında anlaşma imzalanmıştır. Bu haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 7 Mart 2008 tarihli, 53(4864) numaralı (s.4) sayısında Bakü-Tiflis-Kars demiryolu hattı hakkında 6 Mart tarihinde devlet komisyonunun toplantısının gerçekleştirildiği hakkında bilgi verildi. Toplantıda Azerbaycan Cumhuriyeti Ulaşım Bakanı Ziya Mammadov ülkede yapılan işler hakkında, “Marabda-Kartsahi Demir Yolu” LLC başkanı Ramaz Girgadzde Gürcistan`da yapılan işlerle ilgili bilgi verdi. Bundan başka toplantıda Türkiye tarafından teklif edilmiş Ahalkalaki projesine ve bu projeyi oluşturacak “Azerinşaatservis” MMC tarafından görülecek işler hakkında müzakereler yapılmıştır. Gürcüstan`daki 29 km arazide yeni demiryolunun inşaatı için 21 Kasım 2007`de Azerbaycan Cumhuriyeti tarafından Gürcüstan`ın “Marabda-Kartsahi Demir Yolu” LLC şirketine 200 milyon dolar kredi verilmiştir. Bu projenin toplam değeri 600 milyon dolar olacağı düşünülmektedir. Proje gazeteye göre, 2009 yılının sonunda bitmesi öngörülmektedir. Bu haberi Türkiye imajı açısından olumlu değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin aynı tarihli sayısında (s.7) Azerbaycan ve Türkiye arasında Menkul Kıymetler alanında işbirliği yapılması hakkında bilgi verildi. Menkul Kıymetler üzere Devlet Komisyonu basın servisinin verdiyi habere göre, bu alanda anlaşma Devlet Komisyonu

başkanı Gündüz Mammadov`un başında olduğu delegelerin İstanbul ziyareti zamanında imzalanmıştır. Bu haberi Türkiye imajı açısından olumlu değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 10 Nisan 2008 tarihli, 74(4885) numaralı (s.5) sayısında “Palmali” Şirketler grubu`nun İstanbulda otel açmasıyla ilgili haber yayımlanmıştır. İstanbul şehrinin merkezinde 60 milyon dolara HSBC`ye ait binayı “Palmali” Şirketler grubu yüksek medeni prestijlere sahip bir otele dönüştürmeyi düşünmektedir. Beş yıldızı bulunan otele Azerbaycan ve Türkiye kardeşliği anısına “Bakü” olarak isimlendirilecektir. Bu haberi Türkiye imajı açısından olumlu olduğunu değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 10 Nisan 2008 tarihli, 74(4885) numaralı (s.5) sayısında ATİB`de özelleştirme mevzusunda toplantı yapıldığı hakkında haber yayımlanmıştır. ATİB ofisinde Devlet Mülkiyetinin Yönetilmesi üzere Devlet Komisyonu`nun Yatırımların Katılımı ve Özelleştirme Şubesi başkanı Azer Beşirov`la görüşme yapılmıştır. Azer Beşirov özelleştirmenin 7 bölümden oluştuğunu belirterek şimdiye kadar 40 binden fazla küçük işletme, 1600`den fazla büyük işletmelerin özelleştirildiğini söyledi. Bu haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 11 Eylül 2008 tarihli, 203(5014) numaralı (s.3) sayısında Nabucco projesiyle ilgili görüşmelerin devam ettiği hakkında bilgi verildi. ABD Cumhurbaşkanı`nın Enerji meseleleriyle ilgili özel temsilcisi Boyden Grey, Azerbaycan`dan geçerek Avrupa`ya uzanacak boru hatlarına yeni tranzit yolların ortaya çıkmasının kendilerini çok ilgilendirdiğini, Türkiye`nin boru hatlarının güvenliği konusunda atacağı adımların öneminden bahsetti. Gray ayrıca Nabucco projesinden önce Türkiye-Yunanistan-İtaliya doğalgaz boru hattının yapılmasının

muhtemel olduğunu açıkladı. Bu haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 7 Ocak 2009 tarihli, 3(5107) numaralı (s.1) sayısında Azerbaycan`ın yatırım potansiyelinin durmadan arttığı ve özellikle Türkiye için potansiyel yatırımcıya dönüştüğü hakkında haber yayımlanmıştır. Azerbaycan Türkiye`de özellikle enerji endüstrisi ve altyapısı sektörüne ilgi göstermekte, bu alanda önemli yatırımlar hayata geçirmektedir. 2008`de Socar “Turcasinjaz” şirketler birliği Türkiye`nin en büyük şirketlerinden biri olan “Petkim” petrol-kimya kompleksinin payının %51 kısmını satınalmış, bu hisseler için ise 2.04 milyar dolar ödeniş yapmayı kabul etmiştir. 2014 yılına kadar “Petkim” ve ilgili tesislerine 10 milyar dolara kadar yatırım yapılması planlanmıştır. Ayrıca Ceyhan limanında 15 milyon ton rafinerin inşası planlanmıştır. “Petkim”e yeteri kadar yatırım yapıldıktan sonra bu şirket Türkiye`nin petrol-kimya ürünlerine olan ihtiyacının %60 kısmını karşılayacaktır. Bunun yanısıra Azerbaycan Türkiye`nin “Tekfen Inshaat” şirketinin %50 hisselerini satınalmak için görüşmeler başlatmıştır. Bu hisselerin değeri 520 milyon dolardır. Bu anlaşmanın “Palmali” gemicilik şirketiyle birlikte yapılacağı planlanmaktadır. Projenin %51`i SOCAR, %49`u ise “Palmali”ye ait olacaktır. Haberi Türkiye imajı açısından tarafsız olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 10 Ocak 2009 tarihli, 6(5110) numaralı (s.8) sayısında Türkiye`den Azerbaycan`a ihraç edilen makine ürünlerinin hacmi hakkında haber yayımlanmıştır. Habere göre Orta Anadolu Makine ve Yedek Parçalar Birliği geçen yıl 10 milyar 681 milyon dolarlık ürün ihraç etmiştir. O yılda en çok Almanya`ya (659 milyon dolarlık), Rusya`ya (424 milyon dolarlık) ve ABD`ye (407 milyon dolarlık) makine ürünleri gönderilmiştir. Bu ülkelere gönderilen

ürünlerin hacmi uygun olarak %34, %29 ve %15 olmuştur. Fakat en çok artım Azerbaycan`a ihraçta belirlenmiştir. Nitekim Azerbaycan`a ihraç edilen makine ürünlerinin hacmi %52 artmıştır. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Gazetenin aynı sayısında (s.8) yer alan diğer bir habere göre Türkiye ve Yunanistan`ın Azerbaycan`da doğalgaz almak istediği belirtilmiştir. Bu haberin Azerbaycan`ın Sanayi ve enerji bakanı Natig Aliyev`e istinaden yayıldığı söylenebilir. Aynı istinada göre Azerbaycan tarafı Türkiye hükümeti ile bu konuda anlaşma üzerinde çalışmaktadır. N.Aliyev`in sözlerine göre Azerbaycan, “Şahdeniz” yatağının birinci kısmının işletilmesi ile Gürcistan ve Türkiye`ye doğalgaz veriyor. Doğalgaz yatağının ikinci kısmının üretime başlamasından sonra ise yıllık hasıla 14 milyar m³`e ulaşacaktır. Bunun milyar m³`ü iç talebin karşılanması için geri kalan kısmı ise ihraç amacıyla kullanılacaktır. Bu, Türkiye ve Yunanistan`ın ihtiyaçlarının karşılanmasına yeterli olabilir. Bu nedenle de bu ülkelerden Azerbaycan`a başvuru dahil olmuştur. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 14 Temmuz 2009 tarihli, 151(5255) numaralı (s.15) sayısında yayımlanan habere göre 13 Temmuz tarihinde Ankara`da dünyanın 20 ülkesinin enerji bakanlarının katıldığı törende Nabucco projesi ile ilgili hükümetlerarası anlaşma imzalanmıştır. Törende Azerbaycan sanayi ve enerji bakanı Natik Aliyev de iştirak etmiştir. Erdoğan, konuşmasında dost ve kardeş ülkelerin enerji alanında yeni işbirliği döneminin başladığını bildirmiş, BTC hattının hayata geçtiğini pozitif değerlendirmiş, Azerbaycan, Türkmenistan, Mısır, hatta gelecekte Rusya doğalgazının da Nabucco hattı ile nakledilebileceğine inandığını söylemiştir. Nabucco hatının inşasına 2011`de, ilk doğalgaz akışına ise 2014`de başlanacağı açıklanmıştır. Irak da Nabucco hattına

yılda 15 milyar m³ doğalgaz verebileceğini beyan etmiştir. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 16 Temmuz 2009 tarihli, 153(5257) numaralı (s.3) sayısında Nabucco projesi hakkında geniş bilgi verilmiştir. Habere göre hattın kapasitesi yıllık 26-32 milyar m³ doğalgaz olarak hesaplanmıştır. İlk olarak Azerbaycan, Türkmenistan ve Mısır

Nabucco Asiyanın mavi yanacağını Avropaya çatdıran boru xətti olacaq

İyulun 13-də Ankarada Nabucco layihəsinə dair hökumətlərarası sənəd imzalanmışdır. İmzalanma mərasimində dünyanın 20 ölkəsindən nümayəndə iştirak etmişdir. Beləliklə, artıq uzun müddət haqqında sözləşib gələn layihənin reallaşması üçün hüquqi baza yaradılmışdır.

Nabucco ideyası necə yaranmışdır?

İkinci dəfə Avropa Birliyinə daxil olan bir neçə ölkə Mərkəzi Asiyadan Avropaya qaz xətti çəkmək barədə 2002-ci ildə məsləhətləşmələrə başlamışdır. 2004-cü ildə layihənin ikinci variantı nəzərdən keçirilmişdir. Bu variantda xətt öz mənbəyini İranda qaz yataqlarından götürməli, Fars körfəzindən keçməklə daha sonra Avropaya çatdırılmalı idi. 2006-cı ildə İranda uranı zənginləşdirmək proqramı ətrafında yaranan mübahisələrə görə layihənin marşrutunun dəyişdirilməsi barədə qərar qəbul edilmişdir. Yeni qərarda Türkmənistan və Azərbaycan qazı yasıtması layihəni gerçəkləşdirmək nəzərdə tutulmuşdur.

Carı ilin yanvar ayında Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdögan ölkəsinin bu layihədə iştirak etmək istəyini və Avropa Birliyi ölkələrinə qazın Türkiyə ərazisindən keçməklə çatdırılması təklifini edir. Türkiyənin layihəyə qoşulması uzun-vaxtdı müzakirələrə son qoydu və iyulun 13-də Ankara şəhərində Avropa Komissiyasının sədri Jo-

ze Manuel Barrozu, Rumıniyanın Baş naziri Emil Bok, Macarıstanın Baş naziri Qordon Baynayı, Bolqarıstanın Baş naziri Sergey Stanişev, Avstriyanın Baş naziri Verner Fayman və Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdögan layihənin həyata keçirilməsi ilə bağlı hökumətlərarası sənədi imzalamışlar.

Yeni qaz xəttinin layihə gücü ilə 26-32 milyard kubmetr qazın ötürülməsinə hesablanmışdır. İkinci variantda kamarı Azərbaycan, Türkmənistan və Mısır qazının Avropaya çatdırılması nəzərdə tutulur. Gələcəkdə Rusiya, İraq və digər ölkələrin də bu kamardan istifadə edəcağı gözlənilir.

Göründüyü kimi, təchizatçı ölkələr sırasında Azərbaycanın da adı var. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyunun 30-da Rusiya Dövlət Televizya kanalının "Vesti v subbotu" verilişinə müsahibəsində demişdir: "Nabucco layihəsinə gəldikdə isə biz bu məsələ barədə öz mövqeyimizi dəfələrlə bildirmişik. Bu ideya yarananda Azərbaycan təchizatçı kimi nəzərdə tutulmuşdu. Azərbaycan tranzit ölkələrdən biri hesab edilirdi. Əsas təchizatçılar başqa ölkələr hesab olunurdu və hələ də hesab

edilir. Lakin görünür, ikinci təchizatçılarla müəyyən səbəblər üzündən razılıq əldə edilməsində çətinliklər yaranmış və Azərbaycanın artıq böyük həcmdə qaz hasil edən ölkəyə çevrilməsi ilə əlaqədar əlbəttə, bizə də maraqlı yaranmışdır. Tabii ki, biz qaz potensialımızın tam reallaşmasında maraqlıyıq. Bizim qaz ehtiyatlarımız çox böyükdür. Buna görə də tabii ki, biz yeni ölkələrin bazarlarına çıxmağımıza imkan verəcək layihələri dəstəkləyirik".

Buradan bir daha aydın olur ki, müstəqil siyasət yeridən Azərbaycanın iştirakı olmadan regional layihələrin reallaşması qeyri-mümkündür. Digər tərəfdən, ölkəmizin iqtisadi cəhətdən daha da qüdrətlənməsinə, xalqımızın rifahına xidmət edən hər bir layihəyə, aməkdaşlığa qoşulmağa Azərbaycan həmişə hazırdır.

Qeyd edək ki, boru xəttinin inşasına 2011-ci ildə başlanacaq. Layihənin ikinci qiymətləndirilməsi 7.9 milyard avrodur. İqtisadi böhrana baxmayaraq Avropa Birliyi layihəni tam şəkildə dəstəkləyəcəyini bildirmişdir. Boru xəttinin tikintisi ilə bağlı yaradılmış konsorsiuma Avstriyanın OMV Qaz GmbH, Türkiyənin BOTAS, Bolqarıstanın Bulqarqaz, Rumıniyanın S.N.T.G.N. Transgaz S.A., Macarıstanın MOL Natural Qaz Transmission Company Ltd. və Almaniyanın RWE AG şirkətləri daxildir. Boru xəttinə ilk mavi yanacaq vurulması 2014-cü ilə planlaşdırılır.

Rağif SİRİNOV,
"Azerbaycan"

doğalgazının Avropa'ya taşınması öngörülmüştür. Gelecekte Rusya, Irak ve diğer ülkelerin de bu hatta katılabileceği açıklanmıştır. Konuyla ilgili İlham Aliyev Rusya devlet televizyonuna açıklamasında bildirmiştir ki, "Bu hatt fikri oluşanda Azerbaycan təchizatçı olaraq değil, transit ülke olarak düşünölmüşdü. Fakat ilkin təchizatçılarla anlaşmazlıklar vardır ve Azerbaycan'da büyük doğalgaz ihracatçısına dönüşmek isteği oluşmaktadır. Tabii ki Azerbaycan doğalgaz potansiyelinin daha da yüksek oranlara ulaşmasında meraklıdır. Haberi Türkiye imajı açısından tarafsız olarak değerlendirebiliriz. Azerbaycan gazetesinin 24 Temmuz 2009 tarihli, 160(5264) numaralı (s.7) sayısında Türkiye'nin Nabucco

boru hattının faaliyete başlamasından sonra yıllık 4 milyar dolar civarı vergi alacağı hakkında haber yayımlanmıştır. Daha önce Türkiye transit geçiş hakkı karşılığında ötürülen doğalgazın %15`ni, yani 4.5 milyar m³ doğalgazı ödenişsiz almak istiyordu. Daha sonra transit hakkının ve ucuz fiyatla doğalgaz alınmasının daha karlı olduğu anlaşılmıştır. Genel olarak, 3300 km uzunlukta hattın 2000 km`sinin Türkiye arazisinden geçeceği planlanmıştır. Bu nedenle transit geçiş hakkının da büyük kısmı Türkiye`ye verilecektir. Haberi Türkiye imajı açısından tarafsız olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 12 Ağustos 2009 tarihli, 176(5280) numaralı (s.4) sayısında yayılan haberlere göre Türkiye ve Nahçıvan arasında doğalgaz boru hattının inşası hakkında anlaşma memorandumunu imzalanmıştır. Türkiye`nin BOTAŞ ve Azerbaycan`ın SOCAR şirketleri bu konuda görüşmeler yapacaklar. Aynı zamanda aynı sayıda Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti`nin ağır zamanlarda Türkiye`den günlük 40-50 Mwt elektrik enerjisi aldığı, günümüzde ise Nahçıvan`ın Türkiye`ye günlük 16-17 Mwt elektrik enerjisi ihraç ettiği hakkında haber yer almış ve Türkiye ile Nahçıvan`ın ticari cirosunun 32 milyon dolar olduğu açıklanmıştır. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Gazetenin 15 Ağustos 2009 tarihli, 179(5283) numaralı (s.3) sayısında Nahçıvan'ın şimdiki İran'dan doğalgaz aldığı, fakat Türkiye'den

Azərbaycan-Türkiyə biznes forumu keçirilmişdir

İyulun 29-da Bakı Biznes Mərkəzində iqtisadi inkişaf naziri Səfir Mustafayev və Türkiyənin İctimai İdarəetmə Naziri Zəfər Çaqılayan arasında Azərbaycan-Türkiyə biznes forumu keçirilmişdir.

Özünə Azərbaycan haqqında qısa film nümayiş etdirmişdir.

Səfir Mustafayev 100-dən artıq iş adamından və rəsmi şəxslərdən ibarət Türkiyə nümayəndə heyətinin səfərinin ölkəmizdə aparılmasında mövcud çətinlikləri əməliyyatda yeni töhfə verəcəyinə əmin olduğunu bildirmişdir. Nazir deməkdir ki, Türkiyə ilə Azərbaycan arasında bütün sahələrdə əməkdaşlıq dinamik inkişaf edir, lakin iqtisadi sahədə əməkdaşlığa dair 23 sənəd imzalanmışdır. Bu sənədlər əlaqələrimizin həqiqi təməlini təşkil edir.

Iqtisadi əməkdaşlıq sahəsində görüşmüş işğardan danışıq S. Mustafayev deməkdir ki, Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft və Bakı-Tbilisi-Erzurum qaz kəmərləri layihələri xüsusən əhəmiyyət kəsb edir. Bu layihələr təkcə ölkəmizin, yox, həm də Avropanın və digər regionların enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında mühüm rol oynayır. Bu yaşlarda ARDNŞ ilə Türkiyənin "Botaş" şirkəti arasında imzalanmış müqavilə Azərbaycan qazının Türkiyəyə və Avropanın digər ölkələrinə satılmasını təmin edir. Ölkəmizin böyük tranzit potensialı vardır. Hazırda çəkilən Bakı-Tbilisi-Qars demir yolu nəqli Türkiyə ilə Azərbaycanı, həm də Avropa ilə Asiyayı birləşdirəcəkdir. Bu gün 1000-dən çox Türkiyə şirkəti Azərbaycan iqtisadiyyatının müxtəlif sahələrində uğurlu fəaliyyət göstərir. 2002-ci ildən bəri bu şirkətlər tərəfindən iqtisadiyyatımıza davamlı sarmayə yatırılır.

S. Mustafayev Azərbaycanın xarici sarmayəçilər üçün cəlb ediciliyini qeyd etmiş, bunun başlıca səbəblərinin mövcud siyasi sabitlik, əlverişli biznes və investisiya mühitini olduğunu vurğulamış, beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən yüksək qiymətləndirilən iqtisadi islahatlar sayəsində qazanılmış uğurlardan danışmışdır. Məlumat vermişdir ki, hazırda Azərbaycan iqtisadiyyatının 75 faizini təşkil edir.

Iqtisadi inkişaf naziri Ermənistanın blokadaya aldığı Naxçıvana Türkiyənin dəstəyini yüksək qiymətləndirmişdir.

S. Mustafayev bildirmişdir ki, son illər Azərbaycan iqtisadiyyatının sürətli inkişafı yeni istiqamətlər açmışdır və yuzlarla Azərbaycan şirkəti xarici ölkələrdə, o cümlədən Türkiyədə çəkiş və müxtəlif sahələrə sarmayə yatırır. Buna misal olaraq ARDNŞ-in Türkiyənin neft-kəmənlərində və Gürcüstanın qaz sahəsində geniş fəaliyyətini göstərmək olar. Yeni gəlmiş, ARDNŞ Gürcüstanda ən iri investör və ən iri vergi ödəyicisidir. Hamı Azərbaycanın, həm də Türkiyənin artan iqtisadi potensialını nəzərə alaraq, hesab edirlər ki, bizi dost olan ölkələrə birgə sarmayə qoymağın, müştəriyə layihələr hazırlamağın, birgə investisiya fondlarının yaradılmasının zamanı çatmışdır. Qeyri-neft sektorunda, o cümlədən kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı, emalı, qablaşdırılması, saxlanması, daşınması, İKT, tranzit daşınması, xidmət, turizm sahələrində əməkdaşlıq və qarşılıqlı səmərə üçün geniş imkanlar mövcuddur.

Türkiyənin dövlət naziri Zəfər Çaqılayan iqtisadi əməkdaşlıq sahəsində böyük potensial olduğunu təsdiq etmişdir. Bildirmişdir ki, Azərbaycan ilə Türkiyə arasında illik ticarət dövriyyəsinin həcmi 5 milyard ABŞ dollarına çatdırmaq mümkündür.

Dövlət nazirinin sözlərinə görə, hazırda azərbaycanlı iş adamları Türkiyəyə 3 milyard dollardan çox sarmayə qoymuşlar. Bu rəqəmin bir neçə dəfə artacağı gözlənilir. Türk iş adamları isə Azərbaycana 6 milyard dollardan çox sarmayə qoymuşlar. Qonaq Azərbaycana səfəri çərçivəsində keçirdiyi görüşlərin çox məhsuldar olduğunu diqqətə çatdırmışdır.

Tədbirdə AzPROMO-nun prezidenti Adil Məmmədov, Azərbaycan-Türkiyə İgğvə Sürəsinin rəhbəri Cengiz Güllü, Naxçıvan MR İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin nümayəndəsi Örnə Novruzov, Azərbaycan Sahibkarlar (İgğvə) Təşkilatının Milli Konfederasiyasının sədri Məmməd Musayev, Türkiyənin İxracatçılar Məclisi direktorunun müavini Bülent Aymen, Azərbaycan İnvestisiya Şirkətinin icraçı direktoru Ötən İsayev və başqaları çıxış etmişlər.

Biznes forumu çərçivəsində ikitərəfli görüşlər keçirilmişdir.

AzarTAc

Nahçıvan'a doğalgaz hattı çəkildikten sonra yeni hattın kullanılacağı hakkında bilgi verilmiştir. Hattın çekiliş harçları SOCAR tarafından karşılanacaktır. Bu haberi Türkiye imajı açısından tarafsız olarak değerlendirebiliriz.

Gazetenin 22 Ağustos 2009 tarihli, 185(5289) numaralı (s.4) sayısında yayımlanan habere göre doğalgaz fiyatı ile ilgili Türkiye ile Azerbaycan arasında anlaşmazlıklar çözülmeye başlamıştır. Türkiye'nin enerji ve doğal kaynaklar bakanı Taner Yıldız konuşmasında söylemiştir: "Bölgede durum hızla değişiyor. Hareket etmek zamanıdır. Sorunun çözümünün engellenmesi her iki ülke için hoşnutsuzluklara neden olabilir. Böyle olursa her bir taraf kendi çıkarlarını düşünmeye başlayacaktır. Zira biz yeni tekliflere cevap bekliyoruz". Türkiye'nin Ermenistan'la sınırları açması sonrası enerji fiyatlarını değiştiren Azerbaycan'a karşı tehdit içeren bu mesajı Türkiye imajı açısından olumsuz olarak değerlendirebiliriz.

Azərbaycan qəzetəsinin 29 Temmuz 2010 tarixli, 162(5563) nömrəli (s.1) sayısında Azərbaycan-Türkiyə işadamları forumunun gerçəkləşdirildiyi haqqında xəbər yayımlanmışdır. Habərə görə foruma katılan Azərbaycan Cümhuriyyəti İqtisadi inkişaf naziri Şahin Mustafayev Azərbaycan`la Türkiyə arasında sadəcə iqtisadi sahədə 23 anlaşmanın var olduğunu bildirmiş, BTC, BTE kimi enerji layihələri iqtisadi münasibətlərin inkişafında önəm daşıdığını dilə gətirmiş, SOCAR və BOTAŞ arasında imzalanmış yeni qaz satışı anlaşması, Nahçıvan`a qaz xətti çəkilməsi, BTK dəmiryolu xətti layihəsinin gündəmə gəlməsini ikili münasibətlərin əsas xətləri olaraq xatırlatmışdır. Gündəmə 1000`dən çox Türkiyə şirkətinin Azərbaycan iqtisadının müxtəlif sahələrində uğurlu fəaliyyət göstərdiyini bildiren Mustafayev, 2002`dən etibarən bu şirkətlərin ölkə iqtisadına böyük investisiyalar etdiklərini bildirmişdir. Azərbaycan iqtisadiyyatı Güney Qafqaz iqtisadının %75 hissəsinə malikdir. Azərbaycan`la Türkiyə arasında illik ticarət dövriyyəsi 5 milyard dollaradır. Halen Azərbaycanlı işadamları Türkiyə iqtisadına 3 milyardan çox investisiya etmişdir. Türkiyənin Azərbaycan`dakı investisiyaları isə 6 milyard civarındadır. Xəbər Türkiyənin Azərbaycan`da investisiya etməsi üçün olumlu olaraq qiymətləndirə bilər.

Azərbaycan qəzetəsinin 14 Kasım 2010 tarixli, 252(5653) nömrəli (s.10) sayısında 11 il əvvəl AGİT`in İstanbul Zirvəsi`ndə beş ölkə başçısının iştirakı ilə BTC`ni qurduğu 18 Kasım 1999 tarixli anlaşma xatırlanmışdır. "Ham petrolin

BTC qarşısında "yaşıl işıq" yandıran saziş

Bu sənəd 11 il əvvəl ATƏT-in İstanbul zirvə toplantısında beş ölkə başçısı tərəfindən imzalanmışdı

BTC-nin yaranma tarixində vitse-prezidentlər, gənclər, qadınlar, onlardan biri də 1999-cu il noyabrın 18-dir. Həmin gün ATƏT-in İstanbul zirvə toplantısında "Ham neftin Azərbaycan Respublikası, Gürcüstan Respublikası və Türkiyə Cümhuriyyəti əraziləri ilə Bakı-Tbilisi-Ceyhan axar xəttinə bərabər vəsaitlə qayd edilmişdir" sənədi imzalandı. Bu sənədə sənəddən üç ölkənin dövlət başçıları ilə yanaşı, AİS və Qazaxıstan prezidentləri də imza etdilər.

Bundan bir il əvvəl, 1998-ci il oktyabrın 19-da BTC-nin tikintisi ilə bağlı "Ankara bəyannaməsi" imzalanmışdı. İstanbul zirvə toplantısında beş ölkənin prezidentlərinin iştirakı ilə imzalandı. Bu sənəddə "Əmin müqaviləsi" adlı sənədin Azərbaycan üçün mühüm tarixi əhəmiyyət kəsb etdiyi ikinci sənəd idi.

Qeyd edilib ki, BTC-nin tikilməsi üçün Azərbaycanın və Türkiyənin iştirakı zərurətində "Əmin müqaviləsi"nin real nəticələr verməsindən irəlilənilməlidir. 1997-ci ilin noyabrında "Cənub qazı" formasında ikinci neft anlaşması, Qazaxıstan "Əmin müqaviləsi" yataqlarının inkişafı ilə bağlı və hesabatlı idarə ilə əlaqəli yeddi Baku-Novorossiysk və Bakı-Supsa axar sistemlərinin qur

cü get-gedə artan həcmi üçün kifayət deyildi. Daha əvvəlki zamanlarda tikilməsi zərurətini ortaya qoydu. Bununla bağlı ulu öndər Heydər Əliyev hələ keçən əsrin 90-cı illərin ortalarında ölkənin düzün və uzadıqdan qaynaqları vətən. Bu Bakı-Tbilisi-Ceyhan axar xəttinə investisiya qoymaq üçün iradəsi deyildi. 2002-ci il sentyabrın 18-də, Səngəçal terminalında BTC-nin tamamilə qayd olunmuşumillili lider deməkdir. "Bakı-Tbilisi-Ceyhan boru xəttinin əməliyyatı qayd olmaqla, Azərbaycanın enerji potensialı artırılacaq. Bəzi davamlıdır, çox idi. Zamanla, qayd olmaqla investisiya qoyuldu. Ancaq bunların hamısı əsas

sız oldu. Biz az işləmişdik. Bu yaxın vaxtlarda İstanbulda "Uç dənizin əfsanəsi" adlı konfrans keçirildi. Orada əfsanə haqqında söhbət gəldi. Mən orada iştirak etdim, dedim, siz burada əfsanədən danışsınız, amma mən sizə demək istəyirəm ki, bu, səy deyil, az dəniz - Xəzər dənizi, Qara dəniz. Aralıq dənizi birləşdirən deyil. Bunu birləşdirən deyil. Türkiyə, Gürcüstan, Azərbaycan, onların həyata keçirdikləri bu layihə və Amerika Birləşmiş Ştatlardan bu məqsəllə əlaqəli dəstəyi olmalıdır. Ona görə xeyaldən gerçəkləşməyə gəlməlidir.

BTC-nin inkişafının layihənin gerçəkləşməsi əlaqəli müqaviləsi bundan sonra da sənəddir. Lakin BTC uzadıqdan sonra

dünyamız bir layihə olduğu üçün bütün bu məqsəllərə nail olmaq qətiyyəti var.

Ulu öndər əmin deyən beş ölkənin Azərbaycan neftini dünya bazarlarına çıxarmaq üçün 1,2 milyon baredir. Hələlik o, hər gün 850 min barel neft daşıyır.

Hazırda Kəmbərli Xəzərin Azərbaycan sektorunda "Azərbaycan-Güney" yataqlarının neft və "Şahdəniz" kəndəməni qazıdır. Bu ilin iyul ayında yeni neft sazişi imzalandı. Sənəddə Azərbaycan nefti də nəql olunur. BTC-nin, həmçinin, Qazaxıstanın "Tengiz" yataqlarının neftini daşımaq bəhrədə də iştirakı var.

"Azərbaycan"

Azerbaycan, Gürcistan ve Türkiye Cumhuriyetleri arazileri ile Bakü-Tiflis-Ceyhan temel ihraç boru hattıyla nakledilmesi hakkında” Anlaşma bu üç ülkenin cumhurbaşkanlarının yanısıra ABD ve Kazakistan cumhurbaşkanları tarafından da imzalanmıştı. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

2.3. 2007-2010 YILLARI ARASINDA AZERBAYCAN

MEDYASINDA ASKERİ-GÜVENLİK HABERLERİ

Azerbaycan gazetesi`nin 10 Ocak 2007 tarihli, 3(4520) numaralı (s.3) sayısında Azerbaycan İçişler bakanı Ramil Usubov`un liderliğindeki temsilcilerin Türkiye`yi ziyaret ettiği ve Türk İçişler bakanı Abdulkadir Aksun`la görüştüğü hakkında haber yayımlanmıştır. Habere göre, Usubov Azerbaycan ve Türkiye`nin dost ve kardeş ülke olduğunu bildirmiş, ziyaretin amacının dünyada ulusötesi ve organize suçların arttığı bir küresel ortamda halklarımızın güvenliği, barışı korumak, bu alanda 10 yıldan fazladır ki devam eden bilgi paylaşımını daha da geliştirmek olduğunu ifade etmiştir. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Gazetenin 12 Ocak 2007 tarihli 5(4522) numaralı (s.4) sonraki sayısında ise Usubov`un Türkiye`nin Bursa şehrinde Azerbaycan`ın ulusal lideri Haydar Aliyev adına salınmış “Azerbaycan-Türkiye dostluk parkı”nı ziyaret ettiği, parkın resmi açılış töreninin ise aynı yıl 10 Mayıs tarihinde, Aliyev`in doğum gününde gerçekleştirileceği bildirilmiştir. Ziyaret sırasında Aksun, 1994`de imzalanmış protokolün tüm başlıklarının başarılı şekilde hayata geçirildiğini açıklamış, gelecekte iki ülke arasında askeri-güvenlik alanında ilişkilerin daha da gelişeceğini umut ettiğini söylemiştir. Daha sonra TOFAŞ otomobil fabrikasını

ziyaret eden bakanlara fabrika direktörü Ali Pan bildirmiştir ki, bu otomobiller 1991`den itibaren Azerbaycan`a ihraç olunuyor. Özellikle Azerbaycan polisleri bu otomobilleri kullanıyor. Son 2 yılda 1300 böyle otomobil Azerbaycan`a ihraç olunmuştur. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 6 Şubat 2007 tarihli, 25(4542) numaralı (s.5) sayısında Azerbaycan`ın savunma bakanı Sefer Abiyev`in Türk Silahlı Kuvvetleri Baş Karargah reisi, ordu generali Yaşar Büyükkant`ın daveti ile Türkiye`yi ziyaret ettiği ve Cumhurbaşkanı Ahmet Nejat Sezer, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, müdafaa bakanı Vecdi Gönül ve Baş Karargah reisi, ordu generali Yaşar Büyükkant`la görüşlerinin yapılacağı hakkında haber yayımlanmıştır. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 8 Şubat 2007 tarihli, 27(4544) numaralı (s.5) sayısında Abiyev`in Türkiye ziyaretinin bittiği, ziyaret zamanı Abiyev`in Türkiye Hükümeti Başkanı, yani Başbakan Erdoğan`la görüştüğü, Erdoğan`ın 7 Şubat`ta Tiflis`e ziyaret ederek Azerbaycan ve Gürcistan liderleri ile birlikte Kars-Ahalkalaki-Tiflis-Bakü demiryolu hattı ile ilgili belgenin imzalayacağını açıkladığı hakkında haber yayımlanmıştır. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 18 Şubat 2007 tarihli, 36(4553) numaralı (s.8) sayısında İstanbul`da İngiltere ve Yahudi tesislerine karşı iki kanlı terör olayının yaşandığı ve bu terörü gerçekleştirmekte suçlanan 7 kişinin müebbet hapis cezasına tabi tutulduğu hakkında haber yayımlanmıştır. Haberi Türkiye imajı açısından tarafsız olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 27 Şubat 2007 tarihli, 43(4560) numaralı (s.2) sayısında yayımlanan habere göre 26 Şubat tarihinde Türkiye Silahlı Kuvvetleri Baş Karargahı`nın 2. reisi, ordu generali Ergin Saygun ve

diğer temsilciler Azerbaycan`a ziyaret yapmış, ziyaret sırasında Azerbaycan`ın savunma bakanı, general-polkovnik Sefer Abiyev`le görüşmüş, Azerbaycan`ın Avrupa güvenlik kuruluşlarına integrasyonu, NATO ile işbirlik planları, Güney Kafkasya bölgesinin askeri-siyasi durumu ve Ermenistan`ın bölgedeki işgalci politikasının devam ettirilmesi, en önemlisi ise Azerbaycan-Türkiye askeri işbirliğinin perspektifleri gibi konularda müzakereler yapılmış ve iki ülke arasında askeri işbirliğin gelişimini öngören belgeler imzalanmıştır. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 7 Mart 2007 tarihli, 50(4567) numaralı (s.1) sayısında Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev`in Türkiye Kara Kuvvetleri Komutanı İlker Başbuğ`un liderliğindeki temsilcileri kabul ettiği ve Azerbaycan-Türkiye arasında askeri işbirliğinin gelecek perspektiflerinin görüşüldüğü hakkında haber yayımlanmıştır. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Gazetenin aynı sayısında (s.2) yayımlanan diğer bir habere göre, 6 Mart tarihinde Azerbaycan`ın savunma bakanı Sefer Abiyev`le görüşen Başbuğ, Türkiye`nin bundan sonra da Azerbaycan`ın silahlı kuvvetlerinin gelişimine yardım edeceğini açıklamıştır. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

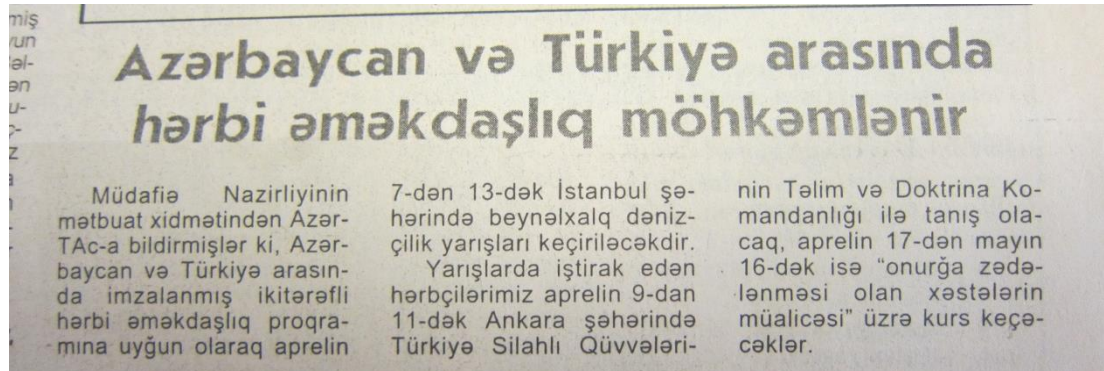
Azerbaycan gazetesinin bir sonraki 8 Mart 2007 tarihli, 51(4568) numaralı (s.4) sayısında yayımlanan habere göre Ulusal Güvenlik Bakanı Eldar Mahmudov, Türkiye`nin Azerbaycan`a atanmış yeni Büyükelçisi Hüseyin Avni Karşlıoğlu ile görüşmüştür. Görüşte iki ülkenin özel hizmet organlarının küresel terörle mücadele, yasadışı uyuşturucu ticareti, yasadışı göç ve diğer alanlarda ortak faaliyeti ve işbirliğinin geliştirilmesinin önemi vurgulanmıştır. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 11 Ocak 2008 tarihli, 5(4816) numaralı (s.5) sayısında Türkiye Cumhurbaşkanı Abdullah Gül`ün Irak`ta PKK`ya karşı operasyonlar hakkında bilgi verdiği ile ilgili haber yayımlanmıştır. Bu operasyonların Irak`ın istikrarı için yapıldığı dile getirilmiştir. Beyaz Ev`de Amerikalı mevkidaşı George Bush`la görüşen Gül, PKK`nın her iki devlet açısından ortak bir düşman olduğunu ve her iki devleti bu konuda müşterek çalıştığını söyledi. Türkiye`nin stratejik tarafdaş olduğunu söyleyen Bush, ABD ile Türkiye arasındaki ilişkilerin öneminden bahsederek PKK konusunda Türkiyenin yanında olduklarını açıkladı. NATO`da ABD`den sonra en büyük ikinci orduya sahip olan Türkiye 2007 yılı son baharda Irak`la sınıra 100 binden fazla asker toplamış ve Irak Kürdistanı`nda büyük çapta operasyona başlamıştı. ABD o zaman Ankaranın operasyonlardan vaz geçmesini, bu operasyonların Irak içerisinde istikrarın bozulacağı gerekcesiyle durdurmasını Ankara`dan istemişti. Bu haberi Türkiye imajı açısından tarafsız olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 13 Şubat 2008 tarihli, 33(4844) numaralı (s.2) sayısında 12 Şubat tarihinde Azerbaycan Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı`na bağlı İçişleri Birlikleri ile Türkiye Genelkurmay Başkanlığı arasında İçişleri Birlikleri askerlerinin Türkiye kara piyade kuvvetlerinin Yüksek Askeri Okullarında eğitim alması ile ilgili eğitim ve öğretimle bağlı anlaşma imzalanması hakkında haber yayımlanmıştır. Habere göre Türkiye Jandarm Kumandanlığı ile Azerbaycan İçişleri Birlikleri Baş Kumandanlığı arasında karşılıklı işbirliği hakkında ilk protokol 1997 yılında imzalanmıştı. O zaman Azerbaycanın 200`den fazla askeri memuru Türkiye`nin askeri okullarında eğitim almaya gönderilmişti. Bu haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azərbaycan qəzetəsinin 1 Mart 2008 tarixli, 48(4859) nömrəli (s.7) sayında Türkc Ordusu`nun Kuzey İrak`ta yaptığı operasyonlarla ilgili haber yayımlanmışdır. Habere göre Türkc Silahlı Kuvvetleri`nin Kuzey İrak`ta yaptığı operasyonlar sona ermişdir. PKK ilə savaşlarda 240 terörist öldürölmüş, 27 Türkc askeri isə şəhit olmuşdur. Ayrıca sınır bölgələrində teröristlərdən koruma yetkisi olan sivil nüfustan 6 kişi hayatını kaybetmişdir. Askeri operasyonlar yapıldıktan bugüne kadar terörist kamplarından ve onların barındığı mağaralarda 29 silah deposu, 38 havan topu, 11 iletişim istasyonu bulunmuşdur. Türkc Askeri Kuvvetleri ve topçularının 517 hədəfi imha ettikləri bilgileri verilmektedir. Teröristlər tam imha edilməse bile, operasyonlar sonucunda Kuzey İrak artıkc Türkiyə için güvenli bölgeyə döndüşdüğü belirtiliyor. Bu haber Türkiyə imajı açısından tarafsız bir haber olaraq değerlendirebiliriz.

Azərbaycan qəzetəsinin 5 Nisan 2008 tarixli, 70(4881) nömrəli (s.1) sayında Azərbaycan Cümhurbaşkanı İlham Aliyev`in NATO zirvesi çərçevesində bir kaç devletin cümhurbaşkanları ilə görüştüğü hakkında haber yayımlanmışdır. İ.Aliyev Romanya başkenti Bükreşte gerçəkəştirilən NATO Zirvesi çərçevesində ABD Cümhurbaşkanı George W. Bush, Rusya Cümhurbaşkanı Vladimir Putin, Türkiyə Cümhurbaşkanı Abdullah Gül, ayrıca NATO Genel Sekreteri Jaap de Hoop Scheffer ilə görüşmüşdür. Bu haberi Türkiyə imajı açısından tarafsız olaraq değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 8 Nisan 2008 tarihli, 72(4883) numaralı (s.7) sayısında Azerbaycan Savunma Bakanlığı tarafından yapılan açıklama yayımlanmıştır. Habere göre Azerbaycan ve Türkiye arasında imzalanmış karşılıklı askeri işbirliği programına uygun olarak 7-13 Nisan tarihlerinde İstanbul`da uluslararası denizcilik yarışmaları hayata geçirilecektir. Yarışmada bulunan askerler 9-11 Nisan Ankara`da Türk Silahlı Kuvvetleri`nin Eğitim ve Öğretim Kumandanlığı ile tanışacak, 17 Nisandan 16 Mayıs`a kadar ise “omurga travmaları olan hastaların tedavisi” üzere kurs geçecektir. Bu haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 11 Nisan 2008 tarihli, 75(4886) numaralı (s.2) sayısında Azerbaycan Savunma Bakanlığı`nın yaptığı açıklama yayınlandı. 10 Nisan 2008`de Azerbaycan Savunma Bakanı Korgeneral Sefer Abiyev Türkiye Cumhuriyeti Silahlı Kuvvetlerinin Azerbaycan`da ziyaretde bulunan delege başkanı Selahattin Kısacık ile görüştü. Görüşme zamanı karşılıklı askeri işbirliği mevzusunda müzakere yapılmıştır. Türk Silahlı Kuvvetlerinin delegesi 11 Nisan`da Azerbaycan`da bulunan askeri eğitim okullarıyla ilgilenecektir. Bu haberi Türkiye imajı açısından olumlu bir haber olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 6 Ocak 2009 tarihli, 2(5106) numaralı (s.1) sayısında Azerbaycan`ın askeri gücünün günü-günden daha da arttığı hakkında haber yayımlanmıştır. Haberde Azerbaycan`ın askeri gücünün artmasında önemli strateji partnerlerinin de büyük rolü olduğu vurgulanmaktadır. Nitekim Türkiye`nin askeri-sanayi kompleksleri ile ilgili şirketlerle, örneğin “Roketsan” şirketi ile işbirliği ilişkileri kurulmakta ve geliştirilmektedir. Bu şirketle Azerbaycan`ın Müdafaa Bakanlığı terkinde bulunan “İklim” Bilim-Üretim Müessesesi arasında

elde olunan anlaşmaya göre 2009`dan itibaren 107 millimetre ve 122 millimetre çapında çoklüleli raketatar silah sisteminin ortak üretimi hayata geçirilmeğe başlanması öngörülmüştür. TR-107 ve TRB-107 adlı iki savaş başlıklı roketlerle 11 km uzaklıktaki hedefleri mahvetmek mümkündür. Bundan başka Türkiye`nin “Aselsan” şirketi ile de askeri-güvenlik alanında işbirliği yürütülmektedir. Müdafaa Sanayi Bakanı Yaver Camalov`un sözlerine göre 2009`dan itibaren Azerbaycan pilotsuz uçak üretimine de başlayacaktır. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 7 Şubat 2009 tarihli, 29(5133) numaralı (s.4) sayısında yayımlanan habere göre Türkiye Bakanlar Kurulu Türkiye ve Azerbaycan`ın Müdafaa bakanlıkları arasında 14 Mart 2008`de imzalanmış “Azerbaycan Yüksek Askeri Havacılık Okulunda eğitim-öğretim yardımı hakkında” Protokolü onaylamıştır. Haberi Türkiye imajı açısından tarafsız olarak değerlendirebiliriz.

2.4. 2007-2010 YILLARI ARASINDA AZERBAYCAN

MEDYASINDA SOSYAL-KÜLTÜREL HABERLER

Azerbaycan gazetesinin 24 Ocak 2007 tarihli, 14(4531) numaralı (s.1) sayısında Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında sosyal müdafaa alanında işbirliği hakkında 17 Temmuz 1998 tarihinde Ankara`da imzalanmış Anlaşmaya değişikliklerin yapılması ile ilgili Ek Anlaşmanın onaylanması hakkında haber yayımlanmıştır. Habere göre Ek Anlaşma 18 Eylül 2006 tarihinde Bakü`de imzalanmıştır. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 17 Şubat 2007 tarihli, 35(4552) numaralı (s.4) sayısında Türkiye'nin Azerbaycan'daki Büyükelçisi Hüseyin Avni Karşlıoğlu'nun Azerbaycan'daki yüksek eğitim kuruluşlarını (üniversiteleri) ziyaret ettiği, eğitim alanında işbirliğinin geliştirilmesine özel dikkat ayırdığı ve Türkiye'de önemli sayıda Azerbaycanlı öğrencilerin eğitim aldığını belirterek bu alanda ilişkilerin iyi olduğunu, gelecekte daha da geliştirilmesi gerektiğini bildirdiği hakkında haber yayımlanmıştır. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin bir sonraki 25 Şubat 2007 tarihli, 42(4559) numaralı (s.5) sayısında Hocalı soykırımının 15. yıldönümünün anımı olarak Ankara'da kitlevi bir miting yapıldığı, miting katılımcılarının Hocalı katliamını TBMM tarafından soykırım olarak tanınması talebi hakkında haber yayımlanmıştır. Mitingin sonunda Hocalının soykırım olarak tanınması ile ilgili TBMM'ye ve BM'e müracaat kabul edilmiştir. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 1 Mart 2007 tarihli, 45(4562) numaralı (s.2) sayısında yayımlanan habere göre Türkiye-Azerbaycan parlamentolararası dostluk grubunun başkanı, Ankara milletvekili Haluk İpek, TBMM'nin geniş toplantısında Hocalı soykırımının 15. yıldönümü ile ilgili konuşma yapmış, Hocalı soykırımının Ermeniler tarafından Türklere karşı yapılan ilk katliam olmadığı, Mart 1918'de Bakü'de, Ağusyos 1919'da Nahçıvan ve Şerur'da, Mayıs 1920'e İrevan'da, Nisan 1920'de Ordubad'da da böyle katliamlar yapıldığını bildirmiş, ortak şekilde propoganda yapılarak dünya kamuoyunun bilgilendirilmesi gerekliliğini vurgulamıştır. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Gazetenin aynı sayısında (s.6) Türkiye'nin Iğdır valisi'nin beyanlarla Hocalı'yı soykırım olarak değerlendirdiği hakkında haber yayımlanmıştır. Bu haberi de Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesi'nin 10 Mart 2007 tarihli, 52(4569) numaralı (s.1-2) sayısında Dünya Azerbaycan ve Türk diaspor teşkilatları başkanlarının I. Forumunda Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev ve Türkiye Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın nutukları yayımlanmıştır. Aliyev, kendi konuşmasında Türkiye-Azerbaycan birliğinin çok güçlü olduğunu, halklarımızın hayatında

bu birliğin büyük önem taşıdığını bildirmiştir. Azerbaycan ve Türkiye'nin katılımıyla gerçekleştirilen bir sıra projeler, özellikle BTC, BTE ve BTK projelerine vurgu yapan Aliyev, iki ülke arasında kardeşlik ilişkilerin daha da geliştirilmesinin önemli olduğunu bildirmiştir. Erdoğan da benzer konuşma yaparak aynı zamanda Türkiye ve Azerbaycan'ın en zor dönemlerde birbirinin yanında olduğunu bildirmiş, 1918'de Nuru Paşa'nın komutanlığı ile Türk Kafkas İslam Ordusu'nun Bakü'nü yabancı işgalcılardan azad etmesi, Atatürk'ün ulusal istiklal mücadelesinde ise Azerbaycanlıların yardımcı olduğunu hatırlatmış, Türkiye-Azerbaycan kardeşliğinin ebedi ve sarsılmaz olduğunu

söylemiştir. Haberi Türkiye imajı açısından oldukça olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesi'nin 20 Mart 2007 tarihli, 60(4577) numaralı (s.8) sayısında Türkiye Petrolleri A.O (TPAO) şirketi Azerbaycanlıları Novruz bayramı ile ilgili tebrik etmiştir. Bu Türk şirketinin Azerbaycan halkının özel gününe saygı ile yaklaştığını gösteren bir haber olarak Türkiye imajı açısından olumlu değerlendirilebilir. Genel olarak 2007-2010 yıllarında Azerbaycan gazetesinin tüm sayılarını gözden geçirirken TPAO şirketinin Azerbaycan halkını birçok ulusal bayramlarla, özellikle Ramazan bayramı, 9 Mayıs-faşizm üzerinde zafer günü, 28 Mayıs-Cumhuriyet günü, 26 Haziran-Silahlı Kuvvetler Günü ile ilgili tebrik ettiğini görebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 21 Mart 2007 tarihli, 61(4578) numaralı (s.5) sayısında Türkiye'nin Azerbaycan'daki Büyükelçisi Hüseyin Avni Karşlıoğlu'nun Hırdalan'da geçici olarak meskunlaşmış mültecilere bayram hediyeleri apardığı hakkında haber yayımlanmıştır. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 29 Mart 2007 tarihli, 64(4581) numaralı (s.5) sayısında yer verilen habere göre Azerbaycan'daki Atatürk Merkezi desteğiyle TRT'nin Bakü temsilcisi Abdulhamit Avşar'ın "Türkiye'nin istiklal savaşında Azerbaycan türkleri" isimli kitabı yayımlanmıştır. Avşar, kitabında Soğuk Savaş yıllarında Türkiye tarihçiliğinde Azerbaycan'a çok az yer verildiğinden teessüflenerek özellikle 1990'dan sonra iki ülke arasında ilişkilerin geliştirildiğini, bu nedenle Türk tarihçiliğinde Azerbaycanlılar hakkında daha geniş bir bilgi edinmesi gerektiğini bildirmiştir. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 6 Mayıs 2007 tarihli, 97(4614) numaralı (s.4) sayısında Türkiyeli doktor ve medyacılara Azerbaycan'ın farklı bölgelerine ziyaret ederek mültecilerle görüşeceği ve onlara ilkin tıbbi yardım ve muayene hizmetleri verecekleri hakkında haber yayımlanmıştır. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 12 Mayıs 2007 tarihli, 102(4619) numaralı (s.3) sayısında Ankara'da ulusal lider Haydar Aliyev'in doğum gününün 84. yıldönümü törenlerinin gerçekleştirildiği, birçok haber ajanları aracılığıyla, özellikle "Yeni Çağ" televizyonunda 10 Mayıs tarihinde H.Aliyev hakkında geniş program yapıldığı hakkında haber yayımlanmıştır. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 13 Mayıs 2007 tarihli, 103(4620) numaralı (s.6) sayısında yayımlanan habere göre her yıl Mayıs ayında Türkiye, Eskişehir'de gerçekleştirilen Yunus Emre günlerine Azerbaycanlı bilim adamları ve tarihçileri de katılmıştır. Haberi Türkiye imajı açısından tarafsız olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 20 Mayıs 2007 tarihli, 109(4626) numaralı (s.3) sayısında Azerbaycan Türkiye dostluğunun sağlam temeller üzerinde kurulduğu başlığıyla bir haber yayımlanmıştır. Habere göre bir gün önce Atatürk Merkezi'nde Türkiye Cumhuriyeti kurucusu, yenilmez sarkarda Mustafa Kamal Paşa Atatürk'ün 19 Mayıs tarihinde doğum günü ile ilgili anım töreni gerçekleştirilmiştir. 1921'de Atatürk'ün Azerbaycan hakkında söyledikleri: "Azeri türklerinin derdi bizim derdimiz, onları sevinçleri bizim sevincimizdir". Bu fikir daha sonra Haydar Aliyev tarafından benimsenerek Azerbaycan ve Türkiye için: "Biz bir millet, iki

devletiz” kelimesini kullanmıştır. Haberi Türkiye imajı açısından pek olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 23 Mayıs 2007 tarihli, 111(4628) numaralı (s.1) sayısında Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev`in Türkiye`nin İstanbul ilinin Sarıyer ilçe belediyesi başkanı Yusuf Tülün`ün liderliğindeki temsilcileri kabul ettiği hakkında haber yayımlanmıştır. Bu haberin ardınca ise Türkiye`nin başkenti olan Ankara ilinin Keçiören ilçesi kadınlarının inisiyatifi ile Belediye Meclisi tarafından bu bölgede salınan yeni parka İlham Aliyev`in annesi, Haydar Aliyev`in eşi Zarife Aliyeva`nın ismi verildiği hakkında haber yer almıştır. Bu haberleri Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 26 Mayıs 2007 tarihli, 114(4631) numaralı (s.11) sayısında Ankara`da Azerbaycan ve Türkiye`nin çalışma ve sosyal müdafaa bakanlıkları arasında ortak daimi komisyonun 4. oturumu hakkında haber yayımlanmıştır. Azerbaycanlı temsilciler Türkiye Cumhurbaşkanı Ahmet Nejat Sezer tarafından da kabul edilmiştir. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin aynı sayısında (s.5) Türkiye`deki araştırmacıların Ermenilerin daha bir yalanını ortaya çıkardıkları hakkında haber yayımlanmıştır. Habere göre Mardin ilindeki Nusaybin kasabasında bulunan kitlevi mezarlığın Ermenilere ait olmadığı Türk ve İsveç bilim adamları tarafından ortaya çıkarılmıştır. Belli olmuştur ki, bu mezarlıklardaki insan kalıkları ve eşyalar 257-597 yıllarındaki Roma İmparatorluğu`na aittir. Haberi Türkiye imajı açısından tarafsız olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 25 Temmuz 2007 tarihli, 162(4679) numaralı (s.1) sayısında Haydar Aliyev Fonu`nun mali desteği ile Türkiye`nin Kars Kafkas Devlet Üniversitesi`nde Haydar Aliyev eğitim merkezinin

açılması hakkında haber yayımlanmıştır. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 16 Ağustos 2007 tarihli, 181(4697) numaralı (s.5) sayısında “Türkiye-Azerbaycan kardeşliği okulu”nun inşa edildiği hakkında haber yayımlanmıştır. Habere göre bu okul “Palmali” şirketler grubunun mali desteğiyle Türkiye`nin Erdahan ilinde inşa edilmekte ve Ağustos`un sonlarında inşasının tamamlanması beklenmektedir. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 10 Ocak 2008 tarihli, 4(4815) numaralı (s.2) sayısında Ceyhan şehrinde Türkiye-Azerbaycan parkında bulunan Bakü kafesinin açılmasıyla ilgili haberi yayımladı. “Bakü” kafesi 9 Ocak tarihinde “Haydar Aliyev” tankerine petrol vurulması sebebiyle Ceyhanda bulunan Azerbaycanlı delege üyelerinin katılımıyla gerçekleşti. Ceyhan belediyesi Başkanı Hüseyin Sözlü Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattının açılması sebebiyle 2006 yılında Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Türkiye Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan`ın bura geldiğini ve 11 bin metre kare alanda parkın açılmasında bulunduğunu açıkladı. Azerbaycan Cumhurbaşkanı Yönetici Dairesinin Sosyal-Ekonomik Meseleler Şubesi Başkanı Ali Hasanov törende konuşma yaparak Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattının kullanıma girmesiyle Ceyhan limanının dünya ekonomisinde önemli rolünden bahsetmiştir. Daha sonra konuşma yapan Yeni Azerbaycan Partisi Başkan Yardımcısı Azerbaycanla Türkiye arasında ilişkilerin kardeşlik ilişkisi olduğunu vurgulamış, Türkiye Cumhuriyeti Bayındırlık ve İskân Bakanı Faruk Hafız Özak Bakü-Tiflis-Ceyhan, Bakü-Tiflis-Erzurum ve Bakü-Tiflis-Kars projelerinin iki ülke arasında bulunan kardeşlik ilkelerini daha da artırdığını açıklamıştır. Bu haberi Türkiye imajı açısından olumlu bir haber olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesi`nin 26 Ocak 2008 tarihli, 18(4829) numaralı (s.4) sayısında Türkiye`de turist olarak bulunan Azerbaycanlılar hakkında istatistiksel bilgiler yayınlamıdı. Türkiye İstatistiksel Enstitüsü verilerine göre 2007 yılında Azerbaycan Türkiye`ye en çok ziyaret yapan devletler içerisinde beşinci devlet statüsünü taşımaktadır. 2007 yılında toplam 23,3 milyon turist gelmiş ve bu rakam bir önceki yıldan 3,6 milyon daha fazla olmuştur. Türkiye`ye en çok sefer yapan ülkeler içerisinde Azerbaycan, Almanya, Bulgaristan, İran, Rusya, Gürcistan, Yunanistan, İngiltere ve diğer ülke vatandaşları olmuştur. Bu haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 8 Şubat 2008 tarihli, 29(4840) numaralı (s.8) sayısında yayımlanan habere göre 6 Şubat`ta yapılan TBMM oturumunda kabul edilen kanun gereği üniversitelere kapalı şekilde girme yasağı kaldırılmıştır. Bu karar Türkiye`nin bir çok kuruluşlarında, özellikle Cumhuriyet Halk Partisi tarafından iyi karşılanmamış ve bu kanun tasarısının layik eğitim prensiplerine aykırı olduğu belirtilmiştir. Kanun tasarısı aleyhinde bulunanlar genellikle askeri memurlar, avukatlar ve üniversite öğretmenleridir. Kanun tasarısı tarafdarı iktidarda bulunan AKP`yle birlikte Milliyetçi Hareket Partisi olmuştur. Bu haberi Türkiye imajı açısından tarafsız bir haber olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 1 Kasım 2008 tarihli, 244(5055) numaralı (s.5) sayısında yayımlanan habere göre ABD`de ATİB yönetim kurulu başkanı Ahmed Erentok`un tesisciliği ile Azerbyacan-Türkiye-Amerika Fonu (ATAF) kurulmuştur. Merkezi Vaşington`da bulunan Fonun amacı Azerbaycan ve Türkiye şirketlerinin ABD`de lobiciliğini hayata geçirmek ve onlara gerekli hukuki yardım etmektir. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 30 Ocak 2009 tarihli, 22(5126) numaralı (s.6) sayısında Türkiye'nin Azerbaycan'daki Büyükelçisi Hulusi Kılıç'ın diğer temsilcilerle birlikte Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Sosyal Müdafaa Fonu'nu ziyaret ettiği ve Azerbaycan'ın sosyal müdafaa sistemi ile tanış olduğu hakkında haber yayımlanmıştır. Haberde hem de 2009-2015 yıllarında Azerbaycan'da sigorta-emeklilik sisteminin gelişimi hakkında Devlet Programının onaylandığı, aynı zamanda Azerbaycan ve Türkiye Cumhuriyetleri Hükümetleri arasında emeklilik teminatı alanında işbirliği anlaşmasının varlığı hakkında bilgi verilmiştir. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 26 Şubat 2009 tarihli, 45(5149) numaralı (s.1) sayısında yayımlanan habere göre bundan bir gün önce TBMM'de Hocalı soykırımı ile ilgili dinlemeler yapılmış, Hocalı soykırımı kınanmış, birsıra milletvekilleri soykırımın dünya parlamentolarında gündeme gelmesi ve Ermenistan'ın Azerbaycan'da işgal ettiği topraklardan geri çekilmesi, 1 milyon civarı mültecinin topraklarına geri dönmesi gerektiği gibi fikirler seslendirilmiştir. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz. Gazetenin aynı sayısında (s.8) yayımlanan diğer bir habere göre Türkiye başkenti Ankara'nın Keçiören belediyesi 2005'de Hocalı katliamını soykırım olarak tanımıştır. Bu, Türkiye'de Hocalı soykırımının ilk tanınması olarak nitelendirilebilir. Belediye kararında aynı zamanda Ermenistan'ın Azerbaycan'da işgal ettiği %20 topraklardan geri çekilmesi gerektiği vurgulanmış, katliam kurbanlarının hatırasının yaşatılması için Hocalı anıt levhasının yapılması gerektiği belirtilmiş ve bu levha 9 Mart 2005'de açılmıştır. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesi`nin 7 Nisan 2009 tarihli, 72(5178) numaralı (s.3) sayısında Azerbaycanlı aydınların Türkiye aydınlarına müracaatı yayımlanmıştır. Türkiye`nin Ermenistan`la sınırlarını açacağı haberi kamuoyuna yayıldıktan sonra gelen bu müracaatta Türkiye`nin her zaman Kafkasya`da barış, dostcasına bir komşu ve sabitlik yönünde diplomasi yürüttüğü, fakat Ermenistan`ın her zaman bunun aksini yaptığı, Türkiye liderlerine verdikleri bazı hoş vaadlere rağmen Türk dünyasına karşı yalan-iftira dolu politikalarına devam ettiği, Türk halkına karşı sahte “soykırım” iddiaları ileri sürdüğü, PKK terör örgütüne canlı kuvvet ve silahla hertürlü yardım ettiği, Türkiye`yi dahilden parçalamak istediği, Azerbaycan topraklarını hala işgalden azad etmedikleri gibi iddiaları ortaya atarak sınırların açılmasının yolverilmez ve kabul edilemez olduğunu belirtilmiştir. Haberi Türkiye imajı açısından olumsuz olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 8 Nisan 2009 tarihli, 73(5177) numaralı (s.3) sayısında Ermenistan`la Türkiye arasında sınırların açılması Azerbaycan`la yanısıra Türkiye`nin de ulusal çıkarlarına aykırı olduğu hakkında makale, Türkiye-Azerbaycan Dernekleri Federasyonu`nun Türkiye Cumhurbaşkanı Abdullah Gül`e müracaatı, Azerbaycan medya ve basın temsilcilerinin Türkiyeli hemkarlarına müracaatları, Azerbaycan sivil toplum kuruluşlarının müracaatları yayımlanmıştır. Bu müracaatların hepsinde Türkiye-Ermenistan sınırlarının açılmasından hoşnutsuzluk ifade edilmiş ve bunun karşısı alınmaya çalışılmıştır. Haberleri Türkiye imajı açısından olumsuz olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 10 Nisan 2009 tarihli, 75(5179) numaralı (s.3) sayısında Türkiye-Ermenistan sınırının açılmasına karşı itiraz olarak internet imzatoplama kampanyası başlatıldığı hakkında haber yayımlanmıştır. Aynı sayıda yayımlanan diğer bir habere göre ise

Azerbaycan`ın Diasporla İş üzre Devlet Komitesi`nin basın hizmetinden gelen açıklamada bildirilmiştir ki, Türkiye`nin Ermenistan`la sınırlarını açması dünya kamuoyu tarafından Türkiye`nin Azerbaycan`a hayaneti gibi değerlendirilecektir. Açıklamaya göre Türkiye Azerbaycan`la sıkı bağlarını, dostluk ve kardeşlik ilişkilerini göz önünde bulundurarak böyle bir adım atmaması gerekiyor. Diğer bir habere göre Azerbaycan`daki sivil toplum kuruluşlarından olan “İRELİ” İçtimai Birliği konu ile ilgili Türkiye gençler teşkilatları ve temel partilerine müracaat ünvanlayarak sınırların açılmasına karşı çıkmaya çağırmıştır. Gazetenin aynı sayısında (s.4) yayımlanan daha bir habere göre Azerbaycan Milli Meclisi Başkanının birinci yardımcısı Ziyafet Askerov tarafından Ermenistan`la Türkiye sınırlarının açılmasının Azerbaycan çıkarlarına zıt olduğu bildirilmiştir. Azerbaycan sadece Dağlık Karabağ sorunu çözüldükten sonra sınırların açılmasını kabul edebilir. Tüm bu haberleri Türkiye imajı açısından olumsuz olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 11 Nisan 2009 tarihli, 76(5180) numaralı (s.4) sayısında Türkiye-Ermenistan sınırının açılmasına itiraz olarak başlatılan internet imzatoplama kampanyası çerçevesinde 13 binden fazla insanın imzasının alındığı hakkında haber yayımlanmıştır. Haberi Türkiye imajı açısından olumsuz olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 14 Nisan 2009 tarihli, 78(5182) numaralı (s.2) sayısında Türkiye Azerbaycan Dernekleri Federasyonu tarafından Türkiye-Ermenistan sınırının açılmasına itiraz verildiği hakkında haber yayımlanmıştır. Haberi Türkiye imajı açısından olumsuz olarak değerlendirebiliriz.

Azerbaycan gazetesinin 31 Mayıs 2009 tarihli, 116(5220) numaralı (s.7) sayısında yayımlanan habere göre 2 Haziran tarihinde Türkiye ve Azerbaycan futbol takımları arasında Türkiye`nin Kayseri ilinde yeni

açılan “Kadir Has” stadyumunda dostluk karşılaşması yapılacaktır. Bu görüşün mali destekçisi “Azercell Telekom” şirketidir. Haberi Türkiye imajı açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

SONUÇ

Sonuç olarak, Azerbaycan basınına göre, özellikle 2007-2010 yılları arasındaki dönemde Türkiye imajının öğrenilmesi için “Azerbaycan” gazetesinde taranan haberler değerlendirilmiştir. Söz konusu haberler niteliğine göre dört ana başlık üzere incelenmiştir: siyasi haberler, ekonomik haberler, askeri-güvenlik haberleri ve sosyal-kültürel haberler. Araştırmada 45 siyasi, 31 ekonomi, 16 askeri-güvenlik, 29 sosyal-kültürel haber, toplam 121 haber incelenmiştir. Aynı zamanda bu haberlerin niceliği, yani Azerbaycan açısından olumlu, olumsuz veya tarafsız olması hakkında genel yorum yapılmıştır. Yorumlamaya göre bunlardan 80 haber olumlu, 11 haber olumsuz, 30 haber ise tarafsız olarak nitelendirilmiştir.

Siyasi haberler bölümünde temel olarak Azerbaycan-Türkiye ilişkileri, Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev ve Türkiye resmileri, özellikle Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan`la gerçekleştirilen ikitaraflı, aynı zamanda Gürcistan resmilerinin de katılımıyla üçtaraflı görüşmeler, “Demir İpek Yolu” olarak nitelendirilen Bakü-Tiflis-Kars demiryolu projesinin gerçekleştirilmesi için yapılan anlaşmalar, Türkiye`nin Ermenistan`la ilişkilerinin normalleştirilme sürecinin başlanması ve Azerbaycan tarafının buna tepkisi, Dağlık Karabağ sorunu çözülmeden Türkiye`nin Ermenistan`la sınırlarını açmasının kabul edilemez olduğunu ifade etmesi ve diplomatik mücadelesi, sonuç olarak protokollerin dondurulması ve Azerbaycan`la Türkiye arasında Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi`nin tesis edilmesi hakkında haberler incelenmiş ve haberlerin yarısından çoğu olumlu olarak nitelendirilmiştir.

Ekonomik haberler bölümünde temel olarak Azerbaycan, Gürcistan ve Türkiye arasında üçtarafli projeler, özellikle BTK demiryolu projesi ve bu projenin gerçekleştirilmesi için atılan adımlar, iki ülkenin işadamlarının forumları, Azerbaycan'ın enerji kaynaklarının Avrupa'ya aktarılması için Nabucco projesinin geliştirilmesi, Türkiye'de doğalgaz rezervleri keşfolunması, fakat azlığı, Azerbaycan-Türkiye arasında doğalgaz satışı fiyatları konusunda yaşanan anlaşmazlık ve bu anlaşmazlığın çözümü, ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi için yapılan görüşmeler, her iki ülkenin birbirindeki yatırımları, Türkiye-Nahçıvan doğalgaz boru hattının çekilmesi gibi haberlerden bahsedilmiştir. Haberlerin yarısından çoğu olumlu olarak nitelendirilmiştir.

Askeri-güvenlik haberleri ile ilgili Azerbaycan ve Türkiye'nin dost ve kardeş ülkeler olduğundan hareketle birçok olumlu gelişmelerden, özellikle askeri rütbeli resmilerin devamlı şekilde karşılıklı ziyaretlerinden, iki ülke arasında bu alanda var olan işbirliği, ortak silah üretimi, Türkiye'den Azerbaycan'a önemli miktarda silah ihracı gibi konulardan bahsedilmiştir. Askeri-güvenlik alanında ulaşılan haberlerin büyük çoğunluğu olumlu olarak nitelendirilmiştir.

Sosyal-kültürel haberler bölümünde Türkiye ve Azerbaycan hükümetleri arasında var olan işbirliği anlaşmasından hareketle yapılan tedbirler, TBMM'de Hocalı soykırımı hakkında konuşmalar, Ankara'da Hocalı soykırımına karşı kitlevi miting, Azerbaycan'da Atatürk heykelinin açılması, Türkiye'de bir parka ve küçeye Haydar Aliyev'in isminin verilmesi vd. konular incelenmiş, Azerbaycan ve Türkiye halkının dost ve kardeş olduğu her zaman vurgulanmış ve haberlerin büyük çoğunluğu olumlu olarak nitelendirilmiştir.

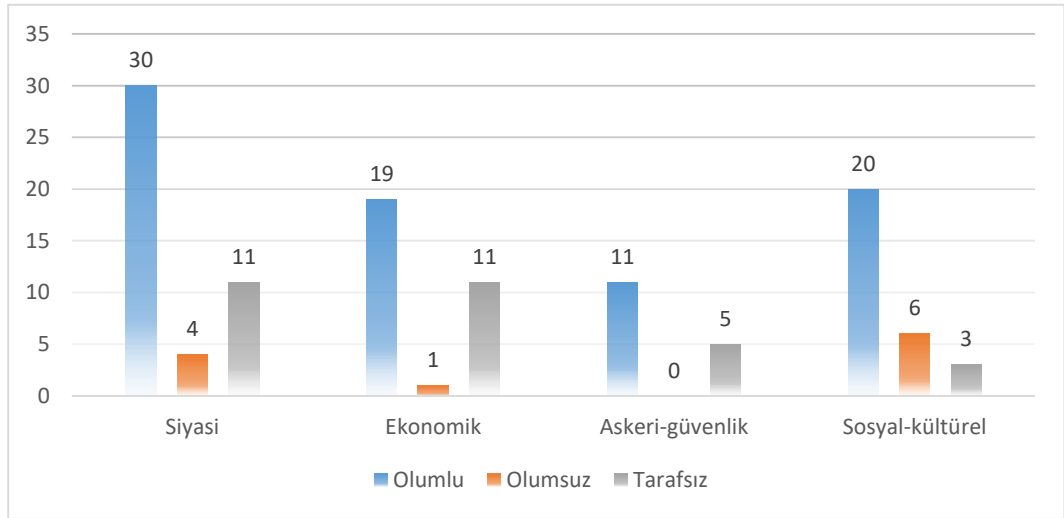
Genel olarak bakıldığında, incelenen dönemde, yani 2007-2010 yılları arasında Azerbaycan gazetesinde yayımlanan haberlerin büyük

çoğunluğunun olumlu olduğu, daha azının tarafsız veya olumsuz olduğu görülebilir.

Tablo 1. Haberlerin Genel Dağılımı

Haberler	Toplam	Olumlu	Olumsuz	Tarafsız
Siyasi	45	30	4	11
Ekonomik	31	19	1	11
Askeri-güvenlik	16	11	0	5
Sosyal-Kültürel	29	20	6	3

Şekil 1. Haberlerin Genel Dağılımı

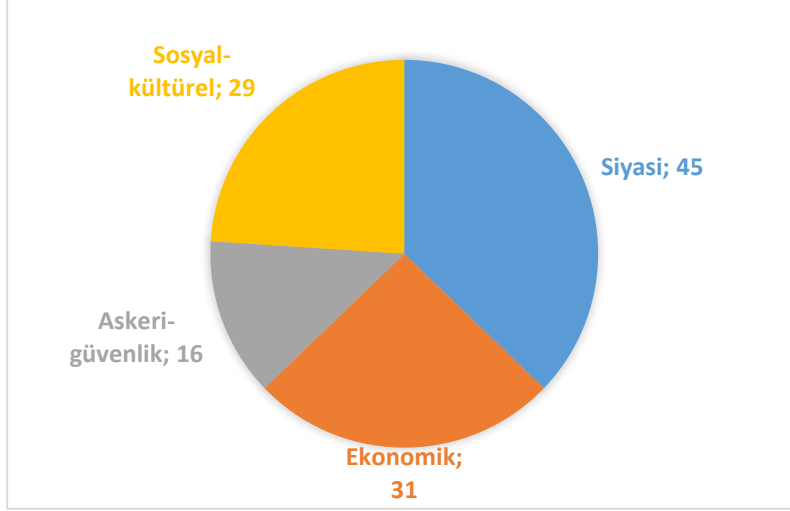

Tablo 2. Haberlerin Niteliğine Göre Dağılımı

Haberler	Sayı	%
Siyasi	45	37
Ekonomik	31	25.7
Askeri-Güvenlik	16	13.3
Sosyal-Kültürel	29	24

Toplam	121	100
---------------	-----	-----

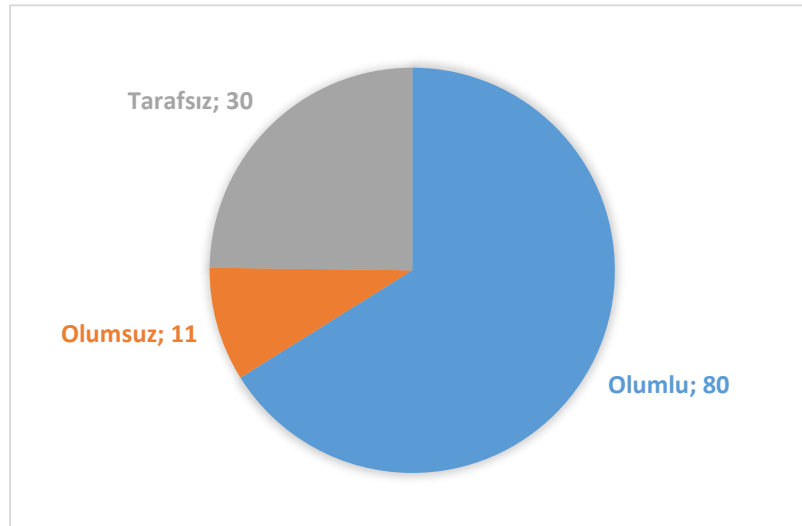
Şekil 2. Haberlerin Niteliğine Göre Dağılımı

Tablo 3. Haberlerin Niceliğine Göre Dağılımı

Haberler	Sayı	%
Olumlu	80	66
Olumsuz	11	9
Tarafsız	30	25
Toplam	121	100

Şekil 3. Haberlerin Niceliğine Göre Dağılımı

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

AĞACAN, Kamil, (2009), “Ermenistan’la Protokoller ve Türkiye-Azerbaycan İlişkilerine Etkisi”, *21. Yüzyıl Dergisi*, S. 11, ss. 1-14.

ASKERZADE, Aygün, (2009), “NATO Çerçevesinde Azerbaycan-Türkiye Askeri Siyasi İşbirliği ve Bölgesel Güvenlik Sorunları”, *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, S. 20, ss. 1-17.

ASLANLI, Araz ve KURBAN, Vefa, (2016), “Azerbaycan-Türkiye İlişkileri ve Sivil Toplum Kuruluşları”, *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, C. 3, S.1, ss. 31-43.

BABAYEVA, Vefa, (2013), *Haydar Aliyev Dönemi Türkiye-Azerbaycan İlişkileri*, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

BOZKUŞ, Yıldız Deveci, (2016), “Küresel ve Bölgesel Gelişmeler Işığında Dağlık Karabağ Sorunu”, *TYB Akademi: Türk-Rus İlişkileri*, C. 6, S. 17, ss. 137-158.

BULUT, Ahmet, (2007), *Türkiye-Azerbaycan İlişkilerinin Güvenlik Boyutu ve Geleceği*, Harp Akademileri Komutanlığı, Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Müdürlüğü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

CHICKY, E. Jon, (2009), “The Russian-Georgian War: Political and Military Implications for US Policy”, *Policy Paper by Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program*, Singapore, ss. 1-19.

ÇELİKPALA, Mitat ve VELİYEV, Cavid, (2015), “Azerbaycan-Gürcistan-Türkiye Bölgesel İşbirliğinin Başarı Örneği”, *CIES Policy Brief*, S. 03, ss. 1-25.

DALKILIÇ, İlknur, (2015). *Azerbaycan`ın Bağımsızlık Süreci ve Türkiye-Azerbaycan İlişkileri(1991-2000)*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

DİKKAYA, Mehmet, (1999). “Türkiye ile Türk Cumhuriyetleri Arasındaki Ekonomik İlişkiler”, *Bilig*, S. 9, ss. 1-15.

DİNÇER, Osman Bahadır, ÖZDAL, Habibe, NECEFOĞLU, Hacali, (2010), **Yeni Dönemde Türk Dış Politikası, Uluslararası IV. Türk Dış Politikası Sempozyumu Tebliğleri**, USAK Yayınları, Ankara.

ERKAN, Süleyman, (2016), “2008 Rusya-Gürcistan Savaşı ve Uluslararası Toplum”, *UIİD-İJEAS*, S. 17, ss. 41-64.

HASANOV, Ziyadhan, (2007), *İlham Aliyev Döneminde Azerbaycan-Türkiye İlişkileri*, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.

İBADOV, Adalet, (2007), *Azerbaycan Dış Politikasında Dağlık Karabağ Sorunu ve Ermeni Sorunu: Çözümler, Öneriler*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir.

İzmir Ticaret Odası, (2016). *Azerbaycan Ülke Raporu*, Uluslararası İlişkiler Müdürlüğü, İzmir.

KALAFAT, Yaşar ve ASLANLI, Araz, (2004). “Türkiye-Azerbaycan İlişkileri”, **21. Yüzyılda Türk Dış Politikası** (ed. İdris Bal), Nobel, Ankara.

KASIM, Kamer, (2009), **Soğuk Savaş Sonrası Kafkasya**, 1. Baskı, USAK Yayınları, Ankara.

KARACA, Nurullah, AYDOĞDU, Burak, BOZKIRLI, Okan, (2016). **Azerbaycan Cumhuriyeti Ülke Raporu**, Serhat Kalkınma Ajansı, İstanbul.

KILIÇ, Hulusi, (2011), “Son iyirmi ilde Azerbaycan ve Türkiye elaqelerine kısa bakış”, **Azerbaycan-Türkiye Elaqeleri Son 20 İLde: Uğurlar ve İmkanlar**, Strateji Araştırmalar Merkezi, Azerbaycan-Türkiye İş Adamları Birliği, Bakü, ss. 9-14.

KURT, Selim, (2017), “Dağlık Karabağ Sorunu`nun Güvenlikleştirme Teorisi Çerçevesinde Analizi”, *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, C. 6, S. 2, ss. 1-22.

LAÇİNER, Sedat, NECEFOĞLU, Hacali, ÖZERTEM, Hasan Selim, (2009), **Türk Dış Politikası, Uluslararası III. Türk Dış Politikası Sempozyumu Tebliğleri**, 1. Baskı, USAK Yayınları, Ankara.

MİKAYİL, Elnur Hasan ve TAZEGÜL, Alper, (2012), **Türkiye ile Azerbaycan Siyasi ve Ekonomik İlişkileri (1990-2005)**, IQ Kültür Sanat Yayımcılık: 456, Araştırma-İnceleme Dizisi: 393, İstanbul.

OĞAN, Sinan, (2001). “Azerbaycan`ın Tanımlanamayan Ekonomisi ve Türkiye İle Ekonomik İlişkileri”, *Avrasya Dosyası: Azerbaycan Özel*, C. 7, S. 1, ss. 56-85.

OĞURLU, Ebru, (2010), “Ağustos 2008 Rusya-Gürcistan Savaşı Çerçevesinde Avrupa Birliği`nin Güney Kafkasya Politikası”, *Avrasya Etüdüleri*, S. 38, ss. 99-127.

ÖZBAY, Fatih, (2011), “Türkiye-Ermenistan İlişkileri”, *BİLGESAM*, Rapor No: 25, İstanbul.

ÖZDAL, Habibe, ÖZERTEM, Hasan Selim, HAS, Kerim, DEMİRTEPE, M. Turgut, (2013), **Türkiye-Rusya İlişkileri: Rekabetten Çok Yönlü İşbirliğine**, USAK Rapor No: 13-06, Ankara.

ÖZDAL, Habibe, (2016), **Sovyetler Birliği`nin Dağılmasından Kırım`ın İlhakına Rus Dış Politikasında Ukrayna**, USAK Yayınları, Ankara.

ÖZERTEM, Hasan Selim, (2008), *USAK Gürcistan Krizi Değerlendirme Raporu*, Ankara.

ÖZTÜRK, B. Ayşe, (2017). *Doğalgaz Sektörü*, İktisadi Araştırmalar Bölümü, Türkiye Bankası.

PAŞAYEVA, Ganira, (2011), “Parlamentlerarası elaqeler: nailiyyetler ve perspektivler”, **Azerbaycan-Türkiye Elaqeleri Son 20 İlde: Uğurlar ve İmkanlar**, Strateji Araştırmalar Merkezi, Azerbaycan-Türkiye İş Adamları Birliği, Bakü, ss. 45-61.

ULUTAŞ, Ufuk, BAYRAKLI, Enes, KANAT, B. Kılıç, EKİNCİ, U. Mehmet, ACUN, Can, KEKİLLİ, Emrah, TELCİ, N. İsmail, CİCİOĞLU, Filiz, KESKİN, Kazım, BOYRAZ, M. Hacı, KÜTÜK, Dilek, (2017). **2016`da Dış Politika**, SETAV, İstanbul.

VELİYEV, Cavid, (2011), “Regional hadiselerin Türkiye-Azerbaycan münasibetlerine tesiri”, **Azerbaycan-Türkiye Elaqeleri Son 20 İlde: Uğurlar ve İmkanlar**, Strateji Araştırmalar Merkezi, Azerbaycan-Türkiye İş Adamları Birliği, Bakü.

VELİYEV, Cavid, (2017), “Azerbaycan-Türkiye Münasibetleri: 1991-2016”, **Azerbaycan Respublikasının Xarici Siyasetinin Esas İstiqaemetleri (1991-2016)**, (Ed.) Farhad Mammadov, Cavid Veliyev, Ağşin Mammadov, Poliart MMC, Bakü.

YILMAZ, Serdar, (2016). “Elçibey Döneminde Azerbaycan-Türkiye ilişkileri: Kaçan Fırsatlar ve Hayal Kırıklıkları”, *Academia*, ss. 1-17, “Ebülfez Elçibey ve Dönemin Azerbaycan Devleti”, *Leges Sosyal Bilimler Dergisi*, C.1, S.1, 2014, ss. 322-348 makalesinin güncellenmiş hali.

İNTERNET KAYNAKLARI

ALPTEKİN, Gökhan, “2008 Rusya-Gürcistan Savaşı ve Savaş Sonrası Büyük ve Bölgesel Güçlerin Politikaları, Tepkileri”,
www.academia.edu/10219700/2008_Rusya_Gürcistan_Savaşı_ve_Savaş_Sonrası_Büyük_ve_Bölgesel_Güçlerin_Politikası_Tepkileri (erişim tarihi: 16.04.2018).

“Azerbaycan yol ayrımında”,
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/12958/Azerbaycan_yol_ayri_minda.html (erişim tarihi: 25.04.2018).

CABBARLI, Hatem, “Azerbaycan ve Türkiye`nin Askeri İşbirliği ve Güvenlik Politikası”, <http://newtimes.az/tr/views/2341/> (erişim tarihi: 11.04.2018).

MERDANOĞLU, Süleyman, “Türkiye Azerbaycan Kültür Sanat İlişkileri”, www.altinmiras.com/?Syf=26&Syz=550191&/TÜRKİYE-AZERBAYCAN-KÜLTÜR-SANAT-İLİŞKİLERİ-Süleyman-MERDANOĞLU-* (erişim tarihi: 12.04.2018).

“SIPRI Military Expenditure Database”,
<https://www.sipri.org/databases/milex> (erişim tarihi: 16.04.2018).

“TÜRKSOY hakkında”, <https://www.turksoy.org/turksoy/about> (erişim tarihi: 13.04.2018).

“Yabancı öğrenci sayısı yüzde 182 arttı”,
<http://www.hurriyet.com.tr/yabanci-ogrenci-sayisi-yuzde-182-artti-40118709> (erişim tarihi: 13.03.2018).